

POL ANDERSON
KRSTAŠKI POHOD

1.

Kada je kapetan podigao pogled, zakriljena stona svetiljka ocrtala je njegovo lice po brežuljkastim lancima tame i goletnim vrhovima. Vrata na brodu bila su otvorena prema tuđinskoj letnjoj noći.

"Pa?" upita on.

"Imam prevod, gospodine", odgovori sociotehničar. "Dugo je potrajalo, jer sam morao sam da ekstrapolujem unazad iz savremenih jezika. Tokom rada, međutim, dovoljno sam naučio da mogu da razgovaram s ovim... stvorenjima."

"Dobro", progundā kapetan. "Sada ćemo možda moći da otkrijemo o čemu je ovde uopšte reč. Trista mu gromova! Bio sam spreman na sve, ali ovo...!"

"Znam kako vam je, gospodine. Čak i uz sve fizičke dokaze pred očima, teško mi je da poverujem u prvobitno objašnjenje."

"Vrlo dobro, smesta ću to pročitati. Nema odmora za proklete." Kapetan mu klimnu glavom da je slobodan i sociotehničar iziđe iz kabine.

Kapetan je za trenutak nepomično sedeo i gledao u dokument, ali ga zapravo nije video. Sama knjiga bila je zadivljujuće stara, uncijali na mekom tkivu između masivnih korica. Prevod je bio prozaičan kucani tekst. Ipak, gotovo se plašio da okrene stranicu; plašio se onoga što bi mogao da otkrije. Pre više hiljada godina odigrala se neka neizmerna katastrofa; njene posledice još su se osećale. Kapetan se iznenada oseti veoma malim i usamljenim. Dom je bio poprilično daleko.

Međutim...

On poče da čita.

Nadbiskup Vilijam, najučeniji i najsvetiji prelat, naredi mi da na engleski prenesem ova velika zbivanja čiji sam ponizni svedok bio, te se laćam pera u ime Gospoda i mog sveca pokrovitelja, verujući da će oni pomoći mojim slabašnim pripovadačkim moćima zarad budućih naraštaja koji iskoristiti mogu prikaz ratničkog pohoda ser Rodžera od Turnevila kao nauk da svesrdno poštuju velikog Boga koji sve stvari učini prolaznim.

Pisaću o ovim događajima upravo onako kako ih se sećam, bez straha ili pristrasnosti, tim pre što je sad već mrtav najveći broj ljudi kojih se oni tiču. Ja sam bejah sasvim nevažan, ali pošto valja predstaviti hroničara da bi ljudi mogli prosuditi o njegovoj verodostojnosti, dopustite mi da najpre prozborim nekoliko reči o njemu.

Rodio sam se četrdeset godina pre početka moje priče, kao mlađi sin Vata Brauna. On je bio kovač u gradiću Ensbiju, u severoistočnom Linkolnšajru. Zemlja je pripadala baronu od Turnevila, čiji se drevni zamak uzdizao na brdu tik iznad grada. Bila je tu i mala opatija franjevačkog reda, u koju sam stupio kao dečak. Stekavši znanje (jedino, bojim se) čitanja i pisanja, često sam novajlije i svetovnu decu podučavao toj veštini. Svoj nadimak iz detinjstva preveo sam na latinski i načinio ga crkvenim imenom, kao lekciju iz poniznosti, tako da se zovem brat Parvus. Pošto sam nizak rastom i neugledan, imam sreće da deca imaju poverenje u mene.

Leta Gospodnjeg 1345, ser Rodžer, tada baron, sakupljao je vojsku dobrovoljaca iz nižeg viteškog staleža da se pridruži našem moćnom kralju Edvardu III i njegovom sinu u Francuskom ratu. Ensbi je bio sastajalište. Do prvog maja, okupila se bila čitava vojska. Logorovala je na zajedničkoj zemlji, naš tihi grad beše pretvorila u ogroman metež. Strelci iz lukova i samostrela, kopljanici i konjanici tiskali su se kroz blatnjave ulice, pili,

kockali, bludničili, podrugivali se i svađali, ugrožavajući svoje duše i naše slamom prekrivene kolibe. Zaista, dve kuće nam je progutala vatra. Ipak, behu doneli i jedan takav neželjeni zanos, jedno osećanje slave, da su i sami kmetovi čežnjivo razmišljali da se pridruže, samo da im to beše moguće. Čak sam se i ja bavio takvim pomislama. Meni se tako nešto čak moglo i obistiniti, jer sam podučavao sina ser Rodžera, a takođe i doveo njegove račune ured. Baron je govorio da će od mene načiniti svog sekretara; međutim, nastojnik moje opatije duboko je sumnjao u to.

Tako je stajalo kada je stigao versgorški brod.

Dana se tog dobro sećam. Nešto sam završavao napolju. Posle kiše zasijalo je sunce; blato na gradskoj ulici dopiralo je do članaka. Probijao sam se kroz besciljne gomile vojske, klimajući glavom onima koje sam poznao. Odjednom, podiže se velika vreva, i ja, poput ostalih, digoh pogled.

Gle! Beše to kao čudo! Sa neba, izgledajući kao da čudovišno raste od brzine kojom se spuštao, stiže jedan brod, sav od metala. Sunčeva svetlost koja je odbleskivala od njegovih uglačanih bokova beše tako zaslepljujuća da jasno ne mogah videti njegov oblik. Ogroman valjak, mišljah, lako i dve hiljade stopa dugačak. Da ne bi zviždanja vetra, kretao bi se bešumno.

Neko zavrišta. Jedna žena kleče u baru i poče da brblja molitve. Jedan čovek zavapi da su ga gresi stigli i pridruži joj se. Ja shvatih da ma kako ovi postupci dostojni bili, u ovakvoj masi sveta ljudi će biti pregaženi ako se zavlada panika. A to sigurno nije bilo ono što je Bog, ako je On poslao ovog posetioca, nameravao.

Jedva svestan šta činim, skočio sam na jedan veliki gvozdeni top čija kola do osovina behu utonula u našu ulicu. "Ne bežite", povikao sam. "Ne bojte se! Imajte vere i ne bežite!"

Slabašno moje cvilenje ostalo je neuslišeno. Onda je Crveni Džon Hejmvord, kapetan dugolukaša, skočio pored mene. Veseli džin, sa kosom

nalik na predeni bakar i žestokim plavim očima, postao mi je prijatelj čim je stigao ovamo.

"Nemam pojma šta je ono tamo", zaurla on. Glas mu se zakotrlja nad opštom vrevom, koja smesta utihnu. "Mož' biti neka francuska varka. Il' je možda nešto prijateljsko, što b' još više značilo da smo blesavi. Za mnom, vojsko, da vidimo di će da sleti."

"Čarolija!" viknu jedan starac.

"Nije tako", dobacih mu ja. "Mađija ne može da naudi dobrom hrišćaninu."

"Al' ja sam bedni grešnik", zavapi on.

"Za Svetog Đorđa i kralja Edvarda!" Crveni Džon skoči s cevi i suknu ulicom. Ja dohvatih halje i dahćući kretoh za njim, pokušavajući da se setim uputstava za isterivanje đavola.

Bacivši pogled iza ramena, iznenadih se što vidoh da nas sledi najveći deo društva. Oni nisu toliko primili k srcu primer strelca, koliko su se bojali da ostanu bez predvodnika. Ali, pratili su ga... do logora da se naoružaju, a zatim na gradsko zemljište. Video sam da se konjanici uspunju na konje i kako grme nizbrdo od zamka.

Ser Rodžer od Turnevila, bez oklopa, ali s mačem za pasom, predvodio je jahače. Vikao je i mlatio naokolo kopljem. Između sebe, on i Crveni Džon behu razvili svetinu u neku vrstu borbenog poretka. Jedva da su završili s tim, kad se veliki brod spusti.

Utonuo je duboko u livadu; bio je neverovatno težak i ja ne mogah spoznati šta ga je tako lagano nosilo kroz vazduh. Video sam da je sav zatvoren, glatka školjka bez krmene ili pramčane palube. Nisam baš očekivao vesla, ali deo mene pitao se (kroz lupanje srca) zašto nema jedra. Međutim, zapazio sam tornjiće, kroz koje su provirivale usta cevi kao ona kod topova.

Zatim nastupi jeziva tišina. Ser Rodžer povede postrance konja do mesta na kome sam ja stajao, cvokoćući zubima. "Ti si učen sveštenik, brate

Parvuse", dobaci mi on tiho, mada mu nozdrve behu bele, a kosa vlažna od znoja. "Šta ti kažeš na ovo?"

"Zaista ne znam, ser", jedva sam uspeo da promucam. "Pradavne priče spominju čarobnjake poput Merlina, koji su mogli da lete kroz vazduh."

"Može li ovo biti... nešto božansko?"

"Nije na meni da to kažem." Skrušeno sam podigao pogled u visine. "Mada ne vidim hor anđela."

Kad su se kružna vrata stala otvarati, prigušen metalni tresak dopre iz pravca vozila, utopljen u uzdahu straha. Ali, budući Englezi, svi su ostali na svojim mestima, ako ni zbog čega drugog, onda zato što su bili suviše uplašeni da bi pobjegli.

Spazih da su vrata dvostruka, sa prostorijom između. Metalna kosina kliznu kao jezik, tri jarda naniže, sve dok ne dotače zemlju. Podigoh krst, dok su molitve pljuštale sa moga jezika kao grad.

Jedan član posade iziđe. Svemogući Bože, kako da opišem užas prvog pogleda? Naravno, moj um kriknu, jer ovo beše demon iz najdubljih ponora pakla.

Bio je visok oko pet stopa, veoma širok i snažan, odeven u tuniku srebrnastog sjaja. Koža mu beše bez dlaka i tamnoplava. Imao je kratak, debeo rep. Uši mu behu duge i šiljate, smeštene s obe strane okrugle glave; uske ćilibarne oči plamtele su s lica zatupaste gubice; međutim, čelo mu beše visoko.

Neko počeo da vrišti. Crveni Džon zavitla svojim dugim lukom. "Tišina, tamo!" zaurla on. "Sveca mu, ubiću prvog koji se pomakne!"

Nisam smatrao da je ovo vreme za svetogrđe. Dižući krst još više, naterah mlohavo noge da me ponesu nekoliko koraka napred, dok sam drtavim glasom zapevao neku molitvu za isterivanje đavola. Bejah siguran da to neće doneti ništa dobro; kraj sveta bio je pred nama.

Da je demon samo ostao da stoji, uskoro bismo se slomili i utekli. Ali on podiže cev koju je držao u ruci. Iz nje suknu plamen, zaslepljujuće beo. Čuo sam kako pucketa u vazduhu i video kako udara u čoveka pored mene. Vatra planu na njemu. On pade mrtav, sprženih grudi.

Još tri demona se pojaviše.

Vojnici behu uvežbani da nagonski postupaju kada se ovako nešto dogodi, ne da razmišljaju. Dugi luk Crvenog Džona zapeva. Najbliži demon teturajući se pade s kosine, proburažen jard dugom strelom. Videh kako iskašljava krv i umire. Taj jedan hitac kao da pokrenu stotinu i vazduh odjednom postade siv od zviždećih strela. Ostala tri demona se prevrnuše, tako gusto načičkani strelama da su mogla biti drvene mete na takmičenju.

"Njih se može ubiti!" prodera se ser Rodžer. "Napred! Za svetoga Đorđa i sreću Engleske!" I on obode konja pravo uz prolaz u brod.

Kažu da strah rađa neprirodnu hrabrost. Uz jedan divlji krik čitava vojska polete za njim. Da priznam, i ja, takođe, zaurlah i potrčah u brod.

Malo se sećam te borbe koja je besnela i divljala po svim prostorijama i hodnicima. Negde, od nekoga dobih borbenu sekiru. U meni ostade zbunjen utisak zamahivanja po opakim plavim licima koja se režeći spuštaju nad mene, klizanja u krvi i podizanja za novi udarac. Ser Rodžer nikako nije mogao da upravlja borbom. Njegovi ljudi behu naprosto podivljali. Znajući da demoni mogu da budu ubijeni, njihova jedina misao beše da ih ubiju, što su i činili.

Brod je imao oko stotinu članova posade, ali malo njih nosilo je oružje. Kasnije smo otkrili svu silu uskladištenih naprava, ali zavojevači se behu oslonili na sejanje panike. Ne znajući Engleze, nisu očekivali nevolje. Artiljerija broda bila je spremna za upotrebu, ali od nje nije bilo koristi kad smo ušli unutra.

Za manje od jednog sata, sve smo ih ulovili.

Dok sam teška koraka odlazio sa poprišta pokolja, plakao sam od sreće što ću opet osetiti blagosloveno sunce. Ser Rodžer je sa svojim kapetanima proveravao naše gubitke, koji su se, sve u svemu, sastojali od samo petnaestorice. Dok sam tamo stajao, tresući se od iscrpljenosti, pojavi se Crveni Džon Hejmvord. Jedan demon bio mu je prebačen preko ramena.

On baci stvorenje ser Rodžeru pred noge. "Ovoga sam oborio sopstvenom pesnicom, ser", zadahta on. "Mislio sam da ćete možda želeći da jednog neko vreme ostavite u životu, ne bi li ga propitali. Ili, da ne rizikujemo i da mu odmah odrubim tu njegovu ružnu glavudžu?"

Ser Rodžer je razmišljao. Smirenost ga već beše obuzela; niko od nas još nije spoznao strahotu ovog događaja. Sabalastan osmeh pređe mu preko usana. Odgovorio je na engleskom, tečnom kao plemićki francuski koji je obično koristio.

"Ako su ovo demoni", reče on, "onda su slaboga kova, jer ih je lako ubiti, baš kao i ljude. Šta više, i lakše. Oni ne znaju više o borbi izbliza od moje kćerčice. Manje čak, jer je ona više puta snažno uštinula moj nos. Ja mislim da će ovaj momak biti bezbedan u lancima... A, brate Parvuse?"

"Da, gospodaru moj", izrazil svoj sud, "iako bi dobro bilo u blizinu staviti neke svetačke relikvije i hostiju."

"E pa, onda, povedite ga u opatiju i vidite šta iz njega možete da izvučete. Poslaću sa vama pratnju. Večeras dođite na večeru."

"Ser", primetih ja, "trebalo bi da služimo veliku misu zahvalnosti pre nego što učinimo bilo šta drugo."

"Da, da", nestrpljivo odvrati on. "Razgovaraj sa svojim nastojnikom opatije o tome. Učini ono što ti se čini da je najbolje. Ali, dođi na večeru, da mi ispričaš šta ste saznali."

Dok je zurio u brod, oči mu postadoše zamišljene.

2.

Stigoh kako mi beše naređeno, s odobrenjem mog nastojnika opatije, koji je shvatio da se u ovoj prilici duhovne i svetovne snage moraju ujediniti. Grad je bio neobično tih dok sam se probijao kroz sumračne ulice. Narod je bio u crkvi ili šćućuren iza vrata. Iz vojničkog logora dopirala je još jedna misa. Brod se kao planina uzdizao iznad naših malih tvorevina.

Ali, verujem, srčanost nas je krasila, i bili smo pomalo opijeni posle pobeđe nad moćima koje nisu pripadale ovoj zemlji. Samodopadan zaključak činio se neizbežnim - da nam se Bog smilovao.

Prošao sam kroz dvorište zamka kraj utrostručene straže i ušao pravo u veliku dvoranu. Zamak Ensbi poticao je još od Normana; avetinskog izgleda, bio je hladan za stanovanje. Dvorana je već bila mračna, osvetljena svećama i velikom razbuktalom vatrom koja je iz nemirnih senki izvlačila oružje i tapiserije. Plemići, ugledniji građani i vojnici bili su za stolom; brujanje razgovora, sluge koje se vrzmaju, povlačenje lenjivih pasa. Bio je to umirujuće poznat prizor, bez obzira koliko napetosti ležalo ispod toga. Ser Rodžer me pozva da dođem i sednem pored njega i njegove dame; neuobičajena počast.

Dozvolite mi da ovde opišem Rodžera od Turnevila, viteza i barona. Bio je to orijaški, mišićav tridesetogodišnjak, sivih očiju i koščatih crta lica sa povijenim noseama. Žutu kosu nosio je kao i drugi plemići-ratnici, gustu na temenu, ispod obrijanu - što mu je nekako kvarilo inače prilično zgodan izgled, jer su mu uši bile kao ručke krčaga. Ovo, njegov matični okrug, bio je siromašan i nazadan, a veći deo vremena van njega provodio je u ratu. Stoga su mu nedostajali uglađeni maniri, mada je bio promućuran i dobrodušan u svom vladanju. Njegova žena, leđi Katarina, bila je kćerka vikonta od Morneja; gotovo svi su smatrali da se udala ispod svog nivoa, života, baš kao i svog staleža, jer je bila odrasla u Vinčesteru, sred posvemašnjeg sklada i

savremenog ophođenja. Bila je veoma lepa, sa krupnim plavim očima i kestenjastom kosom, ali nekako naopaka. Imali su samo dvoje dece: Roberta, pristojnog šestogodišnjaka koji je bio moj đak i trogodišnju devojčicu po imenu Matilda.

"Pa, brate Parvuse", zagrme moj gospodar. "Sedi. Uzmi pehar vina - sveca mu krvavog, ova prilika traži više od piva." Ljupki nos ledi Katarine malo se nabra; u njenom starom domu pivo je bilo samo za obične ljude. Kad sam se smestio, ser Rodžer se nagnu napred i napeto upita:

"Pa, šta ste ustanovili? Da li to demona zarobismo?"

Muk se prostre stolom. Čak se i psi umiriše. Mogao sam da čujem kako vatra pucketa u ognjištu i kako se prastari barjaci prašnjavo komešaju na mestima gde su visili sa gornjih greda.

"Mislim da je tako, gospodaru moj", pažljivo odgovorih, "jer se veoma razbesneo kad ga poškopismo svetom vodicom."

"Ali, ipak, nije nestao u oblačiću dima? Ha! Ma bili i demoni, ovi nisu u rodu ni sa jednim za koje sam čuo. Smrtni su baš kao ljudi."

"I više od toga, ser", izjavi jedan od njegovih zapovednika, "jer oni ne mogu imati dušu."

"Ne zanimaju me njihove pogane duše", frknu ser Rodžer. "Želim da više saznam o njihovom brodu. Prošetao sam po njemu posle borbe. Gospe mu, koliki brod! Mogli bismo da u njega smestimo čitav Ensbi i da još pretekne mesta. Jeste li pitali demona zbog čega im za tek stotinjak njih trebaše toliko prostora?"

"Demon, gospodaru moj, ne govori ni jedan od poznatih jezika", odgovorih ja.

"Gluposti! Svi demoni znaju bar latinski. On je samo tvrdoglav."

"Mož' biti da pomogne mala poseta vašeg dželata?" prepredeno upita vitez ser Oven Monbele.

"Ne", usprotivih se ja. "Ako dopuštate, bolje ne. Čini se da brzo uči. Već ponavlja za mnom mnoge reči, tako da ne verujem da se samo pretvara da ne razume. Dajte mi nekoliko dana i možda ću moći da razgovaram s njim."

"Nekoliko dana može biti mnogo", progunđa ser Rodžer i baci psima goveđu kosku koju je glodao i zvučno oliza prste. Ledi Katarina se namršti i pokaza na činiju s vodom i salvetu ispred njega. "Žao mi je, slatkišu", promrmlja on. "Nikako da se naviknem na ove novotarije."

Ser Oven ga izbavi iz neprilike pitanjem:

"Što kažete da bi par dana moglo biti mnogo? Sigurno ne očekujete još jedan brod?"

"Ne... Ali ljudi će biti nemirniji nego ikad. Gotovo smo bili spremni za polazak, a sad se ovo dešava!"

"Pa? Zar zbog toga ne možemo da krenemo predviđenog dana?"

"Ne, tupane!" Pesnica ser Rodžera spusti se na sto i pehar poskoči. "Zar ne vidiš kakva je ovo prilika? Mora da su nam je sami sveci pružili!"

Dok smo mi zapanjeno sedeli, on brzo nastavi:

"U tu stvar možemo da smestimo čitavu vojsku. Konje, krave, svinje, živinu... neće nas moriti problemi sa snabdevanjem. Jes', što ne čak i decu? Mani ovdašnje useve; mož' to da stoji tako neko vreme, a 'vako je i sigurnije da su svi na okupu ako dođe do još jedne posete.

Ja ne znam kakve moći ovaj brod ima, sem što može da leti, al' samo i da se pojavi, izazvaće taki užas da jedva da ćemo i morati da se borimo. Tako da ćemo njime krenuti preko Kanala i za mesec dana Francuski rat je gotov, jel' vam to jasno? Onda ćemo da nastavimo i da oslobodimo Svetu zemlju, i još ćemo da stignemo da se vratimo na kosidbu!"

Dugu tišinu naglo prekinu takva oluja usklika, da su se u njoj sasvim utopiše moji slabašni protesti. Mislio sam da je plan potpuna ludost. Kao, koliko sam mogao da vidim, i ledi Katarina i nekolicina drugih. Ali, ostali su

se smejali i tako vikali da se prostorija tresla.

Ser Rodžer okrenu zajapureno lice prema meni. "Sve sad zavisi od tebe, brate Parvuse", reče on. "Ti si najbolji od nas po pitanju jezika. Moraš da navedeš demona da progovori, ili da ga naučiš našem govoru, šta god ti drago. On mora da nam pokaže kako da upravljamo tim brodom!"

"Plemeniti gospodaru moj..." zavapih ja.

"Dobro!" Ser Rodžer me tako tresnu po ramenu da sam se zakašljao i gotovo pao sa stolice. "Znam da ti to možeš. Nagrada će ti biti čast da kreneš s nama!"

Zaista, bilo je to kao da su grad i vojska bili jednako opsednuti. Sigurno da je bilo pametno žurno poslati poruke biskupu, možda i samom Rimu, moleći za savet. Ali ne, svi su morali smesta da pođu. Žene neće napuštati svoje muževe, ili roditelji svoju decu, ili devojke svoje voljene. I najniži kmetovi dizali su poglede sa svojih njiva i sanjarili o tome kako oslobađaju Svetu zemlju i usput stiču kovčege sa zlatom.

Ali, šta se drugo moglo i očekivati od potomaka Saksonaca, Danaca i Normana?

Vratio sam se u svoju opatiju i proveo noć na kolenima, moleći se da dobijem neki znak. Ali, sveti su ostali nepopustljivi. Posle molitve teška srca otišao sam kod nastojnika opatije i preneo mu baronovu naredbu. Bio je besan što mu ne beše dozvoljeno da se smesta poveže sa crkvenim vlastima, ali je ipak rešio da je najbolje da se povinujemo. Mene je, pak, oslobodio ostalih dužnosti, kako bih mogao da učim da razgovaram sa demonom.

Potom sam se opasao i sišao u ćeliju gde demon beše zatočen. Bila je to uska prostorija, napola pod zemljom, koja se koristila za pokore. Brat Tomas, naš kovač, prikovao je kolutove za zidove i stavio stvorenje u lance. Ležalo je na slamarici - zastrašujuć prizor u polutami. Njegovi lanci zazvečale kada je ustao zbog mog dolaska. Oko njega nalazile su se naše relikvije u svojim

kovčezima, tik izvan njegovog bezbožnog dohvata, da bi ga bedrena kost svetog Osberta i mlečni zub svetog Vilibalda sprečili da raskine veze i pobegne natrag u pakao.

Prmda meni tada ni malo ne bi bilo žao da je to i učinio.

Prekrstio sam se i čučnuo. Njegove žute oči zurile su u mene. Bio sam poneo papir, mastilo i pera da upražnjavam ono malo dara za crtanje. Skicirao sam čoveka i rekao: "Homo", jer mi se činilo mudrije da ga naučim latinski nego bilo koji drugi jezik svojstven samo jednoj naciji. Potom sam nacrtao još jednog čoveka i ukazao mu da se za dva čoveka kaže homines. Tako je to išlo, i on je brzo učio.

Uskoro je pokazao da želi papir i ja sam mu ga dao. Vešto je nacrtao sebe. Rekao mi je da se zove Branitar, a da se pripadnici njegove rase zovu Versgori. Nisam mogao ove pojmove da pronađem ni u jednoj demonologiji. Ali, posle toga pustio sam ga da on vodi naše učenje, jer njegova rasa beše učenje novih jezika pretvorila u nauku, tako da je naš zadatak brzo napredovao.

Duge sate proveo sam s njim u radu, i sledećih nekoliko dana malo sam video od spoljnog sveta. Ser Rodžer je svoj posed učinio zatvorenim za svaku vest. Mislim da se od svega najviše bojao da bi neki grof ili vojvoda mogao za sebe prigrabiti brod. Sa svojim smelim ljudima, baron je mnogo vremena provodio na njemu, pokušavajući da dokuči sva čuda na koja je nailazio.

Erelong Branitar sada je već bio u stanju da se požali što ga drže na hlebu i vodi i da preti osvetom. Ja sam ga se još plašio, ali sam ipak zauzeo tvrd stav. Naravno, naš razgovor bio je mnogo sporiji nego što ga ja ovde iznosim, sa mnoštvom stanki dok smo tragali za pravim rečima:

"Sam si kriv za ovo", rekoh mu. "Trebalo je da budete mudriji, a ne da bez povoda napadate hrišćane."

"Šta su to hrišćani?" upita on.

Zabezeknut, pomislio sam da glumi neznanje. Za probu, proveo sam ga kroz Očenaš. Nije nestao u dimu, što me je zbunilo.

"Mislim da sam razumeo", reče on najzad. "Govorite o nekom primitivnom plemenskom panteonu."

"Ma, nema ni govora o nečem tako paganskom!" ogorčeno uzviknuh. Počeh potom da mu objašnjavam Trojstvo, ali jedva da sam došao do pretvaranja hleba i vina u krv Isusovu, kada on nestrpljivo odmahnu svojom plavom rukom. U svakom drugom pogledu bila je to ruka veoma nalik na ljudsku, sem što su nokti na njoj bili debeli i oštri.

"Nije važno", reče on. "Jesu li svi hrišćani tako svirepi kao vi?"

"Sa Francuzima biste imali više sreće", priznao sam. "Imali ste nesreću da se spustite među Engleze."

"Tvrdoglav soj", složi se on. "Skupo će vas to koštati. Ipak, ako me odmah oslobodite, pokušaću da ublažim osvetu koja će uslediti."

Jezik mi se beše zalepio za nepce, ali sam ga ipak odvojio i hladnokrvno ga zamolio da mi to protumači. Odakle dolazi i šta je nameravao.

Bilo mu je potrebno dugo vremena da to razjasni, jer su sami pojmovi bili čudni. Mislio sam da sigurno laže; ipak, tokom svojih objašnjavanja bar je još malo naučio latinskog.

Otprilike dve nedelje posle sletanja broda, ser Oven Monbele pojavi se pred opatijom, zahtevajući da se vidi sa mnom. Sreli smo se u manastirskom vrtu; tu smo našli klupu i seli.

Oven je bio mlađi sin, iz drugog braka s Velšankom, nekog sitnog barona iz graničnih oblasti. Usuđujem se da kažem da je prastari sukob dve nacije čudno tinjao u njegovim grudima; ali, bilo je tu i velške čari. Najpre paž, a zatim štitonoša velikog viteza u kraljevskom dvoru, mladi Oven beše zapao za srce svom gospodaru, te je rastao sa svim privilegijama daleko višeg ranga. Mnogo je putovao po tuđim zemljama postao poznat trubadur, primio viteški

čin... a onda iznenada, eto, ostao je bez novaca. U potrazi za srećom, dolutao je u Ensbi da se pridruži slobodnim vitezovima iz nižeg staleža. Iako dovoljno smeo, posedovao je previše mračne lepote za ukus mnogih muškaraca, i govorilo se da se nijedan supružnik nije osećao bezbednim kada je on bio u blizini. Ovo nije bilo sasvim tačno, jer se beše dopao ser Rodžeru, koji je cenio njegov sud, baš kao i obrazovanje, i bio srećan što je leđi Katarina imala nekog da sa njime popriča o stvarima koje su je najviše zaokupljale.

"Poslao me je moj gospodar, brate Parvuse", počeo ser Oven. "On želi da zna koliko će vam još biti potrebno da pripitomite tu našu zverku."

"Oh... On već sada priča dovoljno tečno", odgovorih ja. "Ali, toliko se još čvrsto drži presnih laži da sam smatrao da još nije vreme da o tome izvestim našeg gospodara."

"Ser Rodžer je sve nestrpljiviji, a i ljude je teško obuzdati. Uništavaju njegov imetak, a ne prođe ni jedna noć bez tučnjave ili ubistva. Ili ćemo uskoro krenuti, ili nećemo uopšte."

"Onda vas molim da ne krenemo", odvratih ja. "Ne, bar, u onom brodu iz pakla." Mogao sam da vidim vrtoglavo visok toranj, sa vrhom obavijenim niskim oblacima, kako se diže iza zidova opatije. Užasavao me je.

"Pa", procedi ser Oven, ništa ne odgovorivši, "šta vam je čudovište reklo?"

"Ima drskosti da tvrdi da ne dolazi odozdo, već odozgo. Sa samih nebesa!"

"On... da bude anđeo?"

"Ne. On kaže da nije ni anđeo ni demon, već član jedne druge rase smrtnika."

Ser Oven jednom rukom protrlja glatko izbrijanu bradu. "Može biti", promrmlja on napokon. "Na kraju krajeva, ako postoje jednonoga stvorenja, kentauri i druga čudovišna bića, zašto ne bi postojali i ovi zdepasti plavokošci?"

"Znam. Bilo bi to razumno, da ne tvrdi da živi na nebu."

"Recite mi šta je tačno kazao."

"Kako vam drago, ser Ovene, ali zapamtite da ove bezbožne reči nisu moje. Ovaj Branitar tvrdi da Zemlja nije ravna, već kugla koja lebdi u prostoru. Štaviše, ide i dalje i kaže da se Zemlja okreće oko Sunca! Neki naši učeni preci mislili su slično, ali ja ne razumem šta bi to moglo da zadrži okeane da ne iscure, ili..."

"Molim vas, nastavite priču, brate Parvuse."

"Pa, Branitar još kaže da su zvezde druga sunca, slična našem, samo veoma udaljena, i da imaju svetove koji se kreću oko njih baš kao što to naš čini. Čak ni Grci nisu mogli da progutaju takvu besmislicu. Šta taj misli, da smo baš takve glupave neznalice? Ali, bilo kako bilo, Branitar kaže da su oni, Versgori, stigli sa jednog takvog sveta; sveta koji veoma liči na Zemlju. Još se hvali i njihovim čarobnjačkim moćima..."

"To i nije neka laž", primeti ser Oven. "Isprobavali smo neko njihovo ručno oružje. Spalili smo tri kuće, svinju i jednog kmeta pre nego što smo naučili kako da rukujemo njime."

Progutao sam knedlu, ali sam nastavio:

"Ovi Versgori imaju brodove koji mogu da lete između zvezda i porobili su mnoge svetove. Čine to tako što potčine ili zbrišu sve zaostale domoroce na koje naiđu. Onda nasele čitav svet, i svaki Versgor uzme stotine hiljada jutara. Njihov se broj veoma brzo povećava, a kako im se uopšte ne dopada da žive u gužvi, neprestano tragaju za novim svetovima.

Ovaj brod koji smo zarobili bio je izviđački, u potrazi za još jednim mestom koje bi porobili. Spazivši iz visine našu Zemlju, odlučili su da odgovara njihovim potrebama i spustili se. Imali su uobičajen plan, koji ih nikad nije izneverio. Terorisali bi nas, koristili naš dom kao bazu, i lutali u potrazi za uzorcima biljaka, životinja i minerala. Zato je njihov brod tako velik, sa toliko praznog prostora. Trebalo je da postane prava Nojeva barka.

Da su se vratili kući i izvestili o svojim nalazima, njihova flota bi došla da napadne čitavo čovečanstvo."

"Hm", primeti ser Oven. "Bar smo to sprečili."

Obojica smo bili zaštićeni od zastrašujuće vizije jadnog puka koji su satrli ti neljudi, uništenog i porobljenog, jer naprosto ni jedan od nas nije istinski verovao u to. Ja bejah zaključio da Branitar dolazi iz nekog dalekog kutka Zemlje, možda iza Kitaja, i da laže samo zato što se nada da ćemo ga iz straha pustiti. Ser Oven se glatko složi sa mojom teorijom.

"Bez obzira na to", dodade vitez, "sasvim je sigurno da moramo da naučimo da koristimo taj brod, u slučaju da se još neki od njih pojavi. A kako bismo bolje mogli da to naučimo, nego da njime pođemo u Francusku ili Jerusalem? Kao što kaže moj gospodar, u tom slučaju bilo bi razborito, baš kao i zgodno, imati sa sobom žene, decu, slobodnjake i građane. Jeste li pitali zver kako se bacaju čini da brod proradi?"

"Jesam", odgovorih ja nevoljno. "On kaže da je kormilarenje veoma jednostavno."

"A jeste li mu rekli šta će mu se dogoditi ako ne bude odano upravljao?"

"Natuknuo sam mu. Kaže da će se pokoravati."

"Dobro! Onda možemo da krenemo za dan ili dva!" Ser Oven se zavali unazad, očiju sanjalačkih i napola sklopljenih. "Na kraju, moraćemo nekako da vidimo da se glas pronese do njegovog naroda. Za njegovu otkupninu čovek bi mogao da kupi poprilično vina i zabavi se s mnogo zgodnih žena."

3.

I tako smo pošli.

Još čudnije od broda i njegovog prispeća bilo je to ukrcavanje. Ta stvar uzdizala se tamo, nalik na čeličnu liticu koju behu skovali čarobnici za neku tajanstvenu svrhu. S druge strane zajedničkog zemljišta bio se ugnjezdio

maleni Ensbi, slamom prekrivenih kućica i izrovanih uličica, sa zelenim poljima ispod našeg bledog engleskog neba. Sam zamak, koji je nekada vladao prizorom, delovao je skvrčeno i sivo.

Ali uz kosine koje smo spustili s mnoštva nivoa, u blistav stub ulazio je naš domaći, znojav, nasmejan narod, crven u licu. Ovde je Džon Hejmword tutnjao s dugim lukom prebačenim preko jednog ramena i sa bludnicom iz krčme koja se kikotala na drugom. Tamo je, opet, neki slobodnjak, naoružan zarđalom sekirom koja se možda vila i kod Hejstingsa i obučen u zakrpljenu grubu vunenu odeću, išao ispred džangrizave žene natovarene potrepštinama za spavanje i kuvanje, dok joj se pola tuceta dece držalo za haljinu. Ovde je čovek sa samostrelom pokušavao da natera trvdoglavu mazgu da se popne uz prilaz, kletvama koje će mu obezbediti mnogo godina u čistilištu. Tamo je momčić jurio pobeglu svinju. Ovde se bogato odeven vitez šalio s ljupkom damom koja je na svojoj nadlanici nosila sokola s kapuljačom. Tamo je sveštenik izgovarao molitve dok je sumnjičavo ulazio u gvozdeno ždrelo. Ovde je krava mukala, tamo je ovca blejala, ovde je ovan vrteo roščićima, tamo je kokoška kvocala. Sve u svemu, ukrcalo se nekih dve hiljade duša.

Brod ih je lako nosio. Svi važni ljudi mogli su da imaju kabinu za sebe i svoju damu - jer neki do zamka Ensbi behu povelili žene, ljubavnice, ili obe, da bi od odlaska u Francusku napravili značajniji događaj. Obični ljudi raširili su slamarice u praznim skloništim. Jadni Ensbi ostao je gotovo napušten, i ja se često pitam da li još postoji.

Ser Rodžer beše naveo Branitara da upravlja brodom na nekim probnim letovima. Ovaj se dizao glatko i nečujno, dok je on u upravljačkoj kuli rukovao točkovima, polugama i dugmadima. Upravljanje je bilo dečja igra, iako nismo mogli da razaznamo ni glavu ni rep nekim diskovima sa paganskim oznakama, preko kojih su poigravale igle. Mojim posredstvom, Branitar je ser Rodžeru objasnio da brod crpe pokretačku snagu iz uništavanja

materije - zaista, grozna zamisao - a da ga njegovi motori dižu i pokreću, tako što poništavaju privlačenje Zemlje duž izabраниh pravaca. Ovo je bilo besmisleno - Aristotel je vrlo jasno objasnio da stvari padaju na zemlju zato što je u njihovoj prirodi da padaju, a ja nemam posla s nelogičnim zamislama za koje se luckaste glave tako lako prikače.

Uprkos sopstvenoj uzdržanosti, nastojnik opatije beše se pridružio ocu Simonu u blagosiljanju broda. Nazvali smo ga Krstaš. Iako smo imali samo dva kapelana, pozajmili smo uvojak kose svetog Benedikta, a svi koji su se ukrcali ispovedili su se i primili oprost. Tako se mislilo da smo dovoljno bezbedni od avetinjske opasnosti, mada sam ja u to sumnjao.

Meni je bila dodeljena mala kabina pored raskošne prostorije u kojoj je živeo ser Rodžer sa svojom damom i decom. U obližnjoj odaji čuvan je Branitar. Moja dužnost bila je da prevodim, da nastavim da učim zatvorenika latinskom, da podučavam mladog Roberta i da služim kao pisar svome gospodararu.

Pri polasku, međutim, u upravljačkoj kuli bili smo ser Rodžer, ser Oven, Branitar i ja. Kula nije imala prozore, baš kao ni ceo brod, ali bili su tu staklasti zakloni u kojima su se pojavljivali prizori Zemlje ispod i čitavog neba oko nas. Drhtao sam i molio se, jer nije pravo da hrišćanin zuri u kristalne kugle indijskih čarobnjaka.

"A, sad", ogласi se ser Rodžer, dok mi se njegovo orlovsko lice smeјalo, "da se kreće! Za sat bićemo u Francuskoј!"

Seo je potom ispred table sa polugama i točkićima, a Branitar mi na brzinu dobaci:

"Probni letovi bili su samo od nekoliko milja. Reci svom gospodararu da su za ovako duge letove potrebne određene pripreme radnje."

Ser Rodžer s razumevanjem klimnu glavom kada sam mu ovo preneo. "Vrlo dobro, nek' to uradi." Njegov mač skliznu iz korica. "Ali, ja ću na

zaslonima pratiti put. Na prvi znak izdaje..."

Ser Oven se namršti. "Je li ovo mudro, gospodaru moj?" upita on. "Zver..."

"Zver je naš zarobljenik. U tebi je previše keltskih praznoverica, Ovene. Nek' počne."

Branitar se smesti na upravljačko mesto. Nameštaj u brodu, stolice i stolovi, kreveti i ormari, bili su nekako mali za nas, ljude - i loše oblikovani, bez ijednog uklesanog zmaja za ukras. Napeto sam posmatrao zarobljenika dok su se njegove plave ruke kretale po ploči.

Duboko brujanje zatreslo je brod. Nisam osetio ništa, ali zemlja na donjim ekranima odjednom je počela da se smanjuje. Bilo je to magično; bilo bi mi mnogo draže da nije poništen uobičajen pritisak unazad prilikom polaska. Boreći se sa stomakom, zurio sam u odraz nebeskog svoda u zaslonima. Ubrzo dospesmo sred oblaka, za koje se ispostavi da su magla koja lebdi visoko. Ovo jasno dokazuje čudesnu Božju moć, jer poznato je da anđeli često sede na oblacima, a ne skvase se.

"A sada, na jug", zapovedi ser Rodžer.

Branitar frknu, podesi brojčanik i spusti polugu. Čuo sam škljocanje, kao kod brave, i poluga ostade u donjem položaju.

Pakleni trijumf bljesnu u žutim očima. Branitar iskoči iz svog sedišta i zareža prema meni: "Consummati estis!" Latinski mu je bio vrlo loš. "Gotovi ste! Upravo sam vas poslao u smrt!"

"Šta?" povikah ja.

Ser Rodžer opsova, napola razumevši, i zamahnu prema Versgoru, ali pogled na ono što je bilo na zaslonima preseče ga. Mač mu ispade iz ruke i znoj mu je izbi po licu.

Zaista je bilo grozno. Zemlja se smanjivala ispod nas kao da pada niz veliki bunar. Oko nas, plavo nebo se zamračilo, i zvezde zablistaše. A ipak, ne beše noć, jer sunce je još sjalo na jednom zaslonu, svetlije nego ikad!

Ser Oven vrisnu nešto na velškom. Ja, pak, padoh na kolena.

Branitar pohita ka vratima, ali se ser Rodžer okrenu i zgrabi ga za odeću. Obojica se otkotrljaše u mahnitom spletu.

Ser Oven kao da je bio paralisan strahom, a ja nisam mogao da odvojim oči od užasne lepote prizora oko nas.

Zemlja se beše toliko smanjila da je, čitava, ispunjavala samo jedan zaslon. Bila je plava, prugasta, sa tamnim mrljama, i okrugla. Okrugla!

Nov i dublji ton uneo je u vazduh nisko brujanje. Zaigrale su još neke igle na upravljačkoj ploči. Odjednom se stadosmo kretati, sve većma dobijajući na brzini, neverovatnom hitrošću. Jedan potpuno različit niz motora, koji je delovao na sasvim nepoznatom načelu, odmotao je svoje konopce.

Ugledao sam mesec kako raste pred nama. Još dok sam ga gledao, prošli smo tako blizu njega da sam mogao da na njemu vidim planine i ožiljke kao od boginja, oivičene sopstvenim senkama. Ali, bilo je to neshvatljivo. Svi znaju da Mesec čini savršen krug. Jecajući, pokušao sam da razbijem taj lažljivi zastor za gledanje, ali nisam uspeo.

Ser Rodžer beše u međuvremenu savladao Branitara i položio ga, napola onesvešćenog, na palubu. Vitez ustade, teško dišući. "Gde smo?" upita on muklo. "Šta se dogodilo?"

"Penjemo se", zavapih ja. "Gore i napolje." Stavio sam prste u uši da ne oglovim kad tresnemo u prvu kristalnu kuglu.

Posle nekog vremena, budući da se ništa nije dogodilo, otvorio sam oči i ponovo pogledao. I Zemlja i Mesec su se udaljavali, ne predstavljajući ništa više od dvostruke zvezde, plave i zlatne. Prave zvezde snažno su plamsale, ne trepereći, na pozadini beskrajne tame. Činilo mi se kao da i dalje ubrzavamo.

Ser Rodžer preseče moje molitve psovkom. "Najpre ćemo da se obračunamo s ovim izdajnikom!" On šutnu Branitara u rebra. Versgor sede i prkosno se zagleda u nas.

Najzad sam se sabrao i rekao mu na latinskom:

"Šta si to učinio? Umrećeš na mukama ako nas smesta ne vratiš."

On ustade i prekrsti ruke, ali nas je i dalje prezrivo gledao. "Zar vi, varvari, mislite da možete da se suprostavite prosvćenom umu?" odgovori on.

"Radite sa mnom šta god želite. Biće dovoljno osvete kada ovom putovanju dođe kraj."

"Ali, šta si to uradio?"

Njegova izudarana usta iskeziše se. "Brodom upravlja njegov automaton. Sad on sam sebe vodi. Sve je automatski - izlazak iz atmosfere, prebacivanje na transsvetlosnu kvazi-brzinu, nadomeštanje vidnih efekata, očuvanje veštačke sile teže i ostali činoci okoline."

"Dobro, isključi motore!"

"Niko to ne može. Ne mogu ni ja, sada kad je spuštena poluga s ključem. Ostaće spuštena sve dok ne stignemo do Tariksana. A to je najbliži svet naseljen ljudima!"

Hrabro sam pokušao da pomerim upravljačke uređaje. Nije bilo moguće. Kada sam to ispričao vitezovima, ser Oven glasno zaječa.

Međutim, ser Rodžer samo smrknuto primeti:

"Saznaćemo da li je to istina ili ne. Ispitivanjem ćemo ga bar kazniti za izdaju!"

Preko mene, Branitar prezrivo odvrati:

"Iskalite bes, ako već morate. Ja vas se ne plašim. Ipak, recimo i da slomijete moju volju, biće to beskorisno. Položaj kormila više se ne može izmeniti, niti se brod zaustaviti. Poluga s ključem zamišljena je za slučajeve kada brod mora negde da se pošalje bez posade."

Trenutak kasnije, on ozbiljno dodade: "Međutim, morate da razumete da vam ne želim zlo. Smeli ste, pa gotovo da žalim što nam je vaš svet potreban. Ako me poštedite, mogao bih se založiti za vas kada stignemo na Tariksan.

Bar vam mogu poštediti živote."

Ser Rodžer stade zamišljeno trljati bradu. Čuo sam kako čekinje češu njegov dlan, iako se skoro bio obrijao, u prošli utorak. "Shvatam da će brodom opet biti moguće upravljati kada stignemo na to odredište", reče on. Bio sam zapanjen kako je, posle prvog udarca, to mirno primio. "Zar onda ne bismo mogli da se okrenemo i vratimo kući?"

"Ja vas nikad neću tamo odvesti!" dobaci mu na to Branitar. "A sami, nesposobni da čitate naše knjige o navigaciji, nikad nećete naći put. Bićemo dalje od vašeg sveta nego što svetlost može da pređe za hiljadu vaših godina."

"Mogao bi da pokažeš malo poštovanje prema našoj razboritosti", huknuh ja. "I ti i ja dobro znamo da svetlost putuje beskonačnom brzinom."

On, međutim, samo sleže ramenima.

Nešto bljesnu u očima ser Rodžera. "Kada ćemo stići?" upita on.

"Za deset dana", obavesti nas Branitar. "Nisu rastojanja između zvezda, ma koliko velika bila, ta koja su učinila da tako sporo stignemo do vas. Mi se širimo već tri veka. Naprosto, ima previše sunaca."

"Hm. Kada stignemo, imaćemo na raspolaganju ovaj lepi brod, sa artiljerijom i ručnim oružjem. Versgori bi mogli da zažale što smo ih posetili!"

Preveo sam ovo Branitaru, i on odgovori:

"Ja vam iskreno savetujem da se odmah predate. Istina, ovi naši vatreni zraci mogu da ubiju čoveka, ili da grad pretvore u šljaku, ali vama će oni biti beskorisni, jer imamo zaslone od čiste sile koji će zaustaviti svaki takav zrak. Sam brod, međutim, nije tako zaštićen, jer su tvorci oklopa sile suviše glomazni za njega. Stoga topovi s utvrđenja mogu da pucaju na vas i da vas unište."

Kada je ser Rodžer čuo ovo, samo je rekao:

"Pa, imamo deset dana da razmišljamo o tome. Neka ovo ostane tajna."

Niko ne može da vidi kroz brod, osim s ovog mesta. Smisliću neku priču koja neće previše uzbuditi narod."

I on iziđe, dok mu se ogrtač viorio oko njega kao velika krila.

4.

Bio sam najbeznačajniji u našoj družini i mnogo toga se dogodilo u čemu nisam učestvovao. Ipak, pokušaću da to prikažem što potpunije, koristeći pretpostavke da popunim praznine u znanju. Kapelani behu čuli mnogo toga u ispovestima, i, ne kršeći zavet, bili su čak dovoljno vispreni da ispravljaju lažne utiske.

Verujem, stoga, da je ser Rodžer poveo u stranu svoju leđi Katarinu i ispričao joj kako stvari stoje. Nadao se da će ona pokazati mirnoću i hrabrost, ali ona je zapala u najgorči bes.

"Proklet bio dan kada sam se udala za tebe", povikala je. Njeno ljupko lice pocrvenelo je, a onda pobeleželo i ona tresnu nožicom o čeličnu palubu. "Nije bilo dosta što me je tvoja neotesanost sramotila pred kraljem i dvorom i osudila da protraćim život u tom medveđem brlogu koga nazivaš zamkom. Sad stavljaš na kocku živote i same duše moje dece!"

"Ali, najdraža", promućao je on. "Nisam mogao znati..."

"Ne, bio si suviše glupav! Nije ti bilo dosta da ideš da pljačkaš i da se kurvaš u Francuskoj, morao si da to činiš u ovom vazдушnom mrtvačkom kovčegu. Tvoja nadmenost rekla ti je da te se demon toliko plaši da će te poslušno služiti. Meri, sirota ženo!"

Okrenula se, plačući, i pobešla od njega.

Ser Rodžer je zurio za njom dok nije nestala niz dugačak hodnik, a onda se, teška srca, uputio ka svojim vojnicima.

Pronašao ih je u spremištu, gde su kuvali večeru. Vazduh beše ostao prijatan, uprkos svih vatri koje smo upalili; Branitar mi je ispričao da brod

poseduje uređaje da obnavlja životne duhove u vazduhu. Meni je nekako smetalo to što zidovi neprestano svetle i što nema razlike između dana i noći. Ali obični vojnici sedeli su naokolo, dizali vrčeve s pivom, hvalisali se, kockali, trebili buve - divlja bezbožna horda koja je ipak odano služila svoga gospodara.

Ser Rodžer dade znak Crvenom Džonu Hejmvordu, čija se ogromna telesina beše dogejala do njega u maloj bočnoj komori. "Pa, sire", primeti on, "izgleda da se ipak odužio put do Francuske."

"Planovi su, hm, promenjeni", obazrivo mu odgovori ser Rodžer. "Čini se da u postojbini ovog broda postoji redak plen. S tim bismo mogli da opremimo vojsku dovoljnu ne samo da sprovedemo, već i da zadržimo i naselimo sve što osvojimo."

Crveni Džon podrignu i počea se ispod prsluka. "Ako se ne upetljamo u nešto više nego što možemo da podnesemo, sire."

"Mislim da nećemo. Ali, moraš pripremiti svoje ljude za ovu promenu plana i spremi ih da se ničega ne plaše."

"To baš neće biti lako, sire."

"Zašto neće? Rekao sam ti da će plen biti dobar."

"Pa, gospodaru moj, da budem iskren, 'vako stoji stvar. Vidite, iako smo povelili skoro sve žene iz Ensbija, a mnoge od nji' su neudate i, pa, prijateljski nastrojene... čak i tako, gospodaru moj, stvar je tak'a, vid'te, da muškaraca ima dvaput više neg' žena. Sad, Francuskinje jesu zgodne, i po svoj prilici i Saracenske drolje neće škrtariti - zaista, kažu da su vrlo štipljive - ali, sudeći prema ovim plavokošcima koje smo sredili, pa, njihove ženske nisu tako zgodne."

"Otkud znaš da ne drže u zarobljeništvu predivne princeze koje žude za poštenim engleskim licem?"

"Tako je, gospodaru moj. Lako mož' biti."

"Onda se pobrini da strelci budu spremni za borbu kada stignemo." Ser Rodžer potapša diva po ramenu i nastavi dalje da sličnu priču kaže ostalim svojim predvodnicima.

Nešto kasnije pomenuo mi je ovo pitanje žena i ja sam bio užasnut. "Hvalim ti Bože što napravi Versgore tako neprivlačnim, ako su druga sorta!" uskliknuh ja. "Velika je Njegova smotrenost!"

"Ružni kakvi jesu", upita baron, "jesi li siguran da nisu ljudska bića?"

"Sam Bog zna, sire", odgovorih ja, pošto sam razmislio o tome. "Ne liče ni na šta na Zemlji. Ipak, idu na dve noge, imaju ruke, govore, razumni su."

"To mnogo ne znači", primeti on.

"Oh, puno znači, sire!" odvratih ja. "Jer, vidite, ako imaju dušu, onda je prva naša dužnost da ih privolimo da veruju. Ali, ako nemaju, bogohulno je pričestiti ih."

"Pustiću te da saznaš šta je po sredi", ravnodušno mi dobaci on.

Smesta sam požurio do Branitarove kabine, koju su čuvala dvojica kopljanika. "Šta je?" upita on, kada sam seo.

"Imaš li ti dušu?" upitah ga ne okolišeći.

"Šta?"

Objasnio sam šta znači spiritus. Još je bio zbunjen. "Da li zaista mislite da u glavi živi vaša majušna prilika?" upita me on.

"Oh, ne. Duša nije materijalna. Ona daje život - pa, ne baš tako, jer su i životinje žive - volju, ličnost..."

"Shvatam. Mozak."

"Ne, ne, ne! Duša je... pa, ono što nastavlja da živi kada telo umre i suočava se sa sudom za postupke tokom života."

"Ah. Vi, dakle, verujete da ličnost nastavlja da živi i posle smrti. Zanimljiv problem. Ako je ličnost matrica, pre nego materijalno telo, što se čini suvislim, onda je teorijski moguće da se ova matrica može preneti u nešto

drugo - isti sistem odnosa, ali u drugom fizičkom kalupu."

"Prestani da trabunjaš!" nestrpljivo ga presekoh. "Gori si nego neki Albinežanin. Albinežani, verska sekta koju je Crkva proglasila jeretičkom i naredila progon, uključujući i ubijanje, njenih pripadnika. (Red.) Reci mi običnim rečima, imaš li dušu ili nemaš?"

"Naši naučnici proučavali su probleme u vezi shvatanja ličnosti kao matrice, ali, koliko ja znam, još nema dovoljno podataka na kojima bi se zasnovao odgovor."

"Opet ti", uzdahnuh ja. "Zar ne možeš da mi daš jednostavan odgovor? Naprosto mi reci imaš li dušu ili nemaš?"

"Ne znam."

"Uopšte mi ne pomažeš", izgrdih ga i udaljih se.

Moje kolega i ja naširoko smo raspravljali o toj temi, ali osim očigledne činjenice da se svako neljudsko biće privremeno može krstiti, do nekog pouzdanijeg rešenja nismo došli. Bilo je to pitanje za Rim, možda za ekumensko veće.

Dok se sve ovo odvijalo, ledi Katarina beše zauzdala svoje suze i nabusito je jurila prolazima, tražeći u kretanju olakšanje za unutrašnji nemir. U dugačkoj prostoriji gde su jeli predvodnici, pronašla je ser Ovena kako štimuje svoju harfu. On skoči na noge i pokloni se. "Gospo moja! Ovo je prijatno... rekao bih čak zbunjujuće... iznenađenje."

Ona sede na klupu. "Gde smo sada?" upitala je, odjednom se predajući umoru.

Uočivši da joj je poznata istina, on odvрати:

"Ne znam. Sunce se već toliko smanjilo, da se izgubilo sred ostalih zvezda." Slab osmeh lebdeo je na njegovom tamnom licu. "Ipak, u ovoj prostoriji ima dovoljno sunca."

Katarina oseti kako joj se obrazi žare i obori pogled. Usne su joj se same

pomerile naviše.

"Nalazimo se na najsamotnijem putovanju na koje je čovek ikada pošao", primeti ser Oven. "Ako moja gospa dozvoljava, pokušaću da sat tog vremena protraćim spletom pesama posvećenih njenim dražima."

Nije odbila više od jednom, i njegov glas lagano se dizao, dok nije ispunio čitavu prostoriju.

5.

Malo toga se može reći o putovanju donde. Dosada je ubrzo nadrasla uzbuđenja. Vitezovi su razmenjivali grube reči, i Džon Hejmvord je morao da razbije više od jednog para glava da bi svoje strelce držao u redu.

Primetio sam da ledi Katarina sve češće razgovara sa ser Ovenom, i da njen muž više ne uživa preterano u tome. Međutim, uvek je bio zauzet nekim planovima ili pripremama, a mlađi vitez zaista joj je pružao časove opuštanja, čak veselja.

Ser Rodžer i ja provodili smo poprilično vremena sa Branitarom, koji je izgledao više nego rad da nam priča o svojoj rasi i njenom carstvu. Nevoljno, počeo sam da verujem u njegove tvrdnje. Čudno je bilo da tako ružna bića obitavaju u onome za šta sam smatrao da je Treće nebo, ali to se nije moglo poreći. Po svoj prilici, mislio sam, kada Sveto pismo pominje četiri ugla sveta, ono uopšte ne misli samo na našu planetu Zemlju, već se odnosi na kockastu Vaseljenu. Onostran ovoga mora da leže boravišta blagoslovenih; dok je, opet, Branitarova primedba da je unutrašnjost Zemlje rastopljena, sigurno bila u skladu sa proročanskim vizijama pakla.

Branitar nam je ispričao da u versgorškom carstvu postoji oko stotinu svetova nalik na naš. Oni kruže oko isto toliko odvojenih zvezda, jer je malo verovatno da neko sunce može imati više od jedne nastanjive planete. Na svakom od tih svetova obitava nekoliko miliona Versgora, koji vole puno

prostora. Osim na prestoničkoj planeti, Versgori ne grade gradove. Ipak, oni na granicama carstva, kao Tariksan ka kome se bejasmo uputili, imaju tvrđave koje takođe predstavljaju i svemirsko-mornaričke postaje. Branitar, pri tom, nije propustio da naglasi vatrenu moć i neprobojnost tih zamaka.

Ako na upotrebljivoj planeti ima razumnih domorodaca, njih ili istrebljuju ili porobljavaju. Versgori ne obavljaju proste poslove; prepuštaju ih takvim helotima ili automatonima. Oni sami su vojnici, upravitelji svojih beskrajnih imanja, trgovci, vlasnici manufaktura, političari, dvorani. Nenaoružani, porobljeni domoroci nisu imali nikakvih izgleda da se pobune protiv srazmerno malog broja tuđinskih gospodara. Ser Rodžer je promrmljao nešto o tome da kada sletimo razdelimo oružje ovim ugnjetavanim bićima, kao i da im ispričamo o žakeriji. [Žakerija, seljačka buna u Francuskoj 1358, čiji je cilj bio uništenje plemstva. \(Red.\)](#) Međutim, Branitar prozre njegove namere, nasmeja se i reče da Tariksan nikada nije bio naseljen i da na čitavoj planeti postoji samo nekoliko stotina robova.

Ovo carstvo obuhvatalo je u svemiru sferu prečnika otprilike dve hiljade svetlosnih godina. (Svetlosna godina je neverovatno rastojanje koje svetlost prevaljuje u toku jedne standardne versgorške godine, za koju Branitar kaže da je oko deset procenata duža od zemaljske). Ono obuhvata milione zvezda, zajedno sa njihovim svetovima. Međutim, najveći broj među njima, zbog otrovnog vazduha ili otrovnih oblika života, ili drugih stvari, beskorisni su Versgorima i zanemareni.

Ser Rodžer je potom upitao da li su oni jedini narod koji je naučio da leti između zvezda. Branitar je na to samo prezrivo slegao ramenima. "Sreli smo još tri druga, koji tu veštinu behu nezavisno razvili", rekao je. "Oni žive unutar sfere našeg carstva, ali ih do sada još nismo potčinili. To nije ni bilo vredno; mnogo je lakše sve to bilo učiniti sa primitivnim planetama. Mi dozvoljavamo tim trima rasama da se kreću i da zadrže jedan mali broj

kolonija koje su već ustanovile u drugim planetarnim sistemima. Ali im ne dozvoljavamo da nastave da se šire. Nekoliko manjih ratova je sve to uredilo. Oni nas ne vole; znaju da ćemo ih uništiti jednog dana, kada nam to bude zgodno, ali su bespomoćni pred silinom moći."

"Shvatam", klimnuo je glavom baron.

Naložio mi je potom da počnem da učim versgorški jezik. Branitara je zabavljalo da me podučava, i ja sam bio u prilici da ublažim sopstvene strahove teškim radom, tako da je moje učenje prilično brzo odmicalo. Jezik im je bio varvarski i nedostajali su mu plemeniti latinski nastavci, ali, upravo ga je zbog toga bilo lakše naučiti.

U upravljačkoj kuli otkrio sam ladice pune karata i brojnih tabela. Svi ispisi bili su predivno precizni; pomislio sam da je šteta da kad već imaju takve pisare nisu nastavili da ukrašavaju stranice. Razbijajući glavu nad ovim, i koristeći ono što sam naučio od versgorškog govora i azbuke, zaključio sam da sam nabasao na zbirku uputstava za navigaciju.

Bila je priložena i tačna karta planete Tariksan, jer je to bila matična postaja ovog pohoda. Preveo sam simbole za zemlju, more, reku, tvrđavu, i tako dalje. Ser Rodžer je duge sate mozgao nad njom. Čak je i saracenska karta, koju njegov deda beše doneo iz Svete zemlje, bila gruba u poređenju s ovom; iako su, s druge strane, Versgori pokazali nedostatak kulture ispuštajući slike sirena, četiri vetra, krilatih konja i sličnih ukrasa.

Takođe sam rastumačio oznake na nekim instrumentima na upravljačkoj ploči. Neke brojčanike, kao što su oni za visinu i brzinu, bilo je lako savladati. Ali, šta bi značilo 'proticaj goriva'. Kakva je razlika bila između 'subsvetlosnog pogona' i 'supersvetlosnog pogona'? Mada paganske, ovo su zaista bile moćne čini.

I tako je jednolikost dana prolazila, a posle nekog vremena koje se činilo dugim kao stoleće, primetili smo na zaslonima da jedna zvezda raste.

Povećavala se dok nije počela da plamti velika i jarka kao naše sunce. A onda smo ugledali planetu, sličnu našoj, sem što je imala dva mala meseca. Ponirali smo sve dok prizor nije prestao da bude lopta na nebu već veliki prošaran pojas zemlje što se pružao pod nama. Kada sam ponovo ugledao plava nebesa, bacio sam se na pod palube sa molitvom zahvalnosti.

Poluga s bravom otkočila se. Brod je zastao i ostao da lebdi, milju visoko u vazduhu. Stigli smo na Tariksan.

6.

Ser Rodžer mi naloži da dođem u upravljačku kulu, sa ser Ovenom i Crvenim Džonom, koji je vodio Branitaru na uzici. Strelac se zabljuje u zaslone i stade mrmljati užasne kletve.

Brodom se već beše proneo glas da se svi borci moraju naoružati. Ova dvojica vitezova ovde bila su u oklopu, dok su njihove štitonoše čekale napolju sa štitovima i kacigama. Konji su toptali u spremištima i duž hodnika. Žene i deca behu se šćućurili negde pozadi, bistrih, uplašanih očiju.

"Evo nas!" široko se osmehnu ser Rodžer. Bilo je grozno videti ga tako dečački veselog, dok su svi ostali gutali knedle i toliko se znojili da je vazduh štipao za oči. Ali borba, čak i protiv sila pakla, bila je nešto što je mogao da razume. "Brate Parvuse, pitaj zarobljenika gde smo na planeti."

Postavio sam pitanje Branitaru, koji, međutim, umesto odgovora, samo dodirnu dugme za upravljanje. Ranije prazan zaslon ožive blistavim sjajem i na njemu se pojavila mapa. "Nalazimo se na mestu gde se one dve crtice ukrštaju", objasni on. "Mapa će se odmotavati kako budemo leteli."

Uporedio sam zaslon sa kartom u mojoj ruci. "Izgleda da tvrđava zvana Ganturat leži oko stotinu milja prema severu- severoistoku, gospodaru moj", rekoh ja.

Branitar, koji uzgred beše naučio i malo engleskog, potvrdno klimnu

glavom. "Ganturat je samo jedna nevažna postaja." Još je morao da svoje hvalospeve izriče na latinskom. "Ipak, brojni svemirski brodovi ukotvljeni su tamo, i sve se roji od vazdušnih brodova. Borbena oružja sa tla mogu da ovo vozilo raznesu, a zasloni sile zaustaviće svaki zrak iz vaših topova. Bolje se predajte."

Pošto sam preveo, ser Oven uz jedva приметно ustzanje primeti: "Možda je to najmudrije, gospodaru moj."

"Šta?" povika ser Rodžer. "Jedan Englez da se preda bez borbe?"

"Ali žene, sire, i jedna dečica!"

"Ja nisam bogat", odvrati ser Rodžer. "Ne mogu da priuštīm sebi da platim otkupninu." On zatreska u oklopu prema sedištu kormilara, sede i preuze ručne upravljačke uređaje.

Kroz donje vidne zaslone ugledao sam kako površina planete brzo klizi ispod nas. Njene reke i planine delovale su domaće, ali zelene nijanse biljnog sveta bile su podvučene čudnim plavičastim tonovima. Priroda se činila divljom. Tu i tamo, ugledali bismo poneku okruglastu zgradu, sred ogromnih žitišta obrađenih mašinama, ali na drugim mestima bila je lišena svakog ljudskog stvora, kao Nju Forest. Pitao sam se da li je i ovo neka vrsta kraljevskog lovišta, a onda se setio Branitarovih izjava o slaboj naseljenosti širom versgorškog carstva.

Jedan glas prekinu našu tišinu, toročūći nešto na grubom jeziku plavokožaca. Prenuli smo se, prekrstili i stali zuriti unaokolo. Zvuci su dopirali iz malog crnog uređaja pričvršćenog na glavnoj tabli.

"Tako!" Crveni Džon poteže svoj bodež. "Sve vreme imali smo slepog putnika! Daj mi gvozdenu polugu, sire, i ja ću da ga iščupam napolje."

Branitar nasluti šta orijaš smera i iz grubog, plavog grla poteče štektav smeh. "Glas dopire iz daleka, putem talasa sličnih svetlosnim, ali dužih", reče on.

"Pričaj suvislo!" naložih mu ja.

"Pa, pozdravio nas je osmatrač iz tvrđave Ganturat."

Pošto sam mu preveo Branitarove reči, ser Rodžer odsečno klimnu glavom. "Glasovi niodkuda nisu ništa u poređenju sa onim što smo do sada videli", primeti on. "Šta taj 'oće?'"

Mogao sam da uhvatim samo nekoliko reči poziva, ali sam shvatio značenje. Ko smo? Ovo nije uobičajeno sletišće za izviđačke brodove. Zašto smo ušli u zabranjeno područje? "Umiri ih", naložio sam Branitaru, "i imaju na umu da ću razumeti ako ushtedneš da nas izdaš."

On sleže ramenima, kao da se zabavlja, iako je i njegovo čelo bilo orošeno znojem. "Izviđački brod 587-Zin se vraća", reče on. "Hitna poruka. Staćemo iznad postaje."

Glas odobri zahtev, ali upozori da ćemo biti uništeni ako se spustimo niže od jednog stantaksa (oko pola milje). Trebalo bi da plutamo dok se na brod ne ukrcu posada stražarskog vazdušnog broda.

Sada se već i Ganturat mogao jasno videti: zbijena gomila kupola i poluvaljaka, sa zidanim delovima preko čeličnog kostura, kako smo kasnije ustanovili. Obrazovao je krug prečnika oko hiljadu stopa. Otprilike pola milje prema severu, ležao je manji niz zgrada. Kroz uveličavajuće zaslone za gledanje videli smo da iz ovih poslednjih štrče cevi ogromnih artiljerijskih oruđa.

Bez obzira što smo stali, blede svetlucanje pojavilo se oko oba dela tvrđave. Branitar nam odmah ukaza na to. "Odbrambeni zaslone. Vaši hici bezopasno bi se raspršili. Samo srećan hitac mogao bi da rastopi cev nekog topa, kada ona izleti van omotača. Ali vi ste, opet, laka meta."

Dok su se približavala, nekoliko metalnih, jajolikih vozila nalikovalo je na mušice u poređenju sa ogromnim trupom našeg Krstaša. Videli smo da se još njih dižu sa tla, sa glavnog dela tvrđave. Plavokosa glava ser Rodžera gotovo

se spustila u klimanju. "K'o što sam mislio", primeti on. "Ovi ekrani, mož' biti, zaustavljaju vatrene zrake, ali ne i tela, jer brodovi prolaze."

"Tako je", složi se Branitar koristeći mene kao posrednika. Možda biste uspeli da izbacite jedno ili dva rasprskavajuća taneta, ali bi vas uništio spoljašnji deo, onaj sa topovima."

"Aha." Ser Rodžer je Versgora proučavao očima koje behu izgubile boju. "Znači, imate i rasprskavajuće granate, a? Bez sumnje, i na ovom brodu. A nikad mi to nisi rekao. Ali, o tome ćemo kasnije." On mrdnu palcem prema Crvenom Džonu i ser Ovenu. "Pa, vas dvojica videli ste kako izgleda zemlja ovde. Sad se vratite do ljudi i spremite se za borbu kada sletimo."

Otišli su, rastrojeno bacajući poglede na zaslone na kojima su se videla vazдушna vozila kako nam prilaze. Ser Rodžer, pak, spusti ruke na točkove koji su vodili cevi topova. Bili smo naučili, probajući, da ova velika oružja ciljaju i pucaju gotovo sama. Kad su nam stražarski čamci prišli, ser Rodžer ih pokrenu.

Zaslepljujući pakleni zraci pohrliše napred, obavivajući vazdušni brod plamenom. Primetio sam da je najbliži tim vatrenim mačem ostao napola presečen. Jedan drugi se prevrnuo, crven do usijanja; treći se rasprsnuo. Zagrmelo je. I potom sam video samo metalne krhotine kako padaju.

Ser Rodžer beše proverio Branitarove tvrdnje, i ispostavilo se da su bile tačne; njegovi zraci raspršivali su se o taj bleđi, prozirni zaslon. "To sam i hteo", progundā on. "Ali, bolj da se spustimo pre nego što pošalju na nas pravi ratni brod, ili otvore vatru iz spoljašnje postave topova." Još dok je to govorio, on nas naglo usmeri prema zemlji. Plamen nam dotače trup, ali do tada smo već bili prenisko. Video sam kako zgrade Ganturata hitaju da se sretnu sa mnom i ja se spremih za smrt.

Cepanje i mrvljenje prođe našim brodom. Sama naša kula otvorila se uz prasak kada je okrznula niski osmatrački toranj. Ali i njegovi grudobrani bili

su srubljeni. Dve hiljade stopa dug i neizračunljivo težak, Krstaš je pod sobom spljeskao pola Ganturata.

Ser Rodžer se nađe na nogama još pre nego što su motori zamrli. "Napred!" povika on. "Bog šalje pravoverne!" I on krenu preko prevaljene, savijene palube. Zgrabio je kacigu od užasnog štitoonoše i stavio ga dok je krupnim koracima grabio dalje. Dečak ga je pratio, cvokoćući zubima, ali ipak pazeći na Turnevilov štit.

Branitar je nemo sedeo. Ja sam sabrao svoje halje i požurio da nađem nadstražara koji će mi držati na oku vrednog zarobljenika. Kada je i to bilo gotovo, mogao sam da posmatram borbu.

Spustili smo se više poduž nego na rep, zaštićeni generatorima veštačke teže da se ne isprevrćemo iznutra. Bili smo okruženi pustoši, smrskanim zgradama i razrušenim zidovima. Rulja plavih Versgora pokulja iz ostatka tvrđave.

Kada sam i sam uspeo da iziđem, ser Rodžer je već bio napolju sa svom svojom konjicom. Nije se zaustavio da ih okupi, već je zašao u masu najbližih neprijatelja. Njegov konj zarza, griva zaleprša, oklop bljesnu; dugo koplje probode tri tela odjednom. Kada se poduž prelomilo, moj gospodar izvuče mač i pomamno poče da seče. Većina njegovih sledbenika nije oklevala da upotrebi neviteško oružje; sečivima, buzdovanima i močugama pridružili su ručne pištolje sa broda.

Potom su strelci i oklopnici vičući pojurili napred. Biće da su podivljali od sopstvenog užasa. Primakli su se Versgorima pre nego što su naši dušmani mogli da puste mnogo gromova. Nastala je borba prsa u prsa; bio je to metež bez predvodnika, gde su sekire, bodeži i motke bili korisniji nego vatreni zraci ili sačmarice.

Kada se prostor oko njega raščistio, ser Rodžer se uzdiže na sapima svog crnog pastuva i, zabacivši vizir, primese rog usnama. Rog zatrešta kroz

štropot, prikupljajući konjanike. Ovi, opet, naviknutiji na red od pešaka, prekinuše neposredne sukobe i pridružiše se baronu. Gomila velikih konja, ljudi nalik na čelične tornjeve, štitovi s grbovima, vijoreće perjanice i uzdignuta koplja behu se okupili iza mog gospodara.

Njegova ruka u rukavici pokaza prema spoljašnjem utvrđenju, gde topovi usmereni prema nebu behu prekinuli svoje jalovo pucanje. "To moramo zauzeti, il' će se oporaviti!" povika on. "Za mnom, Englezi, u ime Boga i svetog Đorđa!"

On uze novo koplje od svog štitonoše, obode svog bojnog konja i stade da ubrzava. Topot kopita nalik na zemljotres produbljivao se za njim.

Versgori koji su boravili u manjem utvrđenju pohrliše napolje da se odupru napadu. Imali su nekoliko vrsta pušaka, kao i male rasprskavajuće predmete koji su se bacali iz ruke; na taj su način skinuli nekoliko jahača. Ipak, na tako kratkom rastojanju nije bilo vremena za više hitaca na daljinu. U svakom slučaju, bili su rastrojeni. Nema užasnijeg prizora od napada teške konjice.

Problem s Versgorima bio je taj da behu otišli predaleko: borba na tlu za njih je bila zastarela stvar, i kada je do nje došlo ispostavilo se da su bili loše obučeni i loše opremljeni. Istina, imali su vatrene zrake, kao i štitove sile da zaustave te iste vatrene zrake. Ali, nikad im nije palo na pamet da postavljaju zapreke za konje.

I tako, zastrašujući udar pogodio je njihovu borbenu liniju, prešao preko nje, saterao je u blato i nastavio dalje, ni za trenutak ne usporivši.

Jedna od zgrada beše se razjapila. Mali svemirski brod - iako velik kao bilo koje morsko plovilo na Zemlji - dokotrlja se napolje. Stajao je na repu, motori su mu zavijali, spremni da polete i da odozgo bace na nas vatru. Ser Rodžer usmeri konjicu na tu stranu. Kopljonoše udariše u složnom poretku. Koplja se rascepiše, ljudi stadoše ispadati iz sedla. Ali, uzmite u obzir: konjanik u napadu nosi sopstveni teret, teret oklopa i ima pod sobom petnaest stotina

funti konja. Celina putuje brzinom od nekoliko milja na sat. Udar je strašan.

Brod se prevrnu; pao je na bok i ostao da leži onesposobljen.

Uzduž i popreko manjeg utvrđenja konjanici ser Rodžera tukli su mačevima, buzdovanima, čizmama s mamuzama i potkovanim kopitima. Versgori su umirali kao muve. Ili, bolje rečeno, muve su bile mali stražarski čamci koji su nam zujali iznad glava, nesposobni da pucaju u tu opštu tuču, a da ne pogode svoje. Istina, ser Rodžer je ionako ubijao njihove; međutim, kada su Versgori to shvatili, već je bilo kasno.

Pozadi, u glavnom delu, gde je ležao Krstaš, borba se bila pretvorila u pitanje da li klati plavolike, ili ih zarobljavati, ili juriti za njima u obližnju šumu. Ipak, još je to bila jedna velika zbrka i Crveni Džon Hejmvord je osećao da traći umeće svojih strelaca iz dugih lukova. Okupio ih je stoga u posebnu jedinicu i brzim korakom se uputio preko brisanog prostora da pomogne ser Rodžeru.

Stražarski čamci gladno se obrušiše. Evo plena na koji mogu da udare. Njihovi uski zraci bili su namenjeni za manje domete. U prvom prolazu, dvojica strelaca poginuše, a onda Crveni Džon dreknu naredbu.

Iznenada, nebo se osu strelama. Strelica od jednog jarda, izbačena iz tisovog luka od šest stopa, proći će kroz čoveka u oklopu i konja ispod njega. Versgorški mali čamci samo su sebi otežali stvar leteći u poretku sivih gusaka. Ni jedan od njih nije se spasao. Izrešetani, sa kormilarima načičkanim kao bodljikava prasad, srušili su se. Strelci zaurlaše i potrčaše napred da se pridruže borbi.

Na svemirskom brodu koga kopljonoše behu preturili još je bilo ljudi. Njegova posada mora da je došla sebi. Iznenada, plamen liznu iz njegovih topova; ne obični zraci iz ručnog oružja, već gromovi koji su oborili zidove. Konjanik i njegov bojni konj, zahvaćeni tom vatrom, u trenu su nestali. Osvetoljubivo, munje zapraštaše naokolo.

Crveni Džon dohvati jedan kraj velike čelične grede, deo kupole razbijene ovim topovima. Pedeset ljudi mu je pri tom pomagalo. Potrčali su ka ulaznom otvoru broda... Jednom, dvaput, tras! Vrata padoše, i engleski slobodnjaci uleteše unutra.

Borba za Ganturat trajala je nekoliko sati, ali najveći deo tog vremena proveden je u isterivanju iz jazbina ostataka posade. Kada se tuđinsko sunce stalo spuštati prema zapadu, oko dvadesetak Engleza bilo je mrtvo. Niko nije bio teško povređen, jer vatreni topovi obično su ubijali tek kada bi pogodili metu. Oko tri stotine Versgora bilo je pobijeno, i otprilike isto toliko zarobljeno; mnogima od ovih poslednjih nedostajao je neki ud ili uvo. Rekao bih da ih je još stotinak pobeglo pešice. Oni će pronaći glas do obližnjih imanja - koja, međutim, nisu bila tako blizu. Očigledno je brzina i uništavajuća snaga našeg prvog napada onesposobila ganturatske dalekogovornike pre nego što se uzbuna mogla pronaći napolje.

Naša istinska nesreća neko vreme nije otkrivena. Nismo se uzbuđivali što smo uništili brod kojim smo došli, jer smo sad imali nekoliko drugih vozila čija je skupna zapremina bila dovoljna da nas sve primi. Njihove posade nisu imale priliku da dođu do njih. Međutim, prilikom užasnog pada, Krstašu se rasprsnula upravljačka kula. I versgorški podaci za navigaciju sada su bili izgubljeni.

U tom trenutku, slava je bila sve. Krvlju poprskan, zadihan, u opaljenom i ulubljenom oklopu, ser Rodžer od Turnevila jahao je na iscrpljenom konju nazad u glavnu tvrđavu. Za njim su išli kopljanici, strelci, slobodnjaci - iscepani, izubijani, ramena opuštenih od iscrpljenosti. Ali Te Deum je bio na njihovim usnama, uzdižući se pod treptavom svetlošću čudnih sazvežđa, dok su im se zastave hrabro vijorile na nebu.

Bilo je predivno biti Englez.

7.

Napravili smo logor u gotovo netaknutom manjem utvrđenju. Naši ljudi nasekli su drva u šumi i, kad su se podigla dva meseca, njihove vatre suknuše naviše. Ljudi su sedeli jedni uz druge, lica izdvojenih iz tame poznatom, nestalnom svetlošću, i čekali da hrana u loncima bude gotova. Konji su brstili domaću travu ne uživajući u njenom ukusu. Zarobljeni Versgori behu se skupili zajedno pod stražom kopljanika. Bili su zapanjeni; ovo im se, naprosto, nije činilo mogućim. Gotovo da mi ih je bilo žao, tih bezbožnih i okrutnih tlačitelja.

Ser Rodžer me pozva da se pridružim njegovim zapovednicima, koji su logorovali blizu jedne topovske kule. Opremili smo raspoložive odbrambene snage, protiv očekivanog protivnapada, i pokušavali da se ne brinemo zbog novih užasa koje je neprijatelj mogao imati u svom arsenalu.

Za dame boljeg porekla bili su podignuti su šatori. Većinom su bile u postelji, ali leđi Katarina je sedela na stolici na rubu svetlosti vatre. Slušala je naš razgovor, i usta joj se behu pretvorila u sumorne crte.

Zapovednici se, umorni, behu ispružili na zemlju. Video sam ser Ovena Monbelea kako dokono prebira po harfi; starog ser Brajana Fic-Vilijema, žestokog i punog ožiljaka, trećeg od trojice vitezova na ovom putovanju; velikog Alfreda Edgarsona, najčistijeg od saksonskih sitnih zemljoposjednika; mrzovoljnog Tomasa Balarda, kako opipava goli mač u svom krilu; Crvenog Džona Hejmvorda, stidljivog jer je bio najnižeg porekla od svih njih. Nekoliko paževa sipalo je vino.

Moj gospodar, ser Rodžer, nedodirljiv na umor, bio je na nogama, ruku skupljenih iza leđa. Skinuvši oklop kao i drugi, ali ostavivši svečanu odeću sa grudnjakom, mogao je biti i najponizniji od njegovih ličnih narednika. Ali, onda bi čovek ugledao krepko lice istaknutog nosa i čuo mu glas. I mamuze kako zveckaju na njegovim čizmama.

Klimnuo mi je glavom kada me je ugledao. "A, tu si, brate Parvuse. Sedi i uzmi pehar. Glava ti je na ramenima, a večeras su nam potrebni svi dobri saveti."

Još neko vreme je šetkao, prepuštajući se mračnim mislima. Nisam se usuđivao da ga uznemirim svojim užasnim vestima. Zbrka šumova u tami, potpomognuta parnjačkim mesecima, kao da je još većma isticala njenu različitost. Nije bilo engleskih žaba, cvrčaka i leganja: ovde je to bilo zujanje, testerasto brujanje, neljudski skladna muzika, kao neke čelične lutnje. I mirisi su bili tuđinski, što me je još više uznemiravalo.

"Pa", oglasio se najzad moj gospodar, "uz Božju milost dobili smo ovu prvu bitku. Sad moramo da odlučimo šta nam je sledeće."

"Mislim..." Ser Oven pročisti grlo, a onda žurno reče: "Ne, plemeniti gospodaru, ne mislim; siguran sam. Bog nam je pomogao protiv nepredvidljive izdaje. Ali On neće biti sa nama ako pokažemo neprikladan ponos. Zadobili smo vredan plen, oružje s kojim bismo kod kuće mogli da postignemo velike stvari. Stoga smesta pođimo nazad."

Ser Rodžer je češkao bradu. "Ja bih radije ostao ovde", odgovorio on, "mada ima mnogo toga dobrog u tome što zboriš, prijatelju moj. Uvek se možemo vratiti, pošto oslobodimo Svetu zemlju, da satremo ovo đavolje gnezdo."

"Svagda", klimnu glavom ser Brajan. "Sada smo tako sami, i opterećeni ženama, decom, starima i stokom. Tako je malo boraca protiv celog cerstva, to je ludo."

Ipak, voleo bih da slomijem još jedno koplje o te Versgore", primeti Alfred Edgarson. "Ovde još ne zadobih zlato."

"Zlato je beskorisno, osim ako ga ne donesemo kući", podseti ga zapovednik Balard. "Vojevati po toploti i u žeđi Svete zemlje dovoljno je loše. Ovde, ne znamo čak ni koje su biljke otrovne, ili na šta liči zima. Najbolje bi bilo da već sutra krenemo nazad."

Razleže se žamor slaganja.

Slabašno pročistih grlo. Branitar i ja upravo bejasmo proveli najneprijatniji sat. "Gospodaru moj..." počeh.

"Da? Šta je?" Ser Rodžer se netremice zagleda u mene.

"Gospodaru moj, mislim da ne možemo naći put kući!"

"Šta?" Svi glasovi kao da zaurlaše. Nekolicina ih čak skoči na noge. Čuo sam i kako ledi Katarina užasnuto uvlači vazduh kroz stisnute zube.

Potom sam im objasnio da iz upravljačke kule nedostaju versgorške beleške o putu do našeg sunca. Izvršio sam pretragu, preturivši sve živo da bih ih našao, ali bez uspeha. Unutrašnjost kule bila je poprilično nagorela, na nekim mestima bila je čak i rastopljena. Samo sam mogao da zaključim da je zalutali vatreni zrak prošao kroz otvor, prešao preko ladice koju je nasilno otvorila silina našeg sletanja i sagoreo papire.

"Ali, Branitar zna put!" pobuni se Crveni Džon. "On je dojedrio njime! Ja ću to iscediti iz njega, gospodaru moj."

"Ne žuri toliko", pokušah da ga smirim. "Nije to kao jedrenje pored obale, gde je svaka oznaka poznata. Postoje nebrojeni milioni zvezda. Na ovom izviđačkom pohodu krivudali su između njih i tražili pogodne planete. Bez brojki koje je kapetan zapisivao dok su plovili, čovek bi čitav život mogao da provede u potrazi i da ne naleti na naše sunce."

"Ali, zar se Branitar ne seća?" zavapi ser Oven.

"Da se seća stotina stranica brojeva?" odvratih ja. "Ne, niko to ne može, a to je utoliko više istina što Branitar nije bio kapetan tog broda, niti onaj koji je beležio put njihovih lutanja, merio brzinu broda i obavljao ostale navigacijske dužnosti; naš zarobljenik pre je bio niži plemić koji je više bio s posadom i radio s demonskim mašinama nego..."

"Dovoljno." Ser Rodžer je grickao usne i zurio u zemlju. "Ovo menja stvari. Da... Zar put Krstaša nije bio unapred poznat? Recimo, po nalogu

vojvode koji ga je poslao?"

"Nije, gospodaru moj", odgovorih ja. "Versgorški izviđački brodovi naprosto idu kamo god njihovi kapetani požele i upućuju se ka bilo kojoj zvezdi koja im se učini da obećava. Sve dok se ne vrate i predaju izveštaj, njihov vojvoda ni ne zna gde su bili."

Začu se sveopšti uzdah. To jesu bili očvrslji ljudi, ali ovo je bilo dovoljno da zastraši i Devetoricu Najvrljih. Ser Rodžer krutim koracima priđe svojoj ženi i položi joj ruku na mišicu.

"Žao mi je, draga moja", promrmlja on.

Ona, međutim, okrenu lice od njega.

Ser Oven ustade. Zglavci mu behu pobeledi na ruci kojom je stiskao svoju harfu. "Dakle, dovde ste nas doveli!" uzviknu on. "Do smrti i prokletstva pod nebesima! Jeste li sad zadovoljni?"

Ser Rodžer spusti ruku na balčak. "Miruj!" zaurla on. "Svi ste se složili s mojom zamisli. Niko od vas nije se usprotivio. Niko vas nije terao da pođete. Sad svi moramo da delimo ovaj teret, il' nek nam se Bog smiluje!"

Mlađi vitez zagunđa, bunljivo, ali ponovo sede.

Naprosto je zapanjujuće kako je brzo moj gospodar prešao iz oćaja u stanje srćanosti. Naravno, bila je to maska, koju beše stavio zarad drugih; ali, ipak, koliko je ljudi sposobno za tako nešto? Zaista je bio vođa kome nema ravnog. Pripisujem to krvi kralja Vilijema Osvajaća, ćiji se vanbraćni unuk oženio nepriznatom kćerkom grofa Godfrija, kasnije stavljenog van zakona zbog pljaćke, i tako ustanovio plemenitu kuću Turnvilovih.

"Ajde, sad", reće baron, s traćkom veselja. "Nije sve tako loše. Međutim, moramo da delamo nepokolebljivog srca i doći će i naš dan. Setite se, držimo veliki broj zarobljenika, koje možemo da upotrebimo za nagodbu. Ako se ponovo budemo morali boriti, već smo dokazali da nam ne mogu ništa pod bilo kakvim jednakim uslovima. Priznajem da ih je više i da su veštiji sa ovim

kukavičkim paklenim oružjem. Pa, šta onda? Neće to biti prvi put da dobro vođeni hrabri ljudi poraze naizgled jaču vojsku.

U najgorem slučaju, možemo se povući. Imamo dovoljno nebeskih brodova i možemo da pobegnemo pred poterom u dubine svemira, gde nas ne mogu slediti. Ali, ja sam pre rad da ostanemo ovde, da se lukavo pogađamo, borimo kad je neophodno i ne gubimo veru u Boga. Sigurno je da On, koji je zbog Jošue zaustavio Sunce, može da zbriše milion Versgora, ako Mu je to po volji; Njegova milost večna je. A kada ih sredimo, nateraćemo ih da nam nađu put do kuće i napune brodove zlatom. Kažem vam, ne dajte se! Za slavu Boga, čast Engleske i bogatstvo sviju nas!"

Zahvatio ih je, poneo na talasu sopstvenog duha i naterao ih da na kraju zaklikću. Okupili su se na kraju na gomilu, s rukama preko njegovih ruku iznad velikog blistavog mača, i zakleli se da ostanu verni dok opasnost ne prođe. Sledeći sat prošao je u žudnom iznošenju zamisli - većinom, avaj, beskorisnih, jer Bog retko sprovodi ono što ljudi očekuju. Na kraju, svi su pošli na počinak.

Ugledao sam svog gospodara kako uzima svoju ženu pod ruku da je povede u veliki šator. Obratila mu se, međutim, grubim šapatom - nije htela da čuje za njegovo protivljenje, već je stajala tamo javno ga prekorevajući u neprijateljskoj noći. Veći mesec, već zalazeći, bojio ih je hladnom vatrom.

Ramena ser Rodžera se opustiše. Okrenuo se i polako se udaljio od nje, umotao se u ćebe ispod sedla i zaspao u rosnom polju.

Bilo je zaista neobično kako je taj izuzetni čovek delovao tako bespomoćno naspram žene. Dok je tako ležao tamo, u njemu je bilo nečeg potučenog i vrednog sažaljenja. Mislio sam da nam to svima sluti na zlo.

8.

U početku bili smo suviše uzbuđeni da bismo obraćali pažnju, a posle smo

predugo spavali. Ali kad sam se opet probudio i ustanovio da je još mrak, proverio sam kako se zvezde kreću nasuprot drveća. Ah, kako polako! Noć je tu trajala mnogo puta duže nego na Zemlji.

Samo ovo bilo je dovoljno da uzruja naš narod. Sama činjenica da nismo utekli (jer tada se više nije moglo skrivati da nas je ovamo dovela izdaja, a ne sopstvena želja) zbunjivala je mnoge. Ali, bar su očekivali da će biti potrebne nedelje da se izvede bilo šta što je baron odlučio.

"Imajte srca", savetovao sam Crvenog Džona dok je u sivoj izmaglici drhtao sa svojim strelcima. "Nemaju oni nikave čarobne moći. Na sastanku Veća zapovednika upozorili su vas na ovo. Oni samo mogu da razgovaraju preko stotina milja i da prelete takve udaljenosti za nekoliko minuta. Tako da čim neki begunac stigne do nekog drugog poseda, glas o nama proneće se dalje."

"Pa", odvrati Crveni Džon, nimalo glupo, "ako to nije čarolija, vol'o bi' da znam šta jeste."

"Ako i jeste čarolija, ne moraš je se bojati", primetih ja, "jer crna magija ništa ne vredi protiv dobrih hrišćana. Međutim, ponovo ti kažem, ovo su obične veštine mehaničara i vojnih majstora."

"A one pomažu protiv d-d-dobrih hrišćana!" promuca jedan strelac. Džon ga ćušnu da začuti, dok sam ja proklinjao svoj brljivi jezik.

U toj bledej, varljivoj svetlosti, mogli smo da primetimo kako se nad nama nadnosi mnoštvo brodova; neki od njih bili su veliki kao naš skršeni Krstaš. Kolena su mi klecala pod mantijom. Naravno, svi smo bili pod zastorom sile manjeg utvrđenja, koji nije bio isključen. Naši topnici već behu ustanovili da upravljački uređaji na ovdašnjim vatrenim topovima nisu ništa teži od onih na svemirskom brodu i već su bili spremni da pucaju. Međutim, ja sam znao da nemamo istinsku odbranu. Mogla je da bude ispaljena jedan od onih posebno moćnih razornih granata, o kojima bejah ponešto načuo. Ili bi Versgori mogli

da napadnu sa tla i savladaju nas pukom brojnošću.

Ipak, ti brodovi samo su lebdeli, u potpunoj tišini, pod nepoznatim zvezdama. Kada su, na kraju, prvi bleđi zraci zore pokuljali s njihovih bokova, ostavio sam strelce i kroz travu mokru od rose pošao ka konjici. Ser Rodžer bio je već u sedlu i zurio u nebesa. Bio je naoružan do zuba, sa kacigom o pregibu lakta, i s njegovog lica nije se moglo pročitati koliko je malo bio u prilici da odspava.

"Dobro jutro, brate Parvuse", dobaci mi on. "Bila je to duga tama."

Ser Oven, jašući u blizini, ovlaži usne. Bio je bleđ; njegove oči sa dugim trepavicama behu utonule su u tamne veđe. "Nijedna zimska noć u Engleskoj nikada nije toliko dugo trajala", reče on i prekrsti se.

"Zato će i dan biti duži", primeti ser Rodžer. Gotovo se činilo da je veseo, sada kad je morao da se bavi neprijateljima, a ne jogunastim ženama.

Glas ser Ovena praskao je kao suve grančice. "Zašto ne napadaju?" mumlao je. "Zašto samo čekaju tamo gore?"

"To bi trebalo da je očigledno. Mislio sam da ne treba ni da pominjem", odvrati ser Rodžer. "Zar nemaju dobar razlog da nas se boje?"

"Šta?" umešah se ja. "Ono, sire, mi naravno jesmo Englezi. Pa ipak..." Pogled mi pođe nazad, preko nekoliko jadnih šatora oko zidova tvrđave, preko pocepanih, garavih vojnika, preko šćućurenih žena i stare gospode, dece koja su cvilela, preko goveda, svinja, ovaca, živine, koju su pazili kmetovi, stalno psujući, preko lonaca u kojima je ključala zobena kaša za doručak... "Ipak, gospodaru moj", završih najzad, "u ovom trenutku više ličimo na Francuze."

Baron se široko osmehnu. "Šta oni znaju o Francuzima i Englezima? Ali, kad smo već kod toga, moj otac bio je kod Banokburna, gde je šaćica dronjavih škotskih kopljanika slomila kavaleriju kralja Edvarda II. Sve što Versgori sada znaju o nama jeste da smo iznenada došli niotkud i - ako su

Branitarova hvalisanja istinita - učinili ono što nijedan njihov protivnik nikada nije postigao: zauzeli jedno od njihovih uporišta! Zar to tebe ne bi zabrinulo, da si ti neki njihov visoki vojskovođa?"

Bučan smeh koji se proneo kroz konjanike proširio se na pešake, sve dok nije potresao sav logor. Video sam kako su neprijateljski zarobljenici zadrhtali i još se više zbili kada je taj vučji zov stigao do njih.

Kada je sunce izišlo, nekoliko versgorških čamaca sletelo je, krajnje lagano i pažljivo, na otprilike jednu milju udaljenosti. Mi nismo pucali, tako da su se ohrabрили i pustili napolje ljude koji odmah na polju počеше da grade nekakvu mašineriju.

"Zar ćete im dopustiti da nam pod nosom sagrađe zamak?" povika Tomas Bulard.

"Manje je izgleda da će nas napasti ako se budu osećali bezbednije", odgovori baron. "Želim da im bude jasno da smo namerni da pregovaramo." Osmeh mu je, međutim, bio kiseo. "Setite se, prijatelji, sada su naši jezici naše najbolje oružje."

Uskoro su Versgori spustili puno brodova u krug - nalik na one kamenove kod Stounhendža, koje su divovi dizali u Engleskoj pre Potopa - da obrazuju logor ograđen jezovitim slabašnim svetlucanjem zaslona sile, načičkan pokretnim topovima i natkriven lebdećim ratnim brodovima. Tek kada je to bilo gotovo, poslali su glasonošu.

Zdepasta osoba, krupnim koracima dovoljno je smelo gazila preko livada, iako poprilično svesna da je svakog časa možemo skinuti. Njena metalasta odeća zaslepljujuće je blještala na jutarnjem suncu, ali smo ipak mogli razabrati da su joj ruke prazne. Ser Rodžer lično pojaha napred, dok sam ga, na ženskom jahaćem konju, daveći se očenašima, sledio ja.

Versgor malo ustuknu kada se nad njega nadnese crni pastuv sa gvozdenom kulom na leđima. Ubrzo potom, međutim, dođe do daha i reče:

"Ako se budete dobro ponašali, neću vas uništiti tokom ove kratke rasprave."

Ser Rodžer se, međutim, samo nasmeja kad sam mu ove reči mucajući preveo. "Reci ti njemu", naloži mi on, "da ću za uzvrat zauzdati svoje lične munje, mada su one tako moćne da ne mogu da se zakunem da se neće oteti i razrušiti njegov logor... ako se bude kretao suviše naglo."

"Ali, vi nemate takve munje, sire", pobunih se ja. "Nije časno tvrditi da ih imate."

"Verno ćeš preneti moje reči, mirnog lica, brate Parvuse", dobaci mi on, "ili ćeš otkriti nešto o gromovima."

Poslušao sam. U onome što sledi neću, kao i obično, beležiti teškoće prevođenja. Moj versgorški rečnik bio je ograničen, a usuđujem se da kažem da mi je i gramatika bila smešna. U svim događajima ja sam bio samo pergament po kome su ovi moćnici pisali, brisali i opet pisali. I pre nego što je istekao taj sat, osećao sam se kao palimpsest.

Oh, šta sam sve morao da kažem! Od svih ljudi ja najviše poštujem tog smelog i blagog viteza ser Rodžera od Turnevila. Pa ipak, on je sa napadnom ushićenošću govorio o svom engleskom posedu - malom, istina, koji zauzima samo tri planete - i o tome kako je sam odbranio Ronsvo od četiri miliona pagana, i kako je, na rizik, k'o od šale zauzeo Konstantinopolj, i o vremenu kada je kao gost, na poziv svog domaćina, boravio u Francuskoj da obavi droit de seigneur [Droit de seigneuru ili ius primae noctae \(pravo prve noći\)](#). Tokom Srednjeg veka plemići su imali zakonsko pravo da sa nevestama svojih kmetova provedu prvu bračnu noć. (Prev.) nad oko dve stotine seljančica koje su se udavale u jedan isti dan - i tako dalje, i tome slično - i od njegovih sam se reči izistinski zagrcnuo, premda sam u dvorske romanse bio upućen koliko i u živote svetaca. Moja jedina uteha bila je da je samo malen broj ovih bestidnih laži prolazilo kroz moju jezičku nespretnost, te je glasonoša razumeo samo (posle nekoliko pokušaja da na nas ostavi utisak) da

je pred njim osoba koja može da ga u hvalisanju pobedi kad god ushtedne.

Stoga se u ime svog gospodara složio da će biti mira dok se stvari ne rasprave u skloništu koje će se podići na sredini između dva logora. Svaka strana trebalo je, tačno u podne, da pošalje jednak broj nenaoružanih ljudi. Dok primirje traje, nijedan brod neće smeti da leti u vidokrugu oba logora.

"Tako!" veselo uzviknu ser Rodžer dok smo kaskali nazad. "Nisam bio loš, zar ne?"

"K-k-k-k", zakrkljah ja. On uspori korak i ja ponovo pokušah. "Zaista, sire, sveti Đorđe - ili, bojim se, verovatnije, sveti Dismas, zaštitnik lopova - mora da vam je sve vreme stajao za leđima. Pa ipak..."

"Da?" podstače me on. "Ne boj se da izneseš svoje misli, brate Parvuse." Potom dodade, sa ljubaznošću koju nikako nisam zasluživao: "Pokatkad, zaista, mislim da na tim svojim mršavim ramenima imaš više glave nego svi moji zapovednici zajedno."

"Pa, gospodaru moj", odvažih se da lanem, "na neko vreme ste im skrenuli pažnju. Kao što ste predvideli, oprezni su dok nas proučavaju. Pa ipak, ne možemo se baš nadati da ćemo ih moći dugo varati. Oni su već vekovima osvajačka rasa. Tokom života u mnogo različitih kolonija sreli su se sa svakakvim neobičnim svatima. Zar na osnovu malog broja nas, našeg prastarog oružja i nemanja sopstvenih svemirskih brodova, neće spoznati istinu i napasti nas moćnom silom?"

Usne mu se suziše i on pogleda prema velikom šatoru koji je bio dom njegovoj gospi i deci.

"Naravno", složi se on. "Samo mi je stalo da im odmah ne padnemo šaka."

"A šta onda?" pritisnuh ga.

"Ne znam." On se naglo okrenu prema meni, odjednom ljut kao soko koji se obrušava. "'Al' to je moja tajna, je l' ti jasno? Kažem ti je kao ispovest. Nek' procuri napolje, nek' moj narod sazna kako sam zbunjen i bez plana... i svi

smo gotovi."

Klimnuo sam glavom. Ser Rodžer obode konja i ugalopira u logor, derući se kao dete.

9.

Tokom dugog čekanja da Tariksan dostigne zenit, moj gospodar sazvaio je zapovednike na većanje. Sto na nogarama bio je postavljen ispred središnje zgrade i svi smo posedali oko njega.

"Božjom milošću", ser Rodžer, "pošteđeni smo na neko vreme. Primetićete da sam čak uspeo da ih navedem da spuste sve brodove. Boriću se da dobijem što je moguće više vremena, i to vreme moramo da iskoristimo na najbolji način. Najpre, moramo da ojačamo odbranu. Takođe, pročešljaćemo ovo utvrđenje, posebno da bismo našli karte, knjige i ostale izvore obaveštenja. Oni naši ljudi koji su iole vešti u mehanici moraju da prouče i isprobaju sve mašine koju nađemo, da bismo naučili kako da podignemo zaslone sile, da letimo i u svakom drugom pogledu budemo ravni s našim neprijateljima. Ali, sve ovo se mora obaviti u tajnosti, na mestima skrivenim od njihovih očiju. Jer, ako im pođe za rukom da saznaju da ništa ne znamo o takvim alatima..." On se nasmeja i prevuče prstom preko grla.

Dobri otac Simon, njegov kapelan, malčice pozelene. "Morate li?" upita on slabašnim glasom.

Ser Rodžer mu potvrdno klimnu glavom. "I za vas imam posao. Brat Parvus će nam biti potreban da mi tumači versgorški. Ali, imamo i jednog zarobljenika, Branitara, koji govori latinski..."

"Ne bih tako rekao, sire", upaduh mu u reč. "Njegove deklinacije su grozne, a ono što čini snepravnim rečima ne može se opisati u pristojnom društvu."

"Bez obzira na to, sve dok dovoljno ne savlada engleski, biće potrebno da

jedan sveštenik razgovara s njim. Vidite, on će morati da objasni sve ono što neće biti u stanju da shvate oni koji budu proučavali zaplenjene mašine - a moraće i da posluži kao prevodilac svakom versgorškom zatvoreniku koga se odlučimo da ispitamo."

"Da, ali da li će to hteti?" upita otac Simon. "On vam je jedan zadrti paganin, sine moj, ako uopšte ima dušu. Ma, pre samo nekoliko dana, na brodu, u nadi da ću ublažiti njegovo tvrdo srce, stajao sam u njegovoj ćeliji i glasno čitao rodoslovlje od Adama do Noja, i jedva da sam prešao polovinu kada sam primetio da je zaspao!"

"Neka ga dovedu 'amo", zapovedi moj gospodar. "I, takođe, nađite Jednookog Huberta i recite mu da dođe sa svim regalijama."

Dok smo čekali, pričajući prigušenim glasom, Alfred Edgarson primeti da samo sedim i ćutim. "Šta je sad, brate Parvuse", zagrme on, "šta te ždere? Ja bi' rek'o da nema mnogo toga što bi tebe mučilo, božji čoveče. Čak i mi ostali, ako se dobro budemo držali, nema čega da plašimo, sem malo znojenja u čistilištu. A onda ćemo se pridružiti svetom Mihajlu na straži pred nebeskim zidovima. Nije l' tako?"

Nisam bio voljan da ih obeshrabrim izražavanjem onoga što mi je palo na pamet, ali pošto su stali navaljivati, odlučih da im kažem.

"Avaj, dobri ljudi, zlo se već možda sručilo na nas."

"Zar?" zalaja ser Brajan Fic-Vilijem. "A šta to? Nemoj samo da sediš tuna i da sliniš!"

"Na putu 'amo nismo mogli da pratimo vreme", prošaptah ja. "Peščani satovi suviše su netačni, a otkad stigismo na ovo đavolje mesto zaboravili smo čak i da ih okrećemo. Koliko je ovde dug dan? Koliko je sada sati na našoj Zemlji?"

Svi stadoše uzdisati i pogledati jedan drugog izbečenih očiju.

"Kada je nedelja?" povikah. "Recite mi datum Božića? Kako ćemo znati

kad je uskršnji post, kad ova dva meseca ovde izvode ples zbunjivanja?"

Tomas Balard zagnjuri lice u šake. "Upropašćeni smo!"

Ser Rodžer ustade. "Nismo!" dreknu on žučno. "Ja nisam sveštenik, pa čak ni nešto naročito pobožan. Ali, zar sam naš Gospod nije rekao da je sabat stvoren za čoveka a ne čovek za sabat?"

Otac Simon sumnjičavo ga je posmatrao. "Ja mogu da dam oprost pod posebnim okolnostima", složi se on, "ali nisam baš siguran dokle mogu da protegnem te moći."

"Meni se ovo ništa ne sviđa", promrmlja Balard. "Ja bi' rek'o da je ovo znak da nam je Bog okrenuo leđa, uskraćujući nam obavezno vreme za svetkovine i žrtve."

Ser Rodžer pocrvene. Stajao je još jedan tren, gledajući kako hrabrost curi iz ljudi kao vino iz polomljenog pehara. A onda se smiri, glasno se nasmeja i uzviknu:

"Zar naš Gospod nije zapovedio svojim sledbenicima da idu dokle god uzmognu, pronoseći Njegovu reč, a da će On uvek biti s njima? Ali, ne razbacujmo se navodima iz Svetog pisma. Možda nam ovi gresi i nisu tako teški. Pa, ako i jesu, čovek ni u tom slučaju ne bi trebalo da sebe samo osuđuje, već i da se trudi da se popravi. Ponudićemo vredne poklone za iskupljenje. A da bismo mogli da tako nešto učinimo... pa, zar nemamo pred sobom čitavo versgorško carstvo, da ga stišćemo da se otkupe sve dok im ne iskoče one njihove žute oči? To dokazuje da nam je sam Bog naložio da vodimo ovaj rat!" On poteže mač, zaslepljujuće blistav na dnevnoj svetlosti, i postavi ga ispred sebe, balčakom naviše. "Ovim, mojim viteškim pečatom i grbom, koji je takođe znak Krsta, zaklinjem se da ću voditi borbu u slavu Boga!"

On hitnu oružje, tako da se u vreloj vazduhu zavrte, svetlucajući, i ponovo ga uhvati i zamahnu tako da je zapištalo. "Boriću se ovim sečivom!"

Ljudi ga podržaše, ali ne s preteranim oduševljenjem. Samo je mrzovoljni Balard oklevao. Ser Rodžer se saže do tog svog zapovednika i ja začuh kako je prošištao: "Nepobitan dokaz moga razmišljanja je da ću svakoga ko se dalje bude sporio pretvoriti u meso za pse."

U stvari, osetio sam da je moj gospodar na svoj grubi način dosegao istinu. U slobodno vreme, da bih se uverio, prebaciću njegovu logiku u odgovarajući silogistički oblik; međutim, u međuvremenu, bio sam istinski obodren, a ni ostali bar nisu bili obeshrabreni.

Tada stražar dovede Branitara, koji je stajao i besno zurio u nas. "Dobar dan", blago mu se obrati ser Rodžer, mojim posrdstvom. "Želimo da ispitajte zatvorenike i uputite nas kako da izučimo zaplenjene mašine."

Versgor se isprsi, ratnički ponosno. "Čuvajte dah", lanu on. "Pogubite me i svršite s tim. Jednom sam pogrešno ocenio vaše sposobnosti i to je mnogo mojih ljudi stajalo života. Neću ih i dalje izdavati."

Ser Rodžer klimnu glavom. "Očekivao sam takav odgovor", reče on. "Šta je sa Jednookim Hubertom?"

"Ovde sam, sire, ovde sam, evo dobrog starog Huberta". I baronov dželat dohrama, nameštajući svoju kukuljicu. Imao je sekiru zataknutu ispod jedne koščate ruke, a oko grbe bio mu je smotan konopac s omčom. "Samo sam lut'o naokolo, sire, i brao cveće za moje najmlađe unuče, sire. Znae je, ona devojčica sa zlatnim uvojcima, što voli krasuljke više od svega na svetu. Nad'o sam se da ću da joj nađem neki od ovi' paganski' cvetova koji bi mog'o da je podseti na naše drage linkolnšajrske krasuljke, pa da zajedno napravimo venac..."

"Imam pos'o za tebe", prekinu ga ser Rodžer.

"Ah, da, sire, da, da, biće." Jedno jedino starčevo sluzavo oko zatrepta pri tom; on obrisu ruke i zakikota se. "Ah, fala vam, sire! Nije da sam ja 'teo da se bunim, to ne liči na starog Huberta, a on zna di mu je mesto, on koji je služio

čovaka i dečaka, i njegovog oca, i dedu pre njega, i bio dželat plemenitim Turnevilovim. Ne, sire, ja znam di mi je mesto i držim ga se, kako nalaže i Sveto pismo. Ali, tako mi Boga, zbog vas je jadni stari Hubert sve ove godine bio besposlen. A vaš otac, sire, ser Rejmond - zvali smo ga Rejmond Crvenoruki - e, to vam je bio čovek koji je cenio veštinu! Mada se sećam i njegovog oca, vašeg plemenitog dede, gospodaru moj, starog Nevila Rip-Talona, o čijoj pravdi se naširoko pričalo. U njegovo vreme, narod je znao svoje mesto i plemići su mogli da dobiju pristojnog slugu za pristojne pare, a ne k'o sad, kad ih pušćate s globom ili možda jednim danom u okovima. Ma, to je sramota..."

"Dosta", uzviknu ser Rodžer. "Ovaj plavoliki je tvrdoglav. Možeš li da ga urazumiš?"

"Možem, sire! Možem, možem, možem!" Hubert je sisao bezube desni uz čisto i jednostavno ushićenje, a potom stade obilaziti našeg ukočenog zarobljenika, proučavajući ga iz svih uglova. "E, pa, sire, ovo je druga stvar, ovo je k'o u dobrim starim danima, da, da, da. Neka nebesa blagoslove mog dobrog, dragog gospodara! Sad, naravno, pon'o sam samo malo opreme, par vijaka za palčeve, klješta, i tak'ih stvari, al' mi neće dugo trebati da sklepam lestve za mučenje. A možda možemo da nađemo i neki fin kotlić ulja. Uvek kažem, sire, da u hladne sumorne dane nema ničeg prijatnijeg od usijane posude za žeravicu i lepog, vrelog kotlića ulja. Mislim na svog dragog taticu i suze mi navru na oči, da, sire, tako je to. Da vidimo, da vidimo, tam-ti-tam-ti-tam." I on poče da konopcem premerava Branitara.

Versgor ustuknu. Ono malo engleskog što je natučao bilo mu je dovoljno da shvati tok razgovora. "Ne smete!" dreknu on. "Nijedan civilizovan narod nikada..."

"Sad da ti vidim ruku, ako nemaš ništa protim." Hubert izvuče vijak za palčeve iz vrećice i stavi ga pored plavih prstiju. "Da, da, će da paše k'o

saliveno." On potom otpakova i niz nožića. "Sumer is icumen in", stade on pevušiti, "thude sing cucu."

Branitar proguta knedlu. "Ali, vi niste civilizovani", primeti on slabašnim glasom. "Dobro, uradiću to, prokleti bili", dodade on jedva suzdržavajući bes i režeći. "čoporu zveri! Kada vas moji ljudi razbiju, doći će red i na mene!"

"Spremni smo i na to", dobacih mu.

Ser Rodžer je blistao. Ali, iznenada, lice mu se opet snuždi. Stari, gluvi dželat još je petljao oko svoje opreme. "Brate Parvuse", reče moj gospodar, "hoćeš li... možeš li... da preneseš zarobljenikovu odluku Hubertu? Priznajem da nemam srca da mu kažem da od svega neće biti ništa."

Utešio sam starog momka rečima da će Branitar, ako ga uhvatimo da laže, ili da na bilo koji način izvrđava da nam iskreno pomaže, biti kažnjen. Posle toga veselo je odskakutao da sagradi lestve za mučenje. Branitarevom čuvaru, opet, rekao sam da se pobrine da Versgor vidi rezultat Hubertovog rada.

10.

Najzad je došlo vreme i za sastanak. Pošto je najveći broj njegovih važnih sledbenika bio zauzet proučavanjem neprijateljskog materijala, ser Rodžer je popunio broj time što je poveo njihove dame, odevene u najbolje haljine koje su imale. Osim njih, njega i mene pratilo je samo nekoliko nenaoružanih konjanika u pozajmljenoj, potpunoj viteškoj dvorskoj opremi.

Dok su jahali preko polja ka toj građevini nalik na pergolu koju, između dva logora, jedna versgorška mašina beše od nekog blistavog biserkastog materijala podigla za samo sat vremena, ser Rodžer je se obrati svojoj supruzi:

"Da sam ikako mogao, ne bih te dovodio u ovakvu opasnost. Međutim, naprosto moramo da na njih ostavimo utisak našom moći i bogatstvom."

Njeno lice, međutim, ostalo je kameno, okrenuto od njega prema beskrajnim, zlokobnim stubovima prizemljenih brodova. "Neće mi ovde biti

ništa opasnije, gospodaru moj, nego mojoj deci tamo pozadi u šatoru."

"Za ime Boga!" zavapi on. "Pogrešio sam. Trebalo je da taj prokleti brod ostavim na miru i da dojavim kralju. Ali, hoćeš li mi to čitavog života nabijati na nos?"

"Zahvaljujući tvojoj grešci, to neće biti dugo", odvrati ona pretrivo.

On se uvredi. "Na venčanju si se zaklela..."

"O, da. Ali, zar se nisam držala zakletve? Zar sam ikada bila neposlušna?"
Obrazi joj se behu zažarili. "Ali, samo Bog može da upravlja mojim osećanjima."

"Više ti neću praviti nevolje", promuklo joj dobaci on.

Ovo nisam čuo svojim ušima. Jahali su ispred svih nas. Vetar je vijorio njihove grimizne plaštove, perjanicu na njegovoj kapi i koprene na njenom zaobljenom ukrasu na glavi; slika savršenog viteza i njegove voljene. Tako sam eto, ovde zapisao, sa teškim slutnjama, u svetlosti zle sreće koja je usledila.

Budući plemenite krvi, ledi Katarina je pazila na svoje ponašanje. Kada smo se okupili na zbornom mestu, njene nežne crte lica pokazivale su samo hladan prezir, upućen zajedničkom neprijatelju. Uzela je ser Rodžera za ruku i sjahala mačje skladno. On je, međutim, daleko nespretnije povede napred, užasno namrgođen.

U zastrtoj pergoli nalazio se okrugli sto, ukružen nekom vrstom postavljenih klupa. Versgorški vrhovnici behu zauzeli jednu polovinu; njihova plava lica sa izduženim gubicama bila su nam nečitljiva, ali su im oči nervozno svetlucale. Nosili su tunike od metalne mreže sa bronzanim činovima. U svili i krznu, zlatnim lancima, nojevim perjanicama, kordovanskim dugim čarapama, razrezanim i naduvanim rukavima, cipelama sa povijenim vrhom, Englezi su izgledali kao paunovi u kokošinjcu. Zapazio sam da su se tuđinci zgranuli. Suprotstavljena jednostavnost moje sveštenečke

odežde još ih je više uznemirila.

Skupio sam ruke, stojeći, i rekao na versgorškom:

"Za uspeh ovih pregovora, kao i za potpisivanje mira, dopustite mi da očitam jedan Očenaš."

"Jedan - šta?" upita vođa neprijatelja. Bio je malo gojazan, ali ponosnog držanja i čvrstog lica.

"Tišina, molim." Ja bih im objasnio, ali njihov odvratni jezik, kako izgleda, nije imao ni jednu reč za molitvu; već ranije se o tom bejah obavestio kod Branitara. "Pater noster, qui est in coelis", počeh ja, dok ostali Englezi klekoše pored mene.

Čuo sam kako jedan Versgor mrmlja:

"Vidite, rekao sam da su to varvari. To je neki sujeverni obred."

"Nisam baš tako ubeđen u to", sumnjičavo odvrati njegov vođa. "I Žairi sa Bode imaju nekakve obrasce za psihološko usavršavanje. Viđao sam kako privremeno udvostručuju svoju snagu, ili sprečavaju da rana krvvari, ili danima ne spavaju. Upravljanje unutrašnjim organima putem nervnog sistema... I uprkos svoj našoj propagandi protiv njih, svi znate da Žairi poznaju nauku koliko i mi.

Lako sam mogao da čujem ove potajne razmene misli, pa ipak, oni kao da nisu bili svesni da sam ja toga svestan. Setio sam se tada da je i Branitar delovao kao da je malo nagluv. Očigledno su uši svih Versgora slabije nego ljudske. Kasnije sam naučio da je to zbog toga što njihova matična planeta ima gušći vazduh od Zemlje, zarad čega su zvuke čuli glasnije. Ovde, na Tariksanu, sa vazduhom otprilike kao u Engleskoj, morali su da podižu glas da bi se čuli. Tada sam sa zahvalnošću prihvatio taj Božji dar, ne zastavši da se zapitam zbog čega je to tako; nisam smatrao potrebnim da na to upozorim neprijatelja.

"Amen", završio sam i svi posedasmo za sto.

Ser Rodžer prprostrela neprijateljskog komandanta hladnim, sivim očima. "Imam li posla s osobom odgovarajućeg položaja?" upita on.

Ja prevedoh. "Šta misli pod 'položajem'?" hteo je da zna glavešina Versgora. "Ja sam upravitelj ove planete, a ovo su vodeći oficiri njenih snaga bezbednosti."

"On misli", odgovorio sam, "da li ste dovoljno dostojnog porekla da se neće osramotiti što s vama ima posla?"

Delovali su još zbunjenije. Objasnio sam pojam plemenitog porekla što sam bolje mogao, što je, zbog mog skromnog rečnika bilo prilično loše. Pretresali smo to neko vreme pre nego što je jedan od tuđinaca rekao svom gospodaru:

"Verujem da sam shvatio, grathe Huruga. Ako bolje od nas poznaju veštinu ukrštanja, da bi se dobile određene osobine..." Mnoge meni nove reči moram sada da iznesem više po smislu. "...možda su je primenili na sebe. Možda je čitava njihova civilizacija ustrojena kao vojna sila, kojom komanduju ova posebno odgojena superbića." On kao da zadržata na samu tu pomisao. "Naravno, smatrali bi da gube vreme razgovarajući sa bilo kojim manje inteligentnim stvorenjima."

Jedan drugi oficir na to uskliknu:

"Pa to je fantastično! Tokom svih naših istraživanja, nikad još nismo otkrili..."

"Do sada smo dotakli samo maleni deo Galaktičkog Puta", primeti gospodar Huruga. "Sve dok ne dobijemo više obaveštenja, ne smemo se drznuti da pretpostavimo da su išta gori nego što tvrde da jesu."

Sedeći i slušajući sve to, za šta su oni verovali da je bilo izgovorenom šapatom, blagodario sam im svojim svojim najzagonetnijim osmehom.

Upravitelj mi se najzad obrati:

"Naše carstvo nema nepromenljivih položaja; svakoj osobi određuje se

mesto prema njenim zaslugama. Ja, Huruga, imam najveću vlast na Tariksanu"

"Onda mogu da imam posla s vama sve dok glas ne stigne do vašeg cara", odvrati ser Rodžer, služeći se mnome kao posrednikom.

Imao sam nevolja s rečju 'car'. U stvari, versgorška vlast nije nalikovala na našu kod kuće. Najbogatije, najvažnije osobe prebivale su na svojim beskrajnim posedima, sa svitom plavolikih najamnika. Opštili su preko dalekogovornika i posećivali se hitrim vazdušnim ili svemirskim brodovima. Pored toga, bile su tu i druge klase, koje sam već negde pomenuo, kao što su ratnici, trgovci i političari. Ali, niko rođenjem nije dobijao svoje mesto. Po zakonu, svi su bili jednaki, svi su bili slobodni da se svim silama bore za novac ili mesto u zajednici. U stvari, bili su čak napustili i samu zamisao o porodici. Nijedan Versgor nije imao prezime, već broj pod kojim je bio ubeležen u Središnjoj Arhivi. Muški i ženskinje retko su kad živeli zajedno više od nekoliko godina. Deca su rano odlazila u škole, gde bi boravila dok ne odrastu, budući da su ih njihovi roditelji pre smatrali teretom nego blagoslovom.

Pa ipak je ovo carstvo, po teoriji republika slobodnjaka, u praksi bila gora tiranija od bilo čega što je znano čovečanstvu, čak i od neslavnih dana Nerona.

Versgori nisu osećali nikakvu posebnu privrženost za mesto rođenja; nisu priznavali nikakve bliske rođačke ili poslovne veze. Kao rezultat toga, svaka jedinka nije imala nikoga ko bi stajao između nje i svemoćne središnje vlade. U Engleskoj, kada je kralj Džon postao suviše osoran, sukobio se i sa prastarim zakonom i sa ustanovljenim lokalnim interesima; pa su ga baroni zauzdali i tako dopisali reč-dve o slobodi za sve Engleze. Versgori su bili rasa ulizica, nesposobni da se pobune protiv bilo kog sumnjive odluke nadređenog. 'Mesto prema zaslugama' značilo je samo 'napredovanje prema nečijoj

korisnosti carskim poslanicima'.

Ali, udaljujem se od teme; loša navika zbog koje je moj nadbiskup često bio prinuđen da me prekoreva. Vraćam se, zato, tom danu na sedefastom mestu, kada je Huruga okrenuo prema nama svoje užasne oči i rekao:

"Izgleda da kod vas postoje dva varijeteta. Dve vrste?"

"Ne", ispravi ga jedan od njegovih oficira. "Dva pola, siguran sam. Očigledno su sisari."

"Ah, da." Huruga stade zuriti u halje preko puta stola, nisko krojene na savremen način. "Toliko vidim."

Kada sam ovo preneo ser Rodžeru, on mi naloži:

"Reci im da u slučaju da postanu znatiželjni, naše žene barataju mačevima rame uz rame s muškarcima."

"Ah." Huruga se okomi na mene. "Ta reč mač. Mislite li na oružje za sečenje?"

Nisam imao vremena da zatražim savet od gospodara. U sebi sam se molio da ostanem miran, i stoga sam odgovorio:

"Da. Primetili ste ih na našim ljudima u logoru. Mislimo da je to najbolje oružje u borbi licem u lice. Pitajte bilo kog preživelog iz garnizona Ganturat.

"Mmm... da." Jedan od Versgora delovao je mrko. "Mi smo vekovima zanemarivali taktiku borbe izbliza. Izgledalo je da nema potrebe za njom. Ipak, sećam se jedne od naših nezvaničnih bitaka sa Žairima. Bilo je to tamo daleko na Ulozu IV, gde su pogano koristili duge noževe."

"U posebne svrhe... da, da." Huruga se namršti. "Međutim, ostaje činjenica da se ovi zavojevači šepure unaokolo na živim životinjama..."

"Kojima nije potrebno gorivo, grathe, osim biljaka."

"Ali, koje ne mogu da izdrže toplotni zrak ili zrno. Oni mašu oružjima iz preistorije. Nisu došli u sopstvenim brodovima, već u jednom od naših..."

Prekinuvši mrmoljenje, on zalaja na mene:

"Vidi ovako! Dovoljno sam odlagao. Prepustite se našem sudu, ili ćemo vas uništiti."

Preveo sam. "Zaslone sile štite nas od vaših plamenih oružja", odvrati ser Rodžer. "Ako želite da napadnete sa zemlje, priredićemo vam doček."

Huruga postade gotovo ljubičast. "Zamišljate li vi to da će zaslone sile zaustaviti rasprskavajuću granatu?" zaurla on. "Ma, mogli bismo da ispalimo jednu jedinu, pustimo je da se rasprsne unutar vašeg polja i zbrisemo vas do poslednjeg."

Ser Rodžer se, međutim, manje prenerazio od mene. "Već smo čuli glasine o takvom rasprskavajućem oružju", reče mi on. "Naravno, pokušava da nas zaplaši pričom da će jedan hitac biti dovoljan. Nijedan brod ne bi mogao da podigne toliku gomilu baruta. Zar misli da sam neznalica, spremna da poveruje u svaku budalaštinu? Ipak, cenim da može da ispali mnogo rasprskavajućih bombi na naš logor."

"Pa, šta da mu kažem?" uplašeno ga upitah.

Baronove oči zasjaše. "Prenesi ovo vrlo tačno, brate Parvuse: 'Mi zauzdavamo našu artiljeriju te vrste jer želimo da pregovaramo sa vama, a ne samo da vas pobijemo. Međutim, ako ste baš uporni u želji da nas bombardujete, molim vas da počnete. Naša odbrana će vam pomrsiti račune. Imajte u vidu, ipak, da nećemo držati naše versgorške zarobljenike unutar te odbrane!'"

Video sam da ih je ova pretnja potresla. Čak ni ovi tvrdokošci nisu bili radi da svesno pobiju stotine svojih ljudi. Nije da će ih ovi taoci večno sprečavati; ali, bilo je to cenkanje, koje bi moglo da nam pomogne da dobijemo na vremenu. Ipak, pitao sam se kako bi uopšte mogli da upotrebimo to vreme, da pripremimo naše duše za smrt.

"E pa, sad", huknu Huruga, "nisam mislio da sam nespreman da vas saslušam. Još nam niste rekli zašto ste prispeli na ovako neprikladan, ničim

izazvan način?"

"Vi ste ste nas prvi napali, nas koji vam ništa nismo učinili nažao", odgovori ser Rodžer. "U Engleskoj, mi psu ne dozvoljavamo da nas ujede više od jednom. Moj kralj me je otpravio da vam očitam lekciju."

"U jednom brodu?" upita Huruga. "Čak ne ni u vašem?"

"Ne volim da nosim više nego što je neophodno", odgovori ser Rodžer.

"Zarad rasprave samo, kakvi su vaši zahtevi?" nastavi Huruga.

"Vaše carsvo mora se pokoriti našem moćnom gospodaru Engleske, Irske, Velsa i Francuske", ni ne trepnuvši ispali moj gospodar.

"Dajte, budimo ozbiljni", reče Huruga.

"Ozbiljan sam koliko mi to čast dozvoljava", odgovori ser Rodžer. "Ali, da bih vas poštedeo daljeg prolivanja krvi, spreman sam da se suočim sa bilo kojim vašim junakom, sa bilo kojim oružjem, da bismo jednom borbom rešili stvar. I nek Bog odbrani pravednog!"

"Jeste li svi vi pobjegli iz neke ludnice?" upita Huruga.

"Razmotrite svoj položaj", posavetova ga vitez. "Iznenada smo vas otkrili, pagansku silu, s veštinom i oružjem sličnim našim, mada slabijim. Vi nam možete nauditi u određenoj meri, pljačkati naše brodove i napadati planete koje ne držimo pod budnom paskom. To bi neminovno dovelo do vašeg istrebljenja; ali, mi smo odviše milosrdni da bismo uživali u tome. Jedina razumna stvar je prihvatiti vaš iskaz poštovanja."

"I vi iskreno očekujete da...", poče Huruga, "da šačica stvorenja, posađena na životinje, mašući mačevima... bla-bla-bla-bla..."

Zatim stupi u razgovor sa svojim oficirima. "Ovaj prokleti problem s prevođenjem!" kukao je. "Nikad nisam siguran da li ih dobro razumem. Pretpostavljam da bi mogli da budu kaznena ekspedicija. Iz razloga vojne tajne, moglo bi da se desi da su upotrebili jedan od naših brodova i da svoje najmoćnije oružje drže u rezervi. To, naravno, nema smisla. Ali, nema ni

smisla ni da varvari hladnokrvno kažu najmoćnijoj sili u poznatoj vasetjeni da se potčine njihovoj vlasti. Osim ako to nije puko razmetanje. Ali, mi možda potpuno pogrešno razumemo njihove zahteve... i stoga ih loše procenjujemo, možda na našu ozbiljnu štetu. Ima li neko neku ideju?"

U međuvremenu sam rekao ser Rodžeru:

"Valjda ne mislite ozbiljno, gospodaru moj?"

Ni ledi Katarina nije mogla odoleti da ne primećti: "Bi on."

"Jok", zavrte baron glavom. "Naravno da ne mislim. Šta bi kralj Edvard s gomilom neposlušnih plavolikih? Dosta mu je i Iraca. Jok, nadam se samo da izvučem cenu. Ako bih mogao da od njih izvučem neke garancije da će ostaviti Zemlju na miru... i možda nekol'ko kovčega zlata za nas..."

"I da nas odvedu do kuće", dodadoh natmureno.

"O toj mucu ćemo kasnije razmišljati", procedi on. "Sad nije vreme. Sigurno ne smemo da priznamo neprijatelju da smo zalutali."

Haruga se opet okrenu prema nama. "Morate shvatiti da je vaš zahtev protivan zdravom razumu", reče on. "Ipak, ako možete da pokažete da je vaše carstvo vredno muke, našem caru biće drago da primi jednog njegovog ambasadora."

Ser Rodžer, međutim, samo zevnu i lenjo odgovori, služeći se mnome:

"Poštedite se poruge. Moj monarh će možda primiti vašeg emisara, ako ta osoba primi istinsku veru."

"Šta je ta vera?" upita Huruga, budući da sam opet morao da upotrebim englesku reč.

"Istinsko verovanje, naravno", odgovorih ja. "Činjenice o Njemu koji je izvor sve mudrosti i pravičnosti, i kome se smerno molimo da nas vodi."

"O čemu on to sada brblja, grathe?" promrmlja jedan od oficira.

"Ne znam", odvrati Huruga šapatom. "Možda su ovi, ovaj, Englezi, ustanovili neku vrstu džinovske mašine za računanje, kojoj dostavljaju važna

pitanja da bi dobili odluku... Ne znam. Proklete nevolje s prevođenjem! Bolje da neko vreme odugovlačimo. Da ih posmatramo, da proučavamo njihovo ponašanje, da promislimo o ovom što smo čuli."

"I prosledimo poruku do Versgoriksana?"

"Ne, budalo! Ne još, bar ne dok ne saznamo nešto više. Želite li da Središnji Ured pomisli da ne možemo da rešimo naše nevolje? Ako su ovo stvarno varvarski gusari, možete li zamisliti šta će se dogoditi s našim karijerama ako pozovemo čitavu armadu?"

Huruga se okrenu prema meni i glasno reče:

"Imamo puno vremena za raspravu. Da prekinemo zasedanje do sutra i u međuvremenu dobro razmislimo o svim posledicama?"

Ser Rodžeru je to bilo drago. "Dajte da ipak raspravimo o uslovima mira", dodade on.

Sa svakim satom sve bolje sam razumevao versgorški, tako da sam ubrzo bio sposoban da shvatim da se njihov pojam primirja razlikuje od našeg. Njihova nezasita glad za zemljom načinila je od njih neprijatelje svih ostalih rasa, tako da nisu mogli da zamisle da se vežu zakletvom sa nekim ko nije plav i nema rep.

Primirje nije predstavljalo nikakav formalan sporazum, već tvrdnju o privremenoj obostranoj koristi. Izjavili su da u tom trenutku ne smatraju da je umesno da pucaju na nas, čak i ako budemo napasali našu stoku izvan zaslona sile. Ovi uslovi važili bi sve dok se budemo uzdržavali od napada na bilo koga od njih ko se bude kretao na otvorenom. Iz straha od špijunaže i bacanja projektila, ni jedna strana nije želela da ona druga leti u vidokrugu logora, izražavajući stoga spremnost da puca na bilo koje vozilo koje uzleti. To je bilo sve. Oni bi dogovor sigurno prekršili, ukoliko bi dokonali da im to odgovara; naškodili bi nam ako bi iznašli način da to učine; a očekivali su od nas da razmišljamo na isti način.

"Njima to više odgovara, sire", požalih se ja. "Sve naše letelice su ovde. U ovom trenutku ne možemo naprosto da uskočimo u naše svemirske brodove i umaknemo; bacili bi se na nas pre nego što bismo bili u stanju da izmaknemo poteri. Dok oni, s druge strane, imaju mnogo drugih brodova, drugde na planeti, koji slobodno mogu da lebde iza obzorja, spremni da kad dođe vreme nasrnu na nas."

"Nema veze", reče ser Rodžer. "Vidim i određene prednosti. Ovo ni davanje ni očekivanje zaloga... da..."

"To vam odgovara", promrmlja leđi Katarina.

On pobebe, skoči na noge, pokloni se Hurugi i povede nas napolje.

11.

Dugo posle podne omogućilo je našim ljudima da u značajnoj meri uznapreduju. Uz pomoć Branitara, koji ih je obučavao ili im tumačio reči onih zarobljenika koji su se razumeli u veštinu koja je bila u pitanju, Englezi su ubrzo naučili da upravljaju mnogim uređajima. Vežbali su sa svemirskim brodovima i malim letećim objektima, pazeći da se sa tla uzdignu samo nekoliko inča, da ih neprijatelji ne bi spazili i oborili. Takođe su se vozili u kolima bez konja; naučili su da koriste dalekogovornike, optičke uređaje za uvećanje i ostalu ezoteriju; rukovali su oružjem koje baca vatru, ili metal, ili nevidljive omamljujuće zrake. Naravno, mi Englezi nismo ni naslućivali ništa od okultnog znanja koje je dovelo do stvaranja ovakvih stvari. Ali, otkrili smo da su toliko laki za upotrebu da bi i deca mogla da ih koriste. Kod kuće, mi smo pripitomljavali životinje, pravili složene samostrele i katapulte, gradili jedrenjake, podizali mašine pomoću kojih bi ljudski mišići mogli da podižu teško kamenje. U odnosu na to, ovo okretanja točkića ili povlačenje poluga bilo je ništavno. Jedina prava poteškoća bila je naučiti nepismene slobodnjake šta znači koja oznaka na mernim uređajima... a to, u stvari, nije bila nauka

ništa složenija od heraldike, koju do pojedinosti poznaje svaki momak koji obožava junake.

Kao jedina osoba sa sklonošću da čita versgoršku azbuku, ja sam se zabavljao čitajući papire pronađene u prostorijama tvrđave. U međuvremenu, ser Rodžer je većao sa svojim komandantima i upućivao najtupavije kmetove, one koji nisu mogli da nauče da upotrebljavaju nova oružja, u određene građevinske radove. Spori zalazak sunca plamsao je na nebu, pretvarajući polovinu svoda u zlato, kada mi bi naložio da dođem na sastanak Veća.

Seo sam i pogledao u ta ispijena tvrda lica. Bila su oživljena svežom nadom. Ja sam držao jezik za zubima. Dobro sam poznavao ove komandante. A najbolje od svega poznavao sam kako igraju oči ser Rodžera... kada se prolomi pakao!

"Jesi li saznao gde se nalaze glavni zamkovi ove planete, brate Parvuse?" upita me on.

"Da, sire", odgovorih ja. "Tri ih je, a Ganturat je bio jedan od njih."

"Ne mogu da verujem!" uzviknu ser Oven Monbele. "Ma, gusari bi sami..."

"Zaboravljate da ovde nema samostalnih kraljevstava, pa čak ni samostalnih feuda", primetih ja. "Sve osobe neposredno su potčinjene carskoj vladi. Tvrđave su samo prebivališta šerifa, koji održavaju red u narodu i sabiraju poreze. Istina, te tvrđave takođe bi trebalo da služe i kao odbrambene postaje. Tamo su dokovi za velike zvezdane brodove, a i ratnici borave tamo. Međutim, Versgori se već dugo nisu borili u pravom ratu; samo su tiranisali bespomoćne divljake. Ni jedna od ostalih rasa što putuju svemirom nije se usudila da im objavi otvoreni rat; tek tu i tamo na nekoj udaljenoj planeti dođe do čarke. Ukratko, tri tvrđave su dovoljne za čitav ovaj svet."

"Koliko su snažne?" procedi ser Rodžer.

"Postoji jedna zvana Stularaks, sa druge strane kugle, koja je otprilike kao

Ganturat. Onda je tu i glavna tvrđava, Darova, gde ovaj prokonzul obitava. Ta je daleko najveća i najjača. Rekao bih da iz nje potiče najveći broj brodova i ratnika sa kojima smo suočeni."

"Gde je sledeći svet koji naseljavaju plavoliki?"

"Prema knjizi koju sam proučio, udaljen je oko dvadeset svetlosnih godina. Sam Versgoriksan, prestonična planeta, mnogo je dalje - dalje čak i od same Zemlje"

"Ali, dalekogovornik će smesta obavestiti njihovog cara šta se dogodilo, zar ne?" upita zapovednik Balard.

"Neće", odgovorih ja. "Dalekogovornici rade samo brzinom svetlosti. Poruke između zvezda moraju putovati svemirskim brodovima, što znači da bi trebalo nekoliko nedelja da se obavesti Versgoriksan. A Huruga to nije učinio. Načuo sam, dok je to govorio jednom od svojih dvorana, da će još neko vreme ovo držati u tajnosti."

"Da", shvati ser Brajan Fic-Vilijam. "Vojvoda će pokušati da ublaži ovo što smo učinili, tako što će bez ičije pomoći pokušati da nas slomije, pre nego što pošalje bilo kakvu vest. To bi bilo logično razmišljanje."

"Međutim, ako ga gadno potkačimo, zavrištaće u pomoć", primeti ser Oven.

"Baš tako", složi se i ser Rodžer. "A ja sam smislio kako da ga potkačimo!"

Maglovito sam shvatio da je moj jezik, kada bi se ukrotio, dobro znao šta mu je činiti.

"Kako možemo da se borimo?" upita Balard. "Imamo samo delić đavoljeg oružja u poređenju s onim što imaju oni tamo, u polju. Ako bude potrebno, mogu da nas stisnu, brod za brod, i da ni ne osećete štetu."

"Upravo zbog toga", dobaci mu ser Rodžer, "predlažem napad na manje utvrđenje, Stularaks, da osvojimo još oružja. To bi, takođe, uzdrimalo

Hurugu."

"Il' bi ga nateralo da nas napadne."

"Moramo da rizikujemo. Kad je već vrag odn'o šalu, još jedna borba me baš i ne plaši. Vidite, naša jedina šansa je da drsko postupamo."

Nije bilo preteranog oklevanja. Ser Rodžer beše uspeo da oraspoloži svoj narod. Bili su dovoljno spremni da ponovo prihvate njegovo vođstvo. Međutim, ser Brajan se, ipak, razumno upita:

"Kako možemo da izvedemo takav napad? Taj zamak daleko je hiljadama milja. Ne možemo iz našeg logora da šmugnemo tamo, a da ovi ovde ne pripucaju na nas."

Ser Oven šeretski podiže obrve i nasmeši se ser Rodžeru. "Možda imate čarobnog konja?"

"Nemam. Ali, imam jednu drugu vrstu živuljki. Saslušajte me..."

Slobodnjaci su radili čitave noći. Postavili su balvane pod jedan od manjih svemirskih čamaca, privezali volove za njega i odvukli ga, što je tiše moguće. Prolazak preko otvorenog bio je zamaskiran tako što je stoka išla pored njega, kao na ispaši. Pod plaštom noći, i uz Božju mislost, doskočica je upalila. Kada se stiglo pod visoke, guste krošnje drveća, sa zaštitom izviđača koji su se kretali poput senki da upozore o prisustvu bilo kog plavog vojnika - "Kod kuće su vežbali ovo, u krivolovu", izjavio je Crveni Džon - bilo je bezbednije, ali i teže. Tek pred zoru brod je dospeo nekoliko milja od logora, dovoljno daleko da može da se podigne a da ga ne opaze iz Huruginog poljskog glavnog štaba.

Iako to beše najveće vozilo koje je uopšte bilo moguće na ovakav način pomerati, i dalje je bilo premalo da bi ponelo najmoćnija oružja. Međutim, ser Rodžer je tokom dana isprobao rasprskavajuće granate ispaljene iz određenih vrsta topova. Jedan užasnuti versgorški inženjer beše mu objasnio kako da stavi detonator, tako da se rasprsnu prilikom udarca. Čamac je nosio nekoliko

takvih - takođe i rastavljen katapult, kojeg behu sagradile ser Rodžerove zanatlije. U međuvremenu, svi koji se nisu ovim bavili, bacili su se na posao da se ojača odbrana logora. Sve žene i deca dobili su lopate. Sekire su odzvanjale u obližnjoj šumi. Noć, i onako duga, činila se još dužom kada smo ovako iscrpljujuće radili, zastajući samo da smažemo parče hleba ili da na trenutak zadremamo.

Versgori behu primetili da smo u poslu - to se nije moglo izbeći - ali smo pokušavali da ih zavedemo, da ih navedemo da pomisle da samo okružujemo manju polovinu Ganturata stubovima, jamama, zaprekama i palisadama. Kada je došlo jutro, i puna dnevna svetlost, naše položaji su bili skriveni od pogleda visokom travom.

Meni beše dobro došao ovaj satirući rad, da mi skrene misli od strahova. Ipak, um mi ih je neprestano glodao, kao pas kosku. Da li je ser Rodžer poludeo? Mnoge stvari je naopako radio. Ipak, na svako pitanje nalazio sam iste odgovore kao i on.

Zašto nismo pobjegli istog trena kad smo osvojili Ganturat, umesto što smo sačekali da dođe Huruga i prikuje nas na tle? Zato što nismo znali put do kuće i što nismo imali nikakvih šansi da ga nađemo bez pomoći veštih svemirskih mornara. (Ako ga je, uopšte, i bilo moguće naći). Smrt je bolja od slepog tumaranja među zvezdama - gde bi nas naše neznanje ionako ubrzo ubilo.

Postigavši primirje, zbog čega je ser Rodžer ovim napadom na Stularaks ozbiljno rizikovao da ga smesta prekrši? Zato što je bilo očigledno da primirje ne može dugo da potraje. Ako bi dobio dovoljno vremena da detaljno razmotri ono što vidi, Huruga bi morao da shvati da se pretvaramo i uništio bi nas. Izbačen iz ravnoteže našom drskošću, mogao bi da nastavi da veruje da smo moćniji nego što jesmo. Ili bi, ako se odluči na borbu, naše snage bile ojačane oružjem koje bismo zaplenili u predstojećem napadu.

Ali, da li je ser Rodžer ozbiljno očekivao da će tako lud plan uspeti? Samo

Bog i on sam mogli su da odgovore na to pitanje. On je bio kao trkač koji se spotakao i mora da potrči još brže da ne bi pao.

Ali, kako je samo veličanstveno trčao!

To razmišljanje me je umirilo. Predao sam sudbinu u ruke Nebesima i terao dalje mirnijeg srca.

Tik pred zoru, dok je izmaglica strujala između zgrada, šatora i vatrenih topova dugačkih cevi, pod prvom slabašnom svetlošću koja je dopuzila s neba, ser Rodžer otprati svoje napadače. Bilo ih je dvadeset: Crveni Džon i najbolji naši slobodnjaci, sa ser Ovenom Monbeleom kao vođom. Bilo je zanimljivo kako bi vitezovo često malodušno srce uvek oživelo kada je borba bila na vidiku. Bio je veseo, gotovo kao dečak, dok je stajao tamo umotan u dugačak grimizni ogrtač i slušao naredbe.

"Prođi kroz šumu, držeći se zaklona, do mesta gde je čamac", rekao mu je moj gospodar. "Sačekaj podne, a onda uzleti. Ti znaš kako se koriste one odmotane mape, a? E pa, onda, kad dođeš do tog Stularaksa - biće ti potrebno oko sat vremena ako budeš leteo razumnom brzinom za ovo mesto - sleti u neki zaklon. Izbaci nekoliko granata iz katapulte, da ublažiš spoljašnju odbranu. Nasrni na njih po zemlji, dok su još zbunjeni; pokupi sve što uzmogneš od arsenala i vrati se. Ako je ovde još mirno, pritaji se. Ako bude borbe, pa, postupi kako ti se učini da je najbolje."

"Tako je, sire." Ser Oven mu stisnu ruku. Mđutim, tom gestu nije bilo suđeno da se ponovo dogodi između njih.

Dok su stajali tamo pod nebom koje je tamnelo, jedan glas povika:

"Čekajte!" Svi ljudi okrenuše lica prema unutrašnjim zgradama, gde je magla bila gušća, i ugledaše kako iz njih izlazi ledi Katarina.

"Tek sam sada čula da odlazite", obrati se ona ser Ovenu. "Zar morate... vas dvadesetorica, protiv jedne tvrđave?"

"Dvadesetorica..." On joj se pokloni, sa osmehom koji mu obasja lice kao

sunce. "Dvadesetorica i ja, i sećanje na vas, gospo moja!"

Boja se razli njenim bledim obrazima. Hodajući, prošla je pored ser Rodžera, krutog kao stena, i stala pred mlađeg viteza, netremice ga gledajući u oči. Svi su videli da joj ruke krvare. U njima je držala strunu.

"Kad noćas više nisam mogla da podignem lopatu", prošapta ona, "pomagala sam da se upredaju strune dugačkih lukova. Ne mogu vam dati nijedan drugi zalog."

Ser Oven prihvati zalog u dubokoj tišini. Gurnuvši ga u svoju košulju od pletene žice, on potom poljubi njene izbrazdane prstiče. Ispravivši se, dok se plašt vijorio oko njega, ser Oven povede svoje slobodnjake u šumu.

Ser Rodžer se nije ni pomerio. Ledi Katarina mu jedva primetno klimnu glavom. "Hoćeš li i danas da sediš za stolom s Versgorima?" upita ga ona u prolazu.

Zamakla je nazad u maglu, prema šatoru koji on više nije delio s njom. Pre nego što je krenuo, sačekao je dok potpuno nije nestala s vidika.

12.

Naši ljudi dobro su iskoristili dugo jutro da se odmore. Do tada sam već bio naučio da gledam na versgorške satove, mada nisam bio potpuno siguran kako se njihove jedinice za vreme odnose prema zemaljskim satima. Tačno u podne uzjahao sam svog konja i našao se sa ser Rodžerom da bismo otišli na pregovore. Bio je sam.

"Mišljah da treba da se pokažemo", zamucao sam.

Lice mu je bilo drveno. "Više nema razloga za to", odvrati on kratko. "Ovaj susret mogao bi da pođe na gore po nas, ukoliko Huruga sazna za napad. Žao mi je što moram da te dovodim u opasnost."

I meni je bilo žao, ali nisam želeo da gubim vreme na samosažaljenje, vreme koje se moglo bolje iskoristiti na očitavanje molitvi.

Isti versgorški oficiri sačekali su nas ispod sedefastih zastora. Huruga je delovao iznenađeno kada smo stupili unutra. "Gde su vaši ostali pregovarači?" oštro upita on.

"Mole se", odvrati ser Rodžer, što je bilo prilično tačno.

"Opet ta reč", progunđa jedan od plavokožaca. "Šta ona znači?"

"Ovo." Prikazao sam to izgovorivši jednu Ave Maria i obeleživši je na brojanicama.

"Mislim da je to nekakva mašine za računanje", primeti jedan drugi Versgor. "A možda i nije tako primitivna kao što izgleda."

"Ali, šta ona to računa", prošapta treći, ušiju podignutih od nelagode.

Huruga je streljao pogledom. "Ovo je otišlo predaleko", procedi on. "Čitave noći ste tamo nešto radili. Ukoliko nameravate da izvedete neku smicalicu..."

"A zar i vi ne želite da nešto smislite?" prekinuh ga ja svojim najumilnijim hrišćanskim glasom.

Kao što sam se i nadao, ova drskost ga je uzdrmala. Seli smo.

Pošto se na trenutak premišljao, Huruga izjavi:

"O vašim zarobljenicima. Ja sam odgovoran za bezbednost stanovnika ove planete. Nikako ne mogu da pregovaram sa stvorenjima koja Versgore drže u zarobljeništvu. Prvi uslov za nastavak pregovora je njihovo trenutno puštanje."

"Šteta što onda ne možemo da pregovaramo", odvrati ser Rodžer, služeći se mnome kao posrednikom. "Zaista ne želim da vas uništim."

"Nećete napustiti ovo mesto dok mi ne predate svoje zatvorenike", nastavi Huruga. Ja naglo udahnuh, i on se hladno nasmeši. "Moji vojnici su spremni u slučaju da ste i vi doneli nešto ovako." Potom poseže u tuniku i izvuče ručnu pušku za izbacivanje kuglica. Ja pogledah u otvor cevi i progutah knedlu.

Ser Rodžer zevnu i stade glačati nokte na svilenom rukavu. "Šta je rekao?"

upita me.

Ispričao sam mu. "Izdaja", zavapio sam. "Trebalo je da svi budemo nenaoružani."

"Jok, seti se da se ničim nismo zakleli. Ipak, reci njegovoj nečasti vojvodi Hurugi da sam ovo predvideo i da nosim sopstvenu zaštitu." Baron pritisnu ukrašeni pečatni prsten koji je nosio i stisnu pesnicu. "Sad sam je uključio. Ako se moja šaka iz nekog razloga raširi pre nego što je isključim, stena će se rasprsnuti sa dovoljno sile da nas sve pošalje da proletimo pored svetog Petra."

Kroz stisnute zube, izneo sam ovu laž. Huruga skoči na noge. "Je li to istina", zaurla on.

"J-j-jeste, stvarno", odgovorih ja. "Tako mi Muhameda."

Plavi oficiri se zbiše. Iz njihovih mahnitih šapata razabrao sam da su tako majušne bombe teorijski moguće, mada Versgori nisu poznavali nijednu rasu toliko veštu da ih naprave.

Mirnoća je najzad prevladala. "Dobro", reče Huruga, "izgleda da je nerešeno. Ja lično mislim da lažete, ali ne bih da rizikujem sopstveni život." On nabli malu pušku nazad pod tuniku. "Međutim, morate da shvatite da je ovo nemoguća situacija. Ako ne budem sam mogao da obezbedim oslobađanje ovih zatvorenika, moraću da čitavu stvar iznesem carstvu na Versgoriksanu."

"Ne morate toliko da žurite", dobaci mu ser Rodžer. "Brižljivo ćemo čuvati naše taoce. Možete da pošaljete vidare da se staraju o njihovom zdravlju. Da bismo bili sigurni, moramo da od vas zatražimo da predate svo vaše oružje, kao zalog dobre volje. Ali, zauzvrat, mi ćemo postaviti stražu protiv Saracena."

"Protiv čega?" Huruga nabra svoje koščato čelo.

"Saracena. Paganskih gusara. Niste se sreli s njima? Teško mi je da u to

poverujem, jer se na daleko šire. Ma, upravo u ovom trenutku neki saracenski brod možda se spušta na vašu planetu, da pljačka i razara..."

Huruga se trže, pa potom povde jednog od oficira u stranu i nešto mu prošapta. Ovoga puta nisam mogao da čujem šta je rekao. Oficir pohita napolje.

"Kažite mi još nešto?" zatraži Huruga.

"Sa zadovoljstvom." Baron se zavalio u stolici, prekrstivši noge. Nikad neću moći da postignem njegovu mirnoću. Koliko sam mogao da procenim, čamac ser Ovena morao je do tada već da stigne u Stularaks; jer, prisjetite se koliko je ovaj razgovor morao da sporije traje nego što sam to napisao, uz sve to prevođenje, stanke da bi se objasnila neka neshvaćena reč, potragama za rečitijim izrazom.

Pa ipak, ser Rodžer počeo da ispreda svoju priču kao da je večnost pred njim. Objasnio je da smo mi Englezi tako divljački napali Versgore, jer nas je njihov neizazvani napad naveo na pomisao da su u pitanju novi saveznici Saracena. Sada, kada smo shvatili da nije tako, moguće je da Engleska i Versgoriksan postignu sporazum, savezništvo protiv zajedničke pretnje...

Plavi oficir ulete unutra. Kroz zastor na vratima video sam da vojska u tuđinskom logoru žuri na svoja mesta, i urlik probuđenih mašina dopre mi do ušiju.

"Dakle?" lanu Huruga na svog potčinjenog.

"Izveštaji... dalekogovornik... okolni domovi videli su žarki bljesak... Stularaks je gotov... mora da je bila granata superbaruta..." S mukom je to izgovarao između dahtaja.

Ser Rodžer izmeni poglede sa mnom dok sam prevodio. Stularaks je gotov? Potpuno uništen?

Nas cilj bio je samo da opljačkamo još nešto oružja, posebno lako prenosivih za naše oklopnike. Ali, ako je sve nestalo u dimu...

Ser Rodžer obliza suve usne. "Brate Parvuse, reci im da mora da su sleteli Saraceni", naloži mi on.

Huruga mi, međutim, ne pruži za to priliku. Grudi koja su podrhtavala od gneva, jantarnih očiju koje su postale krvavocrvene, stajao je i tresao se; a onda ponovo izvadi ručnu pušku i vrisnu:

"Dosta je ove farse! Ko je još sa vama? Koliko još imate svemirskih brodova?"

Ser Rodžer poče da ustaje, sve dok se nije nadvio nad zdepastog Versgora, kao hrast na žegi. Iskeživši se, on značajno dotače svoj pečatnjak i reče:

"E pa, sad, valjda ne očekujete da vam to otkrijem. Možda bi bilo najbolje da se vratim u svoj logor, dok se vaše strasti ne stišaju."

Svojim mucavim rečima nisam mogao tako glatko da to prenesem, i Huruga zareža:

"O, ne! Ne mrdate vi odavde!"

"Odoh ja." Ser Rodžer protrese svoju kratko podšišanu glavu. "Slučajno, ako se iz nekog razloga ne vratim, moji ljudi imaju naređenje da pobiju sve zatvorenike."

Huruga me sasluša do kraja, i sa samosavlađivanjem koje na mene ostavi dubok utisak, on odvrat:

"Idite, onda. Ali, kada se vratite, napašćemo vas. Ne nameravam da budem uhvaćen između vašeg logora na tlu i vaših prijatelja na nebu."

"Taoci", podseti ga ser Rodžer.

"Napašćemo", tvrdokorno ponovi Huruga. "Biće to isključivo sa zemaljskim snagama - delimično da bismo poštedeli te iste zatvorenike, a delimično, naravno, jer svi svemirski brodovi i vazdušne lađe moraju da uzlete i potraže te napadače na Stularaks. Takođe ćemo se uzdržati od korišćenja oružja velike razorne moći, da ne ubijemo zarobljenike. Ali..." On tresnu rukom po stolu. "Osim ako vaša oružja nisu daleko bolja nego što

mislim, nadvladaćemo vas pukom brojčanom nadmoći, ako ništa drugo. Ne verujem da imate i jedna oklopna kola; samo nekoliko lakih, za prevoz, kojih ste se dočepali u Ganturatu. I imajte na umu: posle bitke, oni vaši koji je prežive postaće naši zarobljenici. Ako naudite ijednom jedinom Versgoru koga držite, vaši ljudi umreće sporo, veoma sporo. Ako vas lično uhvatim živog, ser Rođeru od Turnevila, posmatračete kako svi umiru pre nego što vam se i samom to dogodi."

Baron me je slušao kako mu ovo prevodim. Usne su mu bile blede na suncem opaljenom licu. "E pa, brate Parvuse", reče on prilično slabašnim glasom, "nije sve ispalo onako kako sam se nadao - iako, možda, ni tako loše kako sam se plašio. Reci mu da će, ako nas zaista pusti da se bezbedno vratimo, i svoj napad izvede samo sa zemaljskim snagama, i izbegne korišćenje razornih oružja, naši zarobljenici biti bezbedni od svega osim od njihove sopstvene vatre."

Potom je cinično dodao:

"Mislim da ni u kom slučaju ne bih mogao da zakoljem bespomoćne zarobljenike. Ali, nemoj mu to reći."

Kada sam mu preneo poruku, Huruga samo trgnu glavom - leden gest. Nas dvojica se udaljismo, pa se bacismo u sedla i okrenusmo. Konje smo terali da idu hodom, da produžimo primirje i osetimo sunce na licu.

"Šta li se dogodilo kod tog zamka Stularaks, sire?" prošaptao sam posle nekog vremena.

"Ne znam", odgovori ser Rodžer. "Ali, primiću rizik da su plavoliki govorili istinu - u šta, inače, ne verujem - kada su rekli da samo jedna od onih njihovih najmoćnijih granata može da zbriše čitavo logorište. Znači da više nema oružja za koje smo se nadali da ćemo ga ukrasti. Mogu samo da se molim da naši jadni napadači nisu i sami bili zahvaćeni praskom. Sad nam samo preostaje da se odbranimo."

On podiže glavu na kojoj je stajala perjanica. "A Englezi su se uvek najbolje borili kada su bili priterani uza zid."

13.

I tako smo ujahali u logor, dok je moj gospodar veselo klicao kao da je predstojeća bitka bila nešto do čega mu najviše beše stalo. Uz snažan zveket metala, naši ljudi odoše na svoja mesta.

Dozvolite mi da vam potpunije opišem situaciju. Kao baza manje važnosti, Ganturat nije bio izgrađen da može da izdrži napad snažne ratne sile. Manji deo, na kome smo mi bili, sastojao se od nekoliko niskih zidanih zgrada, poređanih u krug. Sa spoljašnje strane kruga bila su oklopljena ležišta vatrenih topova; ali ovi su sada, pošto je trebalo da gađaju samo naviše, u nebeske brodove, bili beskorisni. Pod zemljom se nalazio lavirint prostorija i prolaza. Tamo smo smestili decu, stare, zatvorenike i stoku, a čuvalo ih je nekoliko naoružanih kmetova. Oni stariji, ili neki nesposobni za borbu, a dovoljno čili, čekali su blizu središta zgrada, spremni da odnesu ranjene, naspu pivo, ili nekako drugačije pomognu borbenu liniju.

Ta linija nalazila se s one strane koja je gledala na versgorški logor, tik iza niskog zemljanog zida podignutog tokom noći. Koplja, helebarde i sekire povremeno su bile ojačane grupama strelaca iz dugačkih lukova. Konjica je bila smeštena na krilima. Iza njih nalazile su se mlađe žene i neki neobučeni muškarci sa ono malo oružja sa mecima; ekrani sile učinili su da vatreni topovi budu beskorisni.

Oko nas, zaštitno polje blede je svetlucalo. Iza nas uzdizala se prastara šuma. Ispred nas, plavičasta trava mreškala se niz dolinu, usamljeno drveće je šuštalalo, a oblaci su šetali iznad dalekih brda. Sve to imalo je čudesnu ljupkost prizora iz bajki. Pripremajući zavoje sa onima koji se nisu borili, a bili su iznad zemlje, pitao sam se zbog čega u tako ljupkoj zemlji mora da bude

mržnje i ubijanja.

Iz versgorškog logora prema nebu zagrme jedno leteće vozilo i nestade iz vidokruga. Naši topnici skinuše ih nekoliko pre nego što su svi nestali. Jedan broj njih ostao je na zemlji, u rezervi. Tu su bili i neki od najvećih transportnih brodova. Međutim, u tom trenutku najviše me je zanimalo ono što se događalo na zemlji.

Versgori behu pohrlili napred, naoružani dugocevnim oružjem s mecima, i u dobro sređenim odredima. Nisu napredovali u zbijenim strojevima, već su se, što je više moguće, bili raštrkali. Neki od naših su ovo pozdravili usklicima, ali ja sam znao da je to njihova uobičajena taktika za borbu na zemlji. Kada neko ima smrtonosne topove koji brzo pucaju, on ne napada u zbijenim gomilama. Taj neko pre koristi uređaje da neprijateljske topove stavi van dejstva.

U stvari, takve mašine zaista su bile prisutne. Bez sumnje su doletele amo iz iz središnjeg utvrđenja, Darove. Bilo je dve vrste tih ratnih kola bez konja. Najbrojniji su bili laki i otvoreni, napravljeni od tankog čelika, sa četiri vojnika i oružjima za brzo pucanje. Kretali su se izuzetno brzo i hitro, nalik na vodene bube na četiri točka. Kad sam ih video kako huje i bruje, odskačući sa sto milja na sat preko neravne zemlje, razumeo sam njihovu svrhu: da bude toliko teško da se pogode, pre no što njihov najveći broj stigne do neprijateljskih topova.

Međutim, ona mala kola su zaostajala, pokrivajući versgoršku pešadiju. U prvoj liniji stvarnog napada nalazila su se teško naoružana vozila. Ova su se kretala prilično sporo, s obzirom da su bile mašine na pogon, ne brže od konja u galopu. Razlog tome bio je u njihovoj veličini - behu velike kao seljačke kolibe - i debelog čeličnog oklopa koji je mogao da podnese sve sem neposrednog pogotka granate. Sa svojim topovima koji su štrčali sa njihovih tornjića, sa svojim urlanjem i prašinom koju su dizali, bili su kao zmajevi.

Izbrojao sam ih više od dvadeset; glomazni, neprobojni, grabili su napred u širokoj liniji. Tamo gde bi prošli, trava i zemlja ostajali su u brazdama, čvrsti kao kamen.

Bilo mi je rečeno da je jedan od naših topdžija, koji beše naučio kako se koristi top na točkovima koji izbacuje rasprskavajuće granate, napustio vrstu i pohitao prema takvom oružju. Sam ser Rodžer, sad naoružan do zuba, dojahao je i udario ga pljoštimice svojim kopljem. "Stoj, tamo!" izdera se na njega baron. "Kud si kren'o?"

"Da pucam, sire", dahćući odgovori vojnik. "Dajte da pucamo na nji' pre neg' što se prevale preko našeg zida i..."

"Da sam mislio da naši dobri lukovi od tisovine ne mogu da iziđu na kraj sa ovakvim ogromnim puževima, naložio bi' ti da napuniš onu tamo cev", reče moj gospodar. "Ali, kako stoje stvari, nazad svom koplju!"

To je imalo lekovito dejstvo na gadno uzdrmane kopljanike koji su stajali sa oružjem prikovanim za zemlju, očekujući da prime taj zastrašujući napad. Ser Rodžer nije video razlog da objašnjava da se (sudeći prema onome što se dogodilo kod Stularaksa) ne usuđuje da koristi rasprskavajuće naprave na tako kratkom rastojanju, da ne bi uništio i nas. Naravno, trebalo je da shvati da bi Versgori trebalo da imaju mnogo vrsta granata različitog stepena dejstva. Ali, ko istovremeno može da misli na sve?

Bilo kako bilo, vozači ovih pokretnih tvrđava mora da su bili silno zbunjeni što ne pucamo na njih i da su se pitali šta to držimo u rezervi. Otkrili su to tek kad su prva ratna kola upala u jednu od naših prekrivenih jama.

Još dvojica bila su na sličan način uhvaćena u stupicu pre nego što su razumeli da ovo nisu obične prepreke. Sigurno su nam pomogli i čestiti sveci. U našem neznanju, iskopali smo široke i duboke rupe, koje same po sebi ne bi obezbedile da se ovako moćna vozila ne izbave. Ali, onda smo dodali drvene koce, gotovo iz puke navike, kao da smo očekivali da ćemo da probadamo

neke orijaške konje. Neki od njih zapeli su za ploče koje su opasivale točkove, i ubrzo su ti točkovi bili čvrsto zaglavljani zdrobljenim drvetom.

Jedna druga kola izbegla su jame, koje nisu bile spojene. Približavala su se grudobranima. Brzometni top streljao je iz njih, podešavajući domet, i pravio male jame duž našeg zemljanog zida. "Bog šalje pravedne!" zaurla ser Brajan Fic-Vilijem i njegov konj sunu sa naših linija; istog časa, za njim se nadade pola tuceta najbližih konjanika. Galopirali su u polukrugu, tik izvan domašaja topa. Vozilo se dade u poteru, pokušavajući da na njih usmeri svoj najmanji top. Ser Brajan navede vozilo da krene na stranu na koju je želeo, dunu u svoj ratni rog i kada su kola upala u jamu, pobjednički odgalopira nazad u zaklon.

Ratne kornjače se najzad povukoše. U toj viskoj travi, uz naše lukavo prikrivanje, nisu imali načina da saznaju gde su ostale zamke. A ovo su bile jedine takve mašine na Tariksanu; nije se s njima moglo tako lako kockati. Mi, Englezi, tresli smo se od straha da ne produže napad. Bilo je dosta da samo jedna prođe pa da nas zbriše.

Čak iako su njegova obaveštenja o nama, našoj moći i našim mogućim pojačanjima iz svemira bila oskudna, mislim da je Huruga morao da naredi da teška kola krenu napred. Zaista, ratnička veština Versgora u svakom pogledu bila je vredna sažaljenja. Ali, imajte na umu da se oni dugo nisu borili na zemlji. Njihovo porobljavanje zaostalih planeta bila je obična hajka; njihove čarke sa suparničkim nacijama koje su letele u svemir vodile su se uglavnom u vazduhu.

Stoga je Huruga, obeshrabren našim jamama, ali osnažen našim neuspehom da upotrebimo granatiranje niske razorne moći, povukao sva velika kola. Umesto toga poslao je na nas pešadiju i laka vozila. Očigledno je zamislio da nađu put između zamki i obeleže ga za divovske mašine.

Plavi vojnici stigli su u trku, jedva vidljivi u visokoj travi, podeljeni u male odrede. Smešten daleko pozadi, video sam samo povremeni bljesak kaciga i

štapove koje su zabijali, tu i tamo, da označe bezbedan prolaz za teška vozila. Ipak, znao sam da ih ima više hiljada. Srce mi je tuklo u grudima, a usta žudila za peharom piva.

Ispred vojnika jurila su laka kola. Nekoliko njih palo je u jame i u takvoj brzini užasno se slupala. Ipak, najveći broj išao je velikom brzinom u pravoj liniji - pravo na kolje koje smo, za slučaj napada konjice, bili načičkali u travi blizu našeg grudobrana.

Putujući tako brzo, kola su bila gotovo jednako ranjiva na takvu odbranu kao što bi bili i konji. Video sam kako se jedna podižu u vazduh, prevrću, padaju na zemlju i dvaput odskaču pre nego što su se raspala. Video sam i kako su se jedna druga natakla, štrcnula tečno gorivo i zapalila. Video sam treća kako skreću, klize i udaraju u četvrta.

Još nekoliko njih, izbegavši zaseku, prešlo je preko zapreka koje smo razbacali naokolo. Gvozdeni šiljci zarili su se u meke prstenove koji su okruživali njihove točkove i oni nisu mogli da se izvuku. Tako oštećena kola u najboljem slučaju mogla su samo da se odgegaju sa poprišta bitke.

Naređenja na oštrom versgorškom jeziku mora da su treštala sa dalekogovornika. Najveći broj otvorenih kola, još neoštećenih, prestao je da se kreće. Prestrojili su se u slabo povezanu, ali uređenu formaciju, i nastavili brzinom hoda.

Fiju! oglasiše se sad naši katapulti, i tras! oglasiše se naši bacači. Strele, kamenje i goruće ulje okrutno su padali na vozila koja su napredovala. Malo njih je onesposobljeno na taj način, ali stroj se zatalasa i uspori.

A onda napade naša konjica.

Nekoliko naših konjanika je poginulo, zahvaćeni olujom olova. Ali, nisu morali daleko da galopiraju da bi stigli do neprijatelja. Pored toga, i trava zapaljena pomoću naših ćupova s uljem zaklanjala je svojim teškim dimom vid Versgorima. Začuo sam zveket i tresak kad su se koplja slomila o

gvozdene bokove, ali više nisam mogao da vidim ništa od sve te borbe. Znam samo da kopljanici nisu uspeli da kopljima onesposobe nijedna kola.

Međutim, to je toliko zbunilo vozače da u najvećem broju nisu bili u stanju da se odbrane od onoga što je usledilo. Konji koji su se stali propinjati i kopitama gužvati tanke čelične ploče; nekoliko brzih zamaha sekirom, buzdovanom ili mačem i posade vozila više ne bi bilo. Neki od ser Rodžerovih ljudi uspešno su koristili ručne puške, ili male okrugle granate koje su se rasprskavale i razbacila krzave deliće kada bi bile bačene, nakon što bi se jedna iglica oslobodila. Naravno, Versgori su imali slično oružje, ali i manje odlučnosti da ga upotrebe.

Poslednja kola užasnuto su pobjegla, žestoko praćena engleskim konjanicima. "Vraćajte se amo!" vikao je ser Rodžer za njima, izmahujući novim kopljem koje mu beše dodao njegov štitonoša. "Vraćajte se, vi podli nitkovi! Stanite i borite se, vi kopilad neznabožačka!" Mora da je predstavljao prekrasan prizor - metal koji svetluca, lepršava perjanica i oslikan štit na nemirnom, kao ugalj crnom pastuvu. Ali Versgori nisu bili viteški narod. Bili su mudriji i promišljeniji od nas. I to ih je skupo koštalo.

Naši konjanici morali su brzo da se vrate, jer su sada plavi pešaci bili blizu, pucajući iz pušaka dok su se okupljali u veće skupine da napadnu naše grudobrane. Oklop nije bio nikakva zaštita, samo svetlija meta. Ser Rodžer dade znak rogom svojim ljudima da ga slede i oni se raštrkaše po ravnicima.

Versgori prkosno uskliknuše i napadoše. Iznad vrveće zbrke u našem logoru, čuo sam kako zapovednici strelaca urlajućim glasovima izvikuju svoje zapovesti. A onda je sivo jato gusaka poletelo u nebo, bučno kao moćni vetrovi.

Spustilo se, okrutno, među Versgore. Dok se prvi niz strela još uzdizao, drugi je već bio na putu. Strela sa toliko sile iza sebe probada telo i izlazi na drugu stranu krvave, široke, režuće glave. A onda su i samostreli, sporiji, ali

još moćniji, počeli da kose najbliže napadače. Mislim da su tokom tih nekoliko poslednjih trenutaka svog napada Versgori izgubili gotovo polovinu svoje vojske.

Bez obzira na to, ustrajni gotovo koliko i Englezi, dotrčali su do samog našeg zida. Ali, tu su ih dočekali naši obični vojnici. Žene su pucale i pucale, obarajući dobar broj neprijatelja. Oni koji su prišli toliko blizu da su im puške postale neupotrebljive, morali su da se suoče sa sekirama, kopljima, čakljama, buzdovanima, budžama, bodežima i pljosnatim mačevima.

Uprkos užasnih gubitaka, Versgora je i dalje bilo dvaput ili triput više nego naših. Pa ipak, to jedva da je bilo pošteno. Oni nisu imali oklope. Njihovo jedino oružje za ovakve borbe izbliza bio je nož pričvršćen na cev puške, koji je tvorio najčudnije moguće koplje... ili sama puška, kao toljaga. Nekoliko njih nosilo je ručno oružje koje je ispaljivalo metke i nanelo nam nešto gubitaka. Ali, po pravilu, kada bi Đoka Plavoliki pucao na Peru Engleza, u svom tom metežu promašio bi iz neposredne blizine. A pre nego što bi Đoka ponovo stigao da puca, Pera bi ga rasporio halebardom.

Kada se vratila naša konjica, udarivši na versgoršku pešadiju s leđa i odsekavši je, bio je to kraj. Neprijatelj je bio slomljen, i njegovi vojnici počeli su da beže, gazeći u slepom užasu sopstvene drugove. Jahači su ih jurili, uz vesele povike iz lova. I kada su bili dovoljno daleko, naši dugački lukovi ponovo su stupili u dejstvo.

Ipak, pobeglo ih je mnogo, i oni su morali da budu probodeni kopljima; ser Rodžer beše uočio da se teška kola osvetnički valjaju nazad, te svojim ljudima naloži povlačenje. Božjom milošću, ja sam bio toliko zauzet nošenjem ranjenika koji behu prispeli do mene, da nisam bio svestan toga trenutka, kada su naše vođe, uprkos svemu, pomislile da smo gotovi. Jer, versgorški napad nije bio uzaludan. Uspeo je da pokaže kornjačastim vozilima kako da izbegnu naše jame. I sada su preko polja pretvorenog u crveno blatište pristizali

gvozdni divovi i sve naše znanje nije bilo dostatno da ih u tome spreči.

Ramena Tomasa Balarda, koji je sedeo na konju pored baronske zastave, oklembesiše se. "E, pa", uzdahnu on, "borili smo se koliko smo mogli. A sada, ko će da izjaše sa mnom da im pokažemo kako Englezi umiru?"

Izmoždeno lice ser Rodžera poprimi grobne crte. "Prijatelji, imamo i težih zadataka", reče on. "Imali smo prava da rizikujemo naše živote zarad pobede. Sada, kad vidimo da nam se poraz bliži, nemamo prava da odbacujemo te živote. Moramo da živimo... ako treba i kao robovi... tako da naše žene i čeljad ne budu potpuno sami na ovom đavoljem svetu."

"Boga mu Božjeg!" viknu odjednom ser Brajan Fic-Vilijam. "Jesi li postao kukavica?"

Baronove nozdrve se raširiše. "Čuli ste me", reče on. "Ostajemo ovde."

A onda - hej! Bilo je to kao da je sam Bog stigao da izbavi svoje jadne grešne sledbenike. Nekoliko milja dalje u šumi, razlegao se plavičasto-beli bljesak, svetliji od munje. Sjaj je bio tako blistav da je ona nekolicina, koji su slučajno gledali u tom smeru, satima zatim ostala kao slepa. Bez sumnje, i mnogo Versgora je onesposobljeno na taj način, jer je i njihova vojska gledala je u to. Tutnjava koja je usledila oborila je jahače iz sedala, a ljude s nogu. Vihor nas je sve pomeo, vreo kao iz pećnice, noseći ispred sebe šatore kao oduvane prnje. A onda, kada je prošao taj razorni gnev, ugledali smo kako se diže oblak prašine i dima. Uzdizao se gotovo do nebesa, u obliku đavolje pežurke. Minuti su prošli pre nego što je počeo da se razlaže; njegovi gornji oblaci ostali su tamo satima.

Ratna kola koja su napadala zastadoše. Oni su znali, za razliku od nas, šta je taj prasak značio. Bila je to granata konačne moći, uništenje materije o kome do ovoga dana ne mogu da mislim drugačije nego kao o bezbožnom uplitanju u Božje delo, iako mi je moj nadbiskup naveo biblijske spise da bi mi dokazao da je svaka veština zakonita ako se koristi u dobre svrhe.

Ovo nije bila prterano snažna granata, kakvih inače ima. Bila je namenjena za razaranje kruga prečnika pola milje i stvarala je srazmerno malo onih tananih otrova koji prate takva rasprsnuća. A bila je i ispaljena dovoljno daleko od poprišta događaja da nikome ne naudi.

Pa ipak, stavila je Versgore u tešku nedoumicu. Ako upotrebe slično oružje da zbrišu naš logor... ako nas bilo kako pregaze... mogu da očekuju tuču smrti. Jer, skriveni top više neće imati razloga da poštedi prostor Ganturata. Stoga su morali da zaustave napad na nas, sve dok ne otkriju ovog novog neprijatelja i ne razračunaju se s njim.

Njihova ratna kola otklatiše se nazad. Najveći broj vazdušnih vozila, koje su imali u rezervi, podiže se i raštrka na sve strane, tragajući za onim ko je ispalio tu granatu. Glavno oruđe ove potrage (kao što smo znali i iz sopstvenih proučavanja) bio je uređaj koji je posedovao iste sile koje ima magnetit. Putem moći koje ne razumem i nemam želju da razumem, jer znanje nije od suštinske važnosti za spasenje, ako i ne podseća na crnu magiju, ovaj uređaj je mogao da nanjuši velika metalna tela. Top dovoljno velik da ispali granatu poznate razorne moći trebalo bi da je bilo moguće otkriti bilo kojim vazdušnim vozilom koje bi proletelo na manje od milju od njegovog skrovišta.

Ipak, takav top nisu mogli da pronađu. Posle jednog napetog sata, tokom koga smo mi Englezi na našim bedemima posmatrali i molili se, ser Rodžer duboko uzdahnu.

"Ne želim da izgledam nezahvalan", reče on, "ali ja zaista verujem da nam je Bog pomogao pre putem ser Ovena, nego neposredno. Trebalo bi da nađemo njegovu grupu negde tamo u šumi, bez obzira što ovi neprijateljski letači to izgleda nisu u stanju. Oče Simone, mora da znate koji su najbolji krivolovci u vašoj parohiji..."

"Oh, sine moj!" uzviknu kapelan.

Ser Rodžer se široko osmehnu. "Ne tražim nikakve tajne dobijene pri ispovesti. Ja vam samo tražim da imenujete nekoliko... nazovimo ih, recimo, većih šumara?... da se odšunjaju kroz travu do one šume. Neka nađu ser Ovena, gde god da je, i prenesu mu naređenje da ne puca sve dok mu ne to ne kažem. Nije neophodno, oče, da mi kažete koga ste odabrali."

"U tom slučaju, sine moj, biće kako si zapovedio." Sveštenik me potom odvede u stranu i zamoli me da povređenima i uplašenima pružim duhovnu podršku u njegovom locum tenens, dok on odvede malu istraživačku grupu u šumu.

Ali moj gospodar mi dade drugi zadatak. On, ja i jedan štitonoša pojahasmo pod belom zastavom prema versgorškom logoru. Pretpostavljali smo da će neprijatelji biti dovoljno mudri da shvate šta mislimo, čak i ako ne koriste iste oznake primirja. Tako je i bilo. Sam Huruga izvezao se u otvorenim kolima da se susretne s nama. Njegovo plavo lice delovalo je skvrčeno, dok su mu ruke drhtale.

"Pozivam vas da se predate", reče baron. "Prestanite da me terate da uništavam vaše neprosvećene građane. Obećavam da će se prema svima vama pošteno postupati i da će vam biti dopušteno da pišete kući za novac za otkupninu."

"Ja da se predam takvim varvarima kao što ste vi?" zakrešta Versgor. "Samo zato što imate neki... neki prokleti top koji nije moguće otkriti... ne!" On za časak zastade. "Ali, da vas se rešim, dopustiću vam da odete u svemirskim brodovima koje ste zaplenili."

"Sire", prozborih sam kada sam ovo preveo, "zar smo zaista zadobili pravo na bekstvo?"

"Teško", odgovori mi ser Rodžer. "Seti se, ne možemo sami da nađemo put kući; a ipak, ne smemo da zatražimo iskusnog navigatora da nam pomogne, jer bismo time otkrili našu slabost i opet bili napadnuti. Čak i da

nekako zadobijemo pravo na povratak kući, to bi i dalje ostavilo mogućnost ovom đavoljem gnezdju da opet kuju zaveru o napadu na Englesku. Jok, bojim se da onaj ko ponese teret ne može tako lako da ga skine."

I tako, iako teška srca, rekao sam plavom plemiću da nismo došli samo po nekoliko njihovim traljavih, staromodnih svemirskih brodova, i da ćemo, ako se ne preda, biti prinuđeni da opustošimo njegovu zemlju. Kao odgovor na to, Huruga samo zareža i odveze se nazad.

I mi smo se vratili. U tom trenutku Crveni Džon Hejmvord iziđe iz šume sa grupom oca Simona, koje beše sreo na putu ka našem logoru.

"Otvoreno smo odleteli do tog zamka Stularaks, sire", poče on da pripoveda. "Videli smo neke druge nebeske čamce, ali nisu nas izazvali, jer su mislili da smo njihovi. Ipak, znali smo da nas nikake straže na tvrđavi ne bi pustile da se bez pitanja spustimo. Tako da smo sleteli u neku šumu, neko'ko milja od tvrđave. Podesili smo naš katapult i utrpali u njega jednu od oni' rasprskavajućih granata. Ser Oven je mislio da i' pošalje neko'ko, da razdrma njihovu spoljašnju odbranu. Onda bismo se privukli peške, a ostavili bi posadi da ispale još nekoliko granata kada se približimo, i da sruše im bedeme. Očekivali smo da će garnizon da se rastrči da nađe našu spravu, tako da ćemo moći da s' ušunjamo unutra, pobijemo ono malo straže što je ostalo, uzmemo ono'ko kol'ko možemo da ponese iz njihovog skladišta oružja i vratimo se u naš čamac."

Na ovom mestu, pošto se više ne koristi, najbolje bi bilo da opišem katapult. To je najprostiji, ali i najkorisniji uređaj za opsadu. U suštini, to je samo jedna velika poluga koja se slobodno vrti oko nekog oslonca. Na jednom vrlo dugačkom kraku nalazi se korpa za predmet koji se baca, dok se na kraćem kraku nalazi kameni teret, često i od nekoliko tona. Ovaj se podiže pomoću koturača ili čekrka, dok se korpa na napuni. Potom se teret pušta, i dok pada u moćnom luku okrene dugački krak.

"Ja baš nisam imao neko mišljenje o tim granatama što smo imali", nastavi Crveni Džon. "Ma, te stvari nisu bile teže od pet funti. Mučili smo se da dovučemo katapult samo da bi i' bacili tih nekol'ko milja. A šta one mogu, pitao sam se, sem da se rasprsnu uz prasak? Vid'o sam kako se katapult koristi na pravi način prilikom opsade francuskih gradova. Bacali smo preko zidova gromade teške tonu-dve, ili, ponekad, crknute konje. I tako sam ja lično ubacio malu granatu, onako kako su mi rekli, i pustili smo je da odleti. Buuum! K'o da se svet rasprs'o. Morao sam da priznam da je ovo čak i bolje nego kad se baci crknut konj.

Pa, kroz uveličavajuće zaslone videli smo da je zamak dobro sravnjen sa zemljom. Više nije bilo smisla pljačkati ga. Poslali smo još nekoliko granata da se uverimo da su dovoljno sravnjeni sa zemljom. Sad je tamo ostala samo jedna velika staklasta jama. Ser Oven je onda zaključio da pri sebi imamo oružje mnogo jače neg' što je bilo koje što je trebalo da zdipimo, i ja bi' rek'o da je u bio pravu. I tako smo sleteli u šumu nekoliko milja dalje, dovukli katapult i ponovo ga namestili. Zato smo se tol'ko zadržali, gospodaru moj. Kada je ser Oven iz vazduha vid'o šta se u tom trenu događa, ispalili smo granatu da samo malo poplašimo protivnika. Sad smo spremni da po vašoj želji tresnemo po njima kol'ko god jako treba, sire."

"Ali, čamac?" upita ser Rodžer. "Neprijatelj ima njuškače metala. Zato i nisu našli vaš katapult u šumi: napravljen je od drveta. Ipak, sigurno su mogli da otkriju vaš leteći čamac, ma gde ga vi sakrili."

"A, to, sire", Crveni Džon se široko osmehnu. "Ser Oven je ostavio naš brod da lebdi tamo gore s ostali'. Ko će ga znati u toj gužvi ko je ko?"

Ser Rodžer prasnu u smeh. "Propustili ste veličanstvenu bitku", reče on, "ali možete da potpalite lomaču. Vрати se i reci svojim ljudima da počnu da granatiraju neprijateljski logor."

U dogovorenom trenutku, gledajući na zarobljene versgorške merače

vremena, mi se povukosmo pod zemlju. Čak i tako smo osetili kako se zemlja zatresla, i čuli muklu tutnjavu kada su uništeni njihovi površinski položaji, kao i veći deo njihovih površinskih mašina. Jedan jedini hitac bio je dovoljan. Preživeli su u slepom užasu pohrlili prema jednom od transportnih brodova, napuštajući mnogo posve neoštećene opreme. Manja nebeska vozila još su brže nestala, nalik na vetrom rasturene oblake na moru. Kada je spori zalazak sunca počeo da plamti u onom pravcu koji smo mi čežnjivo nazvali zapadom, engleski leopardi zalepršaše u slavu pobede Engleske.

14.

Kada se ser Oven prizemljio, bilo je to kao da je kakav junak iz viteške poeme sišao na zemlju. Njegovi poduhvati ne behu ga mnogo iscrpli. Dok je zujao naokolo usred versgorške vazdušne flote, čak je i na žeravici zagrejao malo vodu i obrijao se. Sada je hodao gipkim korakom, uzdignute glave, blistave od metala spletene košulje, plašta lepršavog na vetru. Ser Rodžer ga je dočekao kod viteških šatora, izubijan, prljav, smrdljiv, prekriven krvlju. Glas mu je bio promukao od vike. "Čestitam na izuzetno valjanom činu, ser Ovene."

Mlađi čovek mu se pokloni - i veoma skladno pretoči taj gest u naklon leđi Katarini, kada je ova istupila iz naše oduševljene gomile. "Drugačije nisam ni mogao", promrmlja ser Oven, "sa strunom kod srca."

Boja navre u njeno lice. Oči ser Rodžera brzo su prelazile s njega na nju. Zaista, predstavljali su zgodan par. Video sam kako mu ruke stiskaju dršku njegovog izreckanog i istupljenog mača.

"Idite u svoj šator, gospo", reče on svojoj ženi.

"Ima još posla kod ranjenika, sire", odgovori ona.

"Radićete za svakog osim za svoga muža i decu, a?" Ser Rodžer načini napor da se izrugne, ali usna mu je bila naduvena na mestu gde metak beše

očešao vizir njegove kacige. "Kažem, idite u svojšator."

Ser Oven je delovao zabezeknuto. "Tako se ne oslovljava jedna plemkinja, sire", pobuni se on.

"Jedan od vaših cvrkutavih ronda bi bio kanda bolji", progundā ser Rodžer. "Ili šapat, da se zakaže sastanak?"

Ledi Katarina sasvim preblede. Duboko je udahnula pre nego što su joj reči stigle. Tišina je zavlādala među osobama koje su mogle da je čuju. "Bog neka mi je svedok da sam oklevetana", prozbori ona. Halja joj je lepršala od hitrine koraka. Dok je zamicala u svoj šator, čuo sam prvi šmrcaj.

Ser Oven je zurio u barona nekako užasnuto. "Jeste li sasvim izgubili razum?" prodahta on na kraju.

Ser Rodžer pogrbi svoja snažna ramena, kao da podiže teret. "Još nisam, Neka se moji zapovednici okupe kada se okupaju i večeraju. Ali, možda bi bilo najmudrije, ser Ovene, da vi preuzmete čuvanje logora."

Vitez se ponovo pokloni. Nije to bio uvredljiv pokret, ali nas je sve podsetio da je ser Rodžer prekršio pravila lepog ponašanja. Ser Oven otide i žustro preuze svoje obaveze. Uskoro je bila postavljena straža. Posle je ser Oven poveo Branitara u obilazak raznetog versgorškog logora, da proverī opremu koja je bila dovoljno daleko da ostane neoštećena. Plavoliki je - čak i tokom proteklih nekoliko burnih dana - naučio još malo engleskog. On je govorio, slabo ali i veoma revnosno, dok ga je ser Oven slušao. Ovo sam uočio u poslednjem mutnom sutonu, dok sam žurio na sastanak, ali nisam mogao da čujem o čemu je bilo reči.

Vatra je visoko plamsala, a baklje su bile pobodene u zemlju. Engleski poglavari sedeli su oko stola s nogarama, dok su se tuđinska sazvežđa treptavo budila iznad njihovih glava. Čuo sam noćno šuštanje u šumi. Svi su bili smrtno umorni; bili su se oklembesili na klupama, ali oči nisu skidali s barona.

Ser Rodžer ustade. Okupan, obučen u novu, ali običnu odeću, sa napadnim safirnim prstenom, odavao se samo tupošću glasa. Iako su mu reči bile žustre, u njima nije bilo duše. Bacio sam pogled ka šatoru u kome su ležali leđi Katarina i njegova deca, ali tama ga je skrivala.

"Još jednom", reče moj gospodar, "Božja milost nam je pomogla da pobedimo. Uprkos svih razaranja koje smo izazvali, imamo sada više kola i oružja nego što nam treba. Vojska koja je krenula na nas slomljena je, i na čitavom ovom svetu ostala je samo jedna tvrđava!"

Ser Brajan je češkao svoju sedu, čekinjavu bradu. "Tu igru bacanja granata mogu da igraju dvoje", primeti on. "Smemo li da ostanemo ovde? Čim skupe hrabrost, naći će način da zapucaju na nas."

"Tako je." Ser Rodžer zatrse svojim plavim uvojcima. "To je jedan od razloga zbog koga ne smemo da oklevamo. Drugi je što ovo nije neko ugodno mesto za boravak. Po svemu sudeći, zamak u Darovi je daleko veći, jači i zgodniji. Kada ga zauzmemo, nećemo se morati bojati granatiranja. A čak i ako vojvoda Huruga više nema načina da nas bombarduje ovde, možemo biti sigurni da je sad progutao svoj ponos i poslao svemirski brod ka zvezdama, tražeći pomoć. Možemo da očekujemo da će versgorška armada krenuti na nas." Pravio se da ne primećuje jezu koja je prošla skupom. "Zbog svega toga", nastavi on, "nama treba Darova, i to netaknuta."

"Da se suprostavimo floti stotinu svetova?" povika zapovednik Balard. "Ama, sad, sire, vaš ponos se ukvario i pretvorio u ludilo. Ja kažem, ukrcajmo se dok možemo i pomolimo se Bogu da nas dovede nazad do Zemlje."

Ser Rodžer lupi pesnicom o sto i buka nadjača sve noćne zvuke šume. "Boga mu!" zaurla je. "Na dan pobeđe kakva nije viđena od Ričarda Lavljeg Srca, vi podvijate rep pod noge i bežite! Mislio sam da ste ljudi!"

Balard potmulo, poluglasno zareža. "I šta je Ričard na kraju dobio, sem otkupnine koja mu je uništila zemlju?" Međutim, ser Brajan Fiz-Vilijem, koji

ga beše čuo, oštro promumla: "Neću ni da čujem za izdaju." Balard shvati šta je rekao, ugrize se za usnu i začuta. U međuvremenu, ser Rodžer požuri da nastavi:

"Arsenali Darove mora da su ispražnjeni zbog napada na nas. Sad imamo gotovo sve što je ostalo od njihovog oružja, a i pobili smo najveći deo njihovog garnizona. Ako im se da vremena, oporaviće se. Prikupiće male zemljoposednike i slobodnjake sa čitave planete i krenuti na nas. Ali, u ovom trenutku oni mora da su u velikoj zbrci. Najviše što mogu da učine jeste da posade ljude na bedeme da se zaštite od nas. Kontranapad ne dolazi u obzir."

"Pa zar ćemo da sedimo izvan zidova Darove dok im ne dođu pojačanja?" dopre nečiji glas iz senki.

"Bolje je i to nego da sedimo ovde, zar ne?" Ser Rodžerov smeh bio je usiljen, ali se ipak začu poneki kiseli kikot. I tako bi odlučeno.

Naš iznureni narod nije uopšte spavao. Smesta su morali da krenu na težak put, pod blistavom dvostrukom mesečinom. Pronašli smo nekoliko velikih transportnih vazdušnih vozila koja su bila samo neznatno oštećena, budući da se behu našla na rubu praska. Zanatlije među našim zarobljenicima popravili su ih na licu mesta. U njih smo nagurali sve što smo mogli od oružja, vozila i opreme. Sledili su ljudi, zarobljenici i stoka. Dobro pre ponoći, naši brodovi su zagrmeli prema nebu, zaštićeni oblakom drugih vozila kod kojih su na svakom bili čovek ili dva. Nipošto se ne bimaglo reći da smo požurili. Jer, jedva sat posle našeg odlaska - kao što smo saznali kasnije - letelice bez posade, natovarene najačim razornim sredstvima, pale su na Ganturat.

Oprezan korak, kroz nebesa na kojima nije bilo neprijateljskih vozila, doveo nas je iznad unutrašnjeg mora. Miljama iza njega, usred krševite zemlje, gusto pošumljene, uzdizala se Darova. Pozvan na upravljačku kulu da prevodim, ugledao sam je na zaslonima za gledanje, daleko ispred i daleko ispod, ali uveličanu da bismo je uopšte videli.

Plovili smo prema suncu, dok je zora ružičasto svetlela iza zgrada. Njih je bilo samo deset, niskih, okruglih građevina od slivenog kamena, sa zidovima dovoljne debljine da izdrži gotovo svaki udar. Bili su spojeni ojačanim tunelima. Zaista, gotovo sav taj zamak nalazio se duboko ispod zemlje, samodovoljan kao i svemirski brod. Ugledao sam spoljašnji prsten divovskih topova i ispaljivača projektila kako protežu svoje cevi iz udubljenih ležišta, dok su polja sile bila podignuta, nalik na satansku parodiju oreola. Ipak, sve je to izgledalo kao običan ostatak stare snage tvrđave. Osim naših, nije bilo nijednog vazdušnog vozila.

Do tada sam, kao i većina nas, ponešto naučio o korišćenju dalekogovornika. Podešavao sam ga dok se lik versgorškog oficira nije pojavio na njegovom zaslonu. On se očigledno trudio da ga podesi na mene, tako da smo izgubili nekoliko minuta. Lice mu je bilo bledo, gotovo nebeski plavo, i progutao je knedlu nekoliko puta pre nego što je uspeo da zapita: "Šta hoćete?"

Ser Rodžer se namrgodi. Krvave, tamno obrubljene oči, na licu čije tkivo gotovo da beše otopila briga, davale su mu zastrašujuć izgled. Pošto sam mu preveo pitanje, on odreza: "Hurugu."

"Mi... mi nećemo dati našeg gratha. On lično tako nam je rekao."

"Brate Parvuse, reci tom idiotu da hoću da razgovaram samo sa vojvodom! Da pregovaramo. Zar ne znaju ništa o civilizovanim običajima?"

Versgor kao da je bio pogođen, jer sam mu tačno preneo reči svog gospodara, ali ipak progovori nešto u malu kutiju i dodirnu niz dugmadi. Hurugin lik zameni njegov. Guverner otre san sa očiju i uz beznadežnu hrabrost nam se obrati:

"Ne očekujte valjda da ćete i ovo mesto uništiti kao što ste uništili ostale. Darova je sagrađena da bude poslednje utočište. Najjače bombardovanje može samo da ukloni nadzemne građevine. Ako pokušate neposredan napad,

ispunićemo vazduh i zemlju praskovima i metalom."

Ser Rodžer klimnu glavom. "Ali, koliko dugo ćete moći da održite takvu vatru?" upita on mirno.

Huruga ogoli svoje oštre zube. "Duže nego što ćeš moći da napadaš, ti životinjo!"

"Bez obzira na to", promrmlja ser Rodžer, "sumnjam da možete da izdržite opsadu." U svom ograničenom rečniku nisam mogao da nađem odgovarajući versgorški izraz za tu poslednju reč, a izgledalo je i kao da Huruga ne može dobro da razume opisne izraze kojima sam se poslužio. Kada sam objasnio zbog čega mi je trebalo toliko dugo da to prevedem, ser Rodžer pronicljivo klimnu glavom.

"Tako nešto sam i očekivao", reče on. "Vidi, brate Parvuse. Ove zvezdane nacije imaju oružja moćna gotovo kao mač svetog Mihaila. Jednom granatom mogu da razore grad, a sa deset da opustoše čitavu grofoviju. Ali, kada je već to tako, zar su njihove bitke mogle dugo da potraju? A? Ovaj zamak je sagrađen da istrpi snažne udare. Ali, opsadu? Teško!"

Zatim se okrenu i progovori u zaslon:

"Smestiću se u blizini i paziti na vas. Na prvi znak života iz zamka, otvoriću vatru. Zato će biti bolje da ljude stalno držite pod zemljom. Kad poželite da se predate, pozovite me preko dalekogovornika, i meni će biti drago da vam ukažem ratne počasti."

Huruga se široko osmehnu. Gotovo da sam mogao da pročitam misli iza te gubice. Englezi su više nego dobro došli da čuče napolju dok ne stigne osvetnička armada! I on zatamni zaslon.

Otkrili smo lepo mesto za logor, podosta iza obzorja. Ležalo je u dubokoj, zaklonjenoj dolini kroz koju je tekla reka, bistra, hladna i puna riba. Poljana je bilo širom šume; igre je bilo u izobilju, a ljudi koji nisu bili na dužnosti mogli su da idu u lov. Tokom nekoliko ovih dugih dana, posmatrao sam kako nova

radost cveta među našim ljudima.

Ser Rodžer, međutim, ne uze i sebi odmor. Mislim da nije smeo; jer, ledi Katarina beše ostavila decu sa negovateljicom i šetala se sa ser Ovenom po hladovini drveća. Ne skrivajući se - pazili su na pristojnost - ali njen muž bi ih spazio i okrenuo se da zareži naredbu najbližoj osobi.

Skriven u toj šumi, naš logor bio je dovoljno bezbedan od granatiranja ili projektila. Njegovi šatori i dograci, naše oružje i alat, nisu sadržali dovoljnu zgusnutu količinu metala koju bi moglo da nanjuši neki od versgorških magnetskih uređaja. Ona naša vazдушna vozila koja su neprestano osmatrala Darovu uvek su sletala negde drugde. Katapulti su neprestano bili napunjeni, u slučaju da se u tvrđavi primeti bilo kakva delatnost; ali, Huruga kao da se zadovoljavao da strpljivo čeka. Ponekad bi iznad nas proletelo neko izazovno neprijateljsko vozilo, dolazeći sa neke druge tačke na planeti. Međutim, nikada nije otkrilo nikakvu metu za svoje granate, a i naše stražarske letelice ubrzo bi ga oterale.

Najveći deo naših snaga - veliki brodovi, topovi i ratna kola - sve vreme su bili negde drugde. Ja sam nisam video lov koji beše preduzeo ser Rodžer. Ostajao sam u logoru, zabavljajući se takvim problemima kao što je bolje učenje versgorškog ili bolje podučavanje Branitara engleskom. Takođe sam započeo časove versgorškog jezika za neke naše pametnije dečake. A nisam ni želeo da idem na baronove pohode.

On je imao svemirska i vazдушna vozila. Imao je topove koji su ispaljivali i plamen i granate. Imao je nekoliko teških kornjačastih kola, o koja beše okačio štitove i zastave, i u koja je ukrcao po jednog konjanika i četiri oklopnika. Tako je išao širom kontinenta i pljačkao.

Nijedan usamljen posed nije mogao da izdrži njegov napad. Otimajući i paleći, ostavljao je pustoš za sobom. Ubio je mnogo Versgora, ali ne više nego što je bilo neophodno. Ostale je nabio u jedan ogromni transportni brod.

Nekoliko puta su sitni posednici i slobodnjaci pokušali da mu se suprotstave. Međutim, kako su imali samo ručno oružje, njegova vojska razvejala ih je kao plevu i nastavila da ih goni preko njihovih sopstvenih polja. Bilo mu je potrebno samo nekoliko dana i noći da opustoši čitav kopneni deo. Onda je načinio i brz upad preko okeana, bombardovao i spalio sve na šta je naleteo, i vratio se.

Meni je to delovalo kao okrutno kasapljenje, mada ne gore nego što je ovo carstvo činilo na mnogo svetova. Međutim, priznajem da nisam uvek razumeo logiku takvih stvari. Sigurno je da je ono što je ser Rodžer činio bio uobičajen postupak za Evropu u pobunjenim pokrajinama i neprijateljskim stranim državama. Ipak, kada je ponovo sleteo u logor, i njegovi ljudi stali da se razmeću draguljima i bogatim tkaninama, srebrom i zlatom, pijani od ukradenog pića, hvaleći se onim što su učinili, potražio sam Branitara.

"Ovi novi zarobljenici izvan su moje moći", saopštih mu, "ali, reci svojoj braći iz Ganturata da će, pre nego što ih uništi, najpre morati da skine moju jadnu glavu."

Versgor me znatiželjno pogleda. "Zašto s brineš za nas?" upita on.

"Boga mi", odvrati ja, "zaista ne znam, sem da mora biti da je On i vas stvorio."

Glas o ovome stigao je i do mog gospodara, i on me pozva u šator koji je sada koristio umesto svog. Video sam šumske proplanke načičkane zarobljenicima koji su se vrzmali kao ovce i uplašeno mrmljali pred puškama Engleza. Istina, njihovo prisustvo predstavljalo nam je štit. Iako je spuštanje broda sada već moralo dovoljno tačno da otkrije naš položaj Huruginim povećalima, ser Rodžer se postarao da guverner sazna šta se dogodilo. Međutim, ja sam video i plavokože majke kako drže malu, uplakanu plavu čeljad i to mi je steglo srce.

Baron je sedeo na stolici, žvaćući goveđi but. Svetlost i senka, ublaženi

kroz lišće, šarali su mu lice. "Šta to treba da znači?" dreknu on. "Jesu li ti ta tvoja svinjska lica toliko draga, da nećeš da mi predaš one uhvaćene u Ganturatu?"

Isturio sam svoja mršava ramena. "Ako ništa drugo, sire", odgovorih mu, "razmislite kako takvo delo može da naudi vašoj duši."

"Šta?" On podiže svoje guste veđe. "Je li ikada bilo zabranjeno osloboditi zarobljenika?"

Sada je na mene bio red da se zabezeknem. Ser Rodžer se pljesnu po bedru, prasnuvši u smeh. "Zadržaćemo nekoliko njih, kao što su Branitar i zanatlije, koji nam mogu biti od koristi. Sve ostale poteraćemo u Darovu. Hiljade i hiljade. Možeš li zamisliti kako će se Hurugino srce rastopiti od zahvalnosti?"

Stajao sam tamo na suncu i u visokoj travi, dok je "ha, ha, ha" grmelo oko mene.

Izložena podsmehu i ruganju naših ljudi, ta nebrojena gomila teturala se kroz korita gorskih potoka i šipražje, sve dok nije izišla na čistinu i ugledala daleku Darovu. Nekoliko ih je plašljivo istupilo iz gomile. Englezi su se, iskeženi, naslonili na oružje. Jedan Versgor je počeo da trči. Niko nije pucao na njega. Još jedan je krenuo, pa još jedan. Onda je čitav roj njih poleteo prema tvrđavi.

Te večeri Huruga se predao.

"Ništa lakše", kikotao se ser Rodžer. "Naprosto sam ga pritisnuo. Sumnjam da je imao više zaliha nego što je bilo neophodno, jer je opsada sigurno mrtva umetnost u njegovoj zemlji. Tako sam mu, prvo, pokazao da mogu da mu opustošim čitavu planetu... za šta će morati da odgovara, čak i ako nas na kraju pobede. Zatim sam mu dao dodatna usta na ishranu." On me potapša po leđima. Kada su me podigli i stresli prašinu s mene, on nastavi: "E pa, brate Parvuse, sada kad imamo ovaj svet, da li bi želeo da budeš na čelu njene prve

opatije?"

15.

Naravno da nisam prihvatio takvu ponudu. Sasvim nevezano za teška pitanja posvećenja, nadam se da znam svoje skromno mesto u životu. Bilo kako bilo, u tom trenutku to je bila samo na rečima. Imali smo mnogo toga drugog da uradimo, i da ponudimo Bogu više od jedne mise zahvalnosti.

Pustili smo na slobodu gotovo sve ponovo zarobljene Versgore. Moćnim dalekogovornikom ser Rodžer je odaslao proglas Tariksanu. Ponudio je svakom velikom zemljoposjedniku, u oblastima koje još nisu opustošene, da dođe i pokori se, i sa sobom nazad povede nekoliko beskućnika. Lekcija koju je pružio bila je toliko oštra da je sledećih nekoliko dana sve vrvelo od plavih posetilaca. Nužno, ja sam morao da se bavim njima, te sam gotovo zaboravio i kako san izgleda. Ali, većinom su bili veoma ponizni. Zaista, ova rasa bila je toliko dugo nadmoćna među zvezdama da su samo njihovi ratnici imali prilike da razviju muški prezir prema smrti. Kad su se ovi predali, građani i sitni zemljoposjednici brzo su ih sledili... Bili su tako naviknuti da imaju svemoćnu vladu iznad sebe, da nisu ni sanjali da je moguće pobuniti se.

U tom razdoblju, ser Rodžer je najviše pažnje posvećivao uvežbavanju svojih ljudi u garnizonskim dužnostima. S obzirom na to da su mašine u zamku, baš kao i veći deo versgorške opreme, bile jednostavne za upotrebu, uskoro su žene, deca, kmetovi i starci vodili Darovu. Oni bi trebalo da budu sposobni da se bar neko vreme suprotstave napadu. One koji su delovali beznadežno nesposobni za đavoljske veštine očitavanja brojača, pritiskanja dugmića i okretanja dugmadi, naš gospodar beše postavio na jedno bezbedno, udaljeno ostrvo da brinu za našu stoku.

Kada je presađeni Ensbi na ovaj način bio osposobljen da se brani, baron okupi svoje slobodne sadrugove za još jedan pohod u nebo. Još ranije mi je

objasnio svoju zamisao: i dalje sam jedino ja mogao da donekle tečno govorim versgorški, mada je Branitar (uz pomoć oca Simona) žurno podučavao i druge.

"Do sada nam je dobro išlo, brate Parvuse", saopšti mi ser Rodžer. "Ali, sami nikada nećemo moći da odbijemo versgorške vojske dignute na nas. Nadam se da si do sada ovladao njihovim pismom i numerologijom. Bar dovoljno dobro da nadgledaš domaćeg navigatora i paziš da nas ne vodi tamo gde ne bismo želeli."

"Malo sam proučavao načela njihovih zvezdanih karata, sire", odgovorio sam, "iako, u stvari, oni ne koriste nacрте, već obične nizove brojki. A nemaju ni smrtne kormilare na svemirskim brodovima. Oni pre daju uputstva veštačkom kormilaru da započne putovanje, a zatim homunkulus upravlja čitavim vozilom."

"To mi je dobro poznato!" progundā ser Rodžer. "Tako nas je Branitar i prevario. Opasan je to stvor, ali suviše koristan da bismo ga ubili. Bilo bi mi drago da ne krene na ovaj put, a ipak mi se ne mili da ga ostavim u Darovi..."

"Ali, kuda ste se namerili, sire?" prekinuh ga ja.

"A.... Da. To." On protrlja oči, žućkasto-crvene od umora. "Ima još kraljeva, osim Versgora. Manjih zvezdanih nacija, koje se užasavaju dana kada će ovi njuškoliki đavoli rešiti da svrše s njima. Nameravam, dakle, da potražim saveznike."

Bio je to sasvim prirodan korak, ali sam se ja i dalje nećkao.

"Dakle?" Ser Rodžer kao da postade nestrpljiv. "Šta te sad tišti?"

"Ako već do sada nisu krenuli u rat", odgovorio sam slabašnim glasom, "zašto bi ih pojava nekoliko zaostalih divljaka, kao što smo mi, navela na tako nešto?"

"Počuj me, brate Parvuse", reče ser Rodžer. "Umoran sam već od tog cviljenja zbog našeg neznanja i slabosti. Mi znamo za istinsku veru, zar ne?"

Možda je bliže istini da, mada se oruđa rata menjaju tokom vekova, suparništvo i spletke ne deluju ništa prefinjenije ovde nego kod kuće. Sama činjenica da koristimo različito oružje ne čini od nas divljake."

Teško da sam mogao da osporim njegovu tvrdnju, jer nam je to bila jedina nada, sem nasumičnog leta u potrazi za Zemljom.

Najbolji svemirski brodovi bili su oni koji su ležali u podrumima Darove. Upravo smo ih opskrbljivali, kada sunce zatamni od pojave jednog još većeg vozila. Dok je lebdelo tamo gore, nalik na olujni oblak, izazivalo je strah među našim ljudima. Ali ser Oven Monbele je dotrča, tegleći jednog versgorškog inženjera, zgrabi usput mene da prevodim i povede nas do dalekogovornika. Stojeći van domašaja zaslona, sa isukanim mačem, ser Oven natera zarobljenika da razgovara s gospodarem broda.

Ispostavilo se da je u pitanju bio trgovački brod, u uobičajenoj poseti ovoj planeti. Pogled na Ganturat i Stularaks, pretvorene u zgarišta, beše užasnio njegovu posadu. Mi smo lako mogli da oborimo brod, ali je ser Oven iskoristio svoju versgoršku lutku da izvesti kapetana da je došlo do napada iz svemira, koga je osujetio garnizon iz Darove, i da mogu mirno da slete. I ovaj je poslušao. Kada su se spoljašnji otvori na brodu otvorili, Oven povede hrpu ljudi unutra i bez muke ga zarobi.

U slavu toga, pirovali čitave noći i narednog dana. A i on je postao hrabar, slikovit lik, uvek spraman da dobaci nešto šaljivo ili ljubazno. Ser Rodžer, neprestano kinjeći sebe, postajao je, međutim, još čudniji. Ljudi su ga se bojali, a neki i pomalo mrzeli, jer ih beše naterao na takve napore. Ser Oven mu je bio sušta suprotnost, kao Oberon prema medvedu. Mora da je polovina žena bila zaljubljena u njega, mada su njegove pesme bile posvećene jedino ledi Katarini.

Plen iz džinovskog broda bio je bogat. Najbolje od svega bile su nebrojene tone žita. Probali smo da damo nešto od toga našoj stoci na ostrvu, koja je

mršavila na odvratnoj plavoj travi. Prihvatila je hranu tako rado, kao da je u pitanju bila engleska zob. Kada je za ovo čuo, ser Rodžer izjavi: "Sledeća planeta koju ćemo zauzeti, biće upravo ta planeta."

Prekrstio sam se i požurio negde drugde.

Međutim, imali smo malo vremena za gubljenje. Nije bila tajna da je Huruga odaslao svemirske brodove na Versgoriksan odmah posle druge bitke za Ganturat. Njima će biti potrebno neko vreme da stignu do te udaljene planete, a i caru će biti potrebno nešto vremena da okupi flotu iz svoje široko raspršene carevine, a posle će trebati vremena i da flota stigne ovamo. Međutim, dani su nam već izmicali.

Za poglavnika darovskog garnizona žena, dece, starih i kmetova ser Rodžer beše odredio svoju ženu. Meni je, pak, bilo rečeno da je praksa naših hroničara da izmišljaju razgovore velikih ličnosti o čijim životima pišu - nenaučna. Ipak, dobro sam poznavao to dvoje, ne samo njihovu oholu spoljašnjost, već (letimice, jer saznanje beše stečeno krađom) i njihovu dušu. Gotovo da mogu da ih vidim u toj zabitoj odaji tuđinskog zamka.

Ledi Katarina bila je u njoj postavila svoje tapiserije, po podu prostrla rogozinu, dok je zidove ostavila zatamnjene, samo sa svetlošću sveća, kako bi joj to mesto delovalo manje jezovito. I ona čeka, zaogrnuta ponosom, dok joj se njen muž oprašta sa njihovom decom. Mala Matilda otvoreno plače. Robert zadržava suze, manje-više uspešno, sve dok za njim ne zatvori vrata; jer, on je od jedan Turnevilovih.

Polako, ser Rodžer se ispravlja. Beše prestao da se brije, jer za to nema vremena, i brada se sada kao žica kovrdža na njegovom orlovskom licu. Sive oči deluju ugaslo, dok jedan mišić na njegovom obrazu ne prestaje da se trza. Pošto vruća voda slobodno teče iz slavina, bio se okupao; međutim, i dalje nosi svoj uobičajeni grubi, stari kožni haljetak i zakrpljene dugačke čarape. Opasač njegovog velikog mača škripi dok prilazi svojoj ženi.

"Pa", nespretno kaže on, "moram da krenem."

"Da." Leđa su joj vitka i vrlo prava.

"Verujem..." On pročišćava grlo. "Verujem da si naučila sve što je potrebno." Ona ništa ne odgovara. "Imaj na umu, najvažnije je da oni što uče versgorški nastave da vredno rade. U protivnom, bićemo gluvonemi među našim neprijateljima. Ali, nikad ne veruj našim zarobljenicima. Dva naoružana čoveka uvek moraju da budu kod svakoga."

"Razumem." Ona klima glavom. Neočešljana je, i svetlost sveća klizi joj niz ukovrdžanu kestenjastu kosu. "Takođe ću pamtiti da svinje ne treba hraniti ovim novim žitom, koje dajemo ostaloj stoci."

"To je najvažnije! I postaraj se da dobro opskrbiš ovo uporište. Oni naši ljudi koji su jeli domaću hranu još su zdravi, tako da možeš da uzimaš i iz versgorških ambara."

Tišina se zgušnjava oko njih.

"Pa", kaže on, "moram da krenem."

"Bog s vama, gospodaru moj."

On zastaje za trenutak i proučava svaki, i najmanji prizvuk u njenom glasu. "Katarina..."

"Da, gospodaru moj?"

"Zgrešio sam prema tebi", nateruje on sebe da kaže. "A i zanemarivao sam te, da bude još gore."

Njene ruke se pružaju, kao da izražavaju sopstvenu volju. Njegovi grubo dlanovi sklapaju se oko njih.

"Tu i tamo, svaki čovek može da pogreši", dahće ona.

On se najzad usuđuje da pogleda u plave oči. "Hoćeš li mi dati zalog?" pita je.

"Za bezbedan povratak..."

On spušta ruke na njen struk, privlači je i veselo kliče:

"I za moju konačnu pobedu! Daj mi zalog i ja ću ti ovo carstvo položiti pred noge!"

Ona se oslobađa. Užas joj ophrvava usne. "Kada ćeš početi da tražiš našu Zemlju?"

"Gde tu ima časti, odšunjati se kući i ostaviti zvezde našim neprijateljima?" Ponos odjekuje u njegovim rečima.

"Bog nek' mi je u pomoći", šapće ona i odmiče se. On dugo stoji, sve dok zvuk njenih stopala ne nestane niz hladne hodnike. Onda se okreće i izlazi napolje do svojih ljudi.

Mogli smo se natrpati u jedan od velikih brodova, ali smo mislili da je najbolje da se raštrkamo na jednake delove. Ove je iznova oslikao, koristeći se versgorškim zalihama, jedan momak koji je donekle poznao heraldiku. Sad su bili grimizni, zlatni i ljubičasti, sa turnevilskim grbom i engleskim leopardima postavljenim na admiralski brod.

Tariksani su ostali za nama. Uranjajući i izranjajući iz više dimenzija od tri redovne Euklidove, ušli smo u to čudno stanje koje su Versgori zvali 'nadsvetlosni pogon'. Ponovo su zvezde plamsale sa svih strana, a mi smo se zabavljali dajući imena novim sazveždima - Vitez, Orač, Arbuza i druga, uključujući i neka koja ne priliči staviti u zabeleške.

Putovanje nije dugo trajalo: samo nekoliko zemaljskih dana, koliko smo mogli da procenimo prema satovima. To nas je odmorilo, pa smo bili britki kao lovački psi kada smo doputovali u planetarni sistem Bodavant.

Do sada već bejasmu razumeli da sunaca ima raznih boja i veličina, izmešanih. Versgori, kao i ljudi, najviše su voleli mala, žuta. Bodavant je bio crveniji i hladniji. Samo jedna od njegovih planeta bila je naseljiva (što je obično i bio slučaj); i premda su na tom Bodavantu mogli obitaviti i ljudi, ili Versgori, i jedni i drugi verovatno bi ga smatrali mračnim i hladnjikavim.

Stoga se naši neprijatelji nisu ni trudili da porobe domaće Žaire, već su ih samo sprečavali da ne zadobiju više kolonija nego što ovi behu ranije otkrili, i terali ih u većinom nepovoljne trgovačke ugovore.

Planeta je lebdela nalik na ogroman štit, pegav i boje rđe, na pozadini zvezda, kada su nas presreli domaći ratni brodovi. Mi smo poslušno zaustavili našu flotilu. U stvari, prestali smo da ubrzavamo i naprosto jurili svemirom po hiperboličnoj podsvetlosnoj putanji, koju je pratio žairski brod. Ali od tih nevolja svemirske navigacije mene uvek zaboli moja jedna glava; stoga bih ih rado ostavio astrolozima i anđelima.

Ser Rodžer pozva žairskog admirala na naš brod. Naravno, koristili smo versgorški jezik, i ja sam prevodio. Ipak, preneću samo srž razgovora, ne i zamornu nemu igru koja se u stvari zbivala.

Doček je bio pripremljen sa ciljem da ostavi utisak na posetioce. Hodnik od ulaza do trpezarije bio je oivičen ratnicima. Strelci iz dugačkih lukova behu zakrpili svoje zelene prsluke i duge čarape, ukrasili kape perjem i svoje smrtonosno oružje oslonili pored sebe. Obični oklopnici uglačali su pancire i ravne kacige koje su imali, i napravili luk od kopalja. Iza njih, tamo gde je prolaz bio dovoljno viši i širi da to dopusti, dvadest konjanika blistalo je u punom oklopu od metalnih ploča, zastava i štitova s grbovima, perja i kopalja, jašući naše najveće bojne konje. Kod poslednjih vrata, ser Rodžerov vrhovni lovac stajao je sa sokolom na ručnom zglobu i čoporom mastifa pored nogu. Trube su treštale, bubnjevi tutnjali, konji se propinjali, psi lajali, dok smo mi kao jedan učinili da brod odjekne poklikom iz dubine grla:

"S Bogom i svetim Đordem za sreću Engleske! Napred!"

Žairi su delovali prilično uplašeno, ali su nastavili ka trpezariji. U njoj su bile okačene naše najkićenije zaplenjene tkanine. Na kraju dugačkog stola, ser Rodžer, u vezenoj odeći, okružen ljudima koji su držali halebarde i samostrele, sedeo je na prestolu koji behu na brzinu skleпали naši tesari. Kada

su Žairi ušli, on podiže zlatni versgorški pehar i ispi u njihovo zdravlje englesko pivo. Hteo je da upotrebi vino, ali otac Simon beše odlučio da ga sačuva za svetu pričest, ističući da strani đavoli neće primetiti razliku.

"Waes haeil!", svečano izreče ser Rodžer, engleski izraz koji je voleo čak i kada je govorio na svom češće korišćenom francuskom.

Žairi su oklevali sve dok ih paževi nisu odveli do njihovih mesta, svečano kao na kraljevskom dvoru. Posle toga sam ja izgovorio brojanicu i blagoslovio naš sastanak. Priznajem, ovo nije učinjeno iz čistih religioznih pobuda. Već smo bili shvatili da Žairi primenjuju određene formule reči da dozovu skrivene moći tela i mozga. To što su bili dovoljno neprosvećeni da prihvate moj zvučni latinski kao još moćniju verziju iste stvari, nije bio naš greh, zar ne?

"Dobro došli, gospodaru", reče ser Rodžer. I on je izgledao mnogo smirenije. Bilo je kod njega i iskre nečeg đavolskog. Samo oni koji su ga dobro znali mogli su da pretpostave kakva se praznina beše u njega naselila. "Oprostite zbog mog skromnog ulaska u vaš posed, ali novosti koje nosim teško su mogle da čekaju."

Žairski admiral se napeto naže unapred. Bio je nešto viši od običnog čoveka, mada vitkiji i skladniji, sa mekom sivom dlakom po telu i belom grivom oko glave. Na licu je imao mačje brkove i ogromne grimizne oči, ali po svemu ostalom delovao je ljudski. To jest, delovao je onoliko ljudski koliko i lice na triptihu što ga beše naslikao neki ne baš vešt umetnik. Nosio je pripijenu smeđu odeću, sa oznakama čina. Međutim, u poređenju sa raskoši koju smo mi bili navukli na sebe, njegova odeća i odeća osmorice njegovih saradnika delovala je zaista jednolično. Zvao se, kasnije smo to ustanovili, Beljad sor Van. Naša očekivanja da neko ko je zadužen za međuplanetarnu odbranu ima visok položaj i u vladi pokazala su se posve osnovanim.

"Nismo imali pojma da će Versgori ukazati dovoljno poverenja nekom

narodu da ga naoruža kao saveznika", primeti on.

Ser Rodžer se nasmeja. "Teško, plemeniti sire! Ja stigoh sa Tariksana, koga samo što sam zauzeo. Koristimo zaplenjene versgorške brodove samo kao dopunu našim vlastitim."

Beljad se ukruti na stolici; krzno mu se bilo nakostrešilo od uzbuđenja. "Onda ste vi još jedna rasa koja putuje među zvezdama?" uzviknu on.

"Zovu nas Englezima", izbeže odgovor ser Rodžer. Nije želeo da moguće saveznike laže više nego što je morao, jer bi njihova srdžba prilikom otkrivanja istine mogla doneti nevolje. "Naši vladari imaju mnoge strane posede, kao to su Alster, Lenster, Normandija... ali vas neću mučiti nabranjanjem planeta." Samo sam ja primetio da on, u stvari, nije rekao da su ove oblasti i vojvodstva zaista planete. "Da skratim... Naša civilizacija je veoma stara. Podaci govore o više od pet hiljada godina. Upotrebio je odgovorajući versgorški pojam, što je bliže bilo moguće. A ko je taj ko će poreći da Sveto pismo teče tačno od vremena Adama?

Ovo je, međutim, na Beljada ostavilo manji utisak nego što smo očekivali. "Versgori se razmeću samo sa dve hiljade godina jasno ustanovljene istorije, jer je njihova civilizacija obnovljena posle konačnog krvavog rata", primeti on. "Ali mi, Žairi, imamo pouzdanu hronologiju za poslednjih osam milenijuma."

"Koliko dugo ima kako ste ovladali svemirskim letovima?" upita ser Rodžer.

"Oko dva veka."

"Ah. Naši najraniji opiti te vrste bili su... šta bi ti rekao, brate Parvuse, pre koliko godina?"

"Oko tri hiljade petsto godina, na mestu zvanom Vavilon", odgovorih ja.

Beljad proguta knedlu. Ser Rodžer mirno nastavi: "Ova vasseljena je tako velika da je englesko kraljevstvo, prilikom svog širenja, tek sada naišla na sve

širi versgorški posed. Oni nisu shvatili naše stvarne moći, već su nas bez povoda napali. Poznata vam je njihova pokvarenost. Mi sami, vrlo smo miroljubiva rasa." Zarobljenici su nam s prezirom govorili da Žairska republika ne odobrava rat i da nikada nije kolonizovala planetu na kojoj je već neko živio. Ser Rodžer prekrsti ruke i prevrnu očima. "Zaista", reče on, "jedna od naših najosnovnijih zapovesti je: 'Ne ubij'. Ipak, čini se da je još veći greh dopustiti da jedna tako okrutna i opasna sila kao što je Versgoriksan nastavi da pustoši bespomoćan narod."

"Hm". Beljad protrlja svoje krzneno čelo. "Gde leži ta vaša Engleska?"

"Polako, polako", preo je ser Rodžer. "Ne očekujete valjda da ćemo, makar i najpoštovanijim strancima, to reći, bar dok se ne postigne bolje razumevanje. Ni sami Versgori to ne znaju, jer smo im zarobili izviđački brod. Pošao sam na ovaj pohod da ih kaznim i prikupim obaveštenja. Kao što sam vam rekao, sa malim gubicima zauzeli smo Tariksan. Ali to nije način na koji naš vladar ima običaj da dela kada su u pitanju odnosi sa ostalim razumnim bićima - da ne poštuje ono što ona žele. Kunem se da kralj Edvard III nikada nije ni sanjao o tome. Ja bih daleko radije da mi se vi, Žairi, a i ostali koji su trpeli pod Versgorima, pridružite u krstaškom pohodu da ih ponizimo. Tako ćete steći pravo da sa nama podelite njihovo carstvo pošteno i na ravne časti."

"Jeste li vi... vođa ove jedne jedine vojne sile... opunomoćeni da pregovarate na taj način", sumnjičavo upita Beljad.

"Sire, nisam vam ja nikakav sitan plemić", krajnje kruto odvrati baron. "Moje poreklo je jednako uzvišeno kao i bilo čije u vašem kraljevstvu. Jedan moj predak, po imenu Noje, bio je admiral združenih flota moje planete."

"Ovo je tako nenadano", zamuca Beljad. "Nečuveno. Mi ne možemo... ja ne mogu... to se mora raspraviti, i..."

"Naravno." Moj gospodar podiže glas za dve oktave, dok sva prostorija ne

zaječa. "Ali, nemojte gubiti vreme, plemeniti. Nudim vam da vam pomognem da uništite versgorške varvare, čije postojanje Engleska ne može više da podnosi. Ako budete hteli da podelite teret rata, podelićete voće pobeđe. U protivnom, mi Englezi bićemo prinuđeni da zauzmemo čitav versgorški posed: jer neko u njemu mora da održava red. Zato vam kažem, pridružite se krstaškom ratu pod mojim vođstvom i napred u pobeđu!"

16.

Žairi, kao ni ostale slobodne nacije, nisu bili glupi. Pozvali su nas da sletimo i budemo gosti na njihovoj planeti. Naš boravak tamo bio je neobičan; kao da smo boravili na bezvremenom brdu Elf. Sećam se vitkih kula, mostova koji su ih lukovima spajali protežući se kroz vazduh, gradova čije su zgrade bile izmešane sa parkovima da bi se u njima što je većma moguće uživalo, čamaca na svetlim jezerima, učenjaka u togama i velovima, spremnih da se sa mnom raspravljaju o engleskim znanjima, ogromnih alhemijskih laboratorija, muzike koja još pohodi moje snove. Ali, ovo nije udžbenik geografije. A čak i najsabranija priča o pradavnim ne-ljudskim civilizacijama uskoro bi postala neobičnija običnom engleskom uhu nego maštarije onog dobro poznatog Venecijanca, Marka Pola.

Dok su žairske ratne vođe, mudraci i političari pokušavali da od nas, istina ljubazno, izvuku još obaveštenja, jedna grupa žurno je otputovala do Tariksana da se sama uveri šta se dogodilo. Uz mnogo pompe dočekala ih je leđi Katarina i dozvolila im da razgovaraju sa Versgorom koga izaberu. Sakrila je samo Branitara, koji bi odao previše toga. Ostali, pa čak i Huruga, imali su samo zbunjene utiske o neodbranljivom napadu.

Pošto nisu znali za razlike u izgledu ljudi, nisu shvatili da je garnizon u Darovi sastavljen od naših najslabijih ljudi. Ali su ih izbrojali i gotovo da nisu mogli da poveruju da je tako mala sila mogla da sve to postigne. Sigurno smo

u potaji držali neke nepoznate sile! Kada su videli naše pastire, jahače na konjima, žene koje kuvaju oko vatri podloženih na drva, lako su progutali objašnjenje da mi Englezi volimo da što više budemo napolju i da vodimo jednostavan život. To je bio i njihov ideal.

Imali smo sreće što ih je jezička brana sprečavala da saznaju nešto više od onoga što su mogli da vide svojim očima. Oni momci koji su učili versgorški još ne behu ovladali sa dovoljnim brojem reči za bilo kakav pametan razgovor. Mnogi obični ljudi - pa čak i ratnici, može biti - da su mogli, izbrbljali bi se o sopstvenom strahu i neznanju, i molili bi strance da ih povedu kući. Ali kako su stvari stajale, svaki tananiji razgovor s Englezima išao je preko mene. A ja sam unosio izmene i u samo veselo neznanje ser Rodžera.

On nije krio od njih da će se osvetnička versgorška flota uskoro oboriti na Darovu. Čak se i razmetao time. Zamka je bila postavljena, tvrdio je. Ako mu Boda i ostale planete koje mogu da jezde zvezdama ne pomognu da je slome, moraće da zbog pojačanja pozove Englesku.

Zamisao da će jedna armada iz potpuno nepoznatog kraljevstva ući u njihov deo svemira, uznemirila je žairske vođe. Nisam ni sumnjao da nas neki od njih smatraju običnim pustolovima, možda i odmetnicima, koji u stvari ne mogu da računaju na pomoć sa rodne grude. Ali ostali mora da su ovako razmišljali:

Da li da se sklonimo i ne učestvujemo u onome što će se odigrati? Čak i da jesu gusari, ove pridošlice zauzele su planetu i pokazale da se ne plaše čitavog versgorškog carstva. U svakom slučaju, moramo se naoružati zbog mogućnosti da je Engleska - uprkos tome što to oni poriču - jednako napadna kao i nacija plavolikih. Pa zar onda ne bi bilo najbolje da ojačamo svoje pozicije pomažući ovom Rodžeru, zauzimajući što je moguće više planeta i uzimajući dosta plena? Čini se da je jedino preostajalo da se načini savez sa

Versgorima protiv njega, a to je, opet, bilo nezamislivo!

Osim toga, i mašta žairskih ljudi bila je silno podstaknuta. Videli su ser Rodžera i njegove sjajne drugove kako galopiraju njihovim spokojnim ulicama. Čuli su za poraz koji je naneo njihovim starim neprijateljima. Njihov folklor, koji se dugo zasnivao na činjenici da znaju samo mali deo vasseljene, činio ih je spremnim da veruju da starije i snažnije rase postoje iza granica obeleženih njihovim kartama. Stoga, kada su čuli da se on zalaže za rat, pali su u vatru i stali se bučno zalagali za isti cilj. Boda je bila istinska republika, a ne lažna, kao versgorška. Ovaj glas naroda glasno je odzvanjao u skupštini.

Versgorški ambasador se tome usprotivio, preteći sveopštim uništenjem. Međutim, bio je daleko od kuće, porukama koje je poslao biće potrebno vremena da stignu, a u međuvremenu gomila je kamenovala njegovu rezidenciju.

Sam ser Rodžer je pregovarao sa još dva izaslanika. Bili su to predstavnici ostalih rasa koje su putovale svemirom, Ašenkoglija i Pr?*tana. Neobični simboli u ovom drugom imenu moji su lično, a označavaju zvižduk i roktaj, po redu. Izneću samo jedan od razgovora, umesto mnoštva sličnih koji su se odigrali.

Kao i obično, odvijao se na versgorškom. Imao sam više nevolja sa prevođenjem nego što sam bio navikao, jer se Pr?*tanac nalazio u kovčegu koji je sadržavao toplotu i otrovni vazduh koji su mu bili potrebni i govorio je preko glasnogovornika sa naglaskom gorim i od mog. Nikada nisam pokušao ni da saznam njegovo ime ili čin, jer u to bi bili uključeni pojmovi tananiji ljudskom umu nego knjige Majmonidesove. O njemu sam razmišljao kao o Trećem Jajoglavaru Severozapadne Košnice i za sebe ga, naprosto, zvao Etelbert.

Mi, posetioci, bili smo se smestili u jednoj hladnoj plavoj odaji, daleko povrh grada. Dok se pipkasti Etelbert, koji se mutno video kroz staklo,

zanimao svečanim uljudnostima, ser Rodžer baci pogled napolje. "Otvoreni prozori, široki kao ulaz u tvrđavu", promrmlja on. "Kakva prilika! Kako bi' voleo da napadnem ovo mesto!"

Pošto je naš razgovor započeo, Etelbert u jednom trenutku reče:

"Ja ne mogu da obavežem Košnicu na bilo šta. Mogu samo da pošaljem preporuku. Međutim, pošto su umovi naših ljudi manje posebni nego što je to obično slučaj, mogu da dodam da će moja preporuka nositi veliku težinu. U isto vreme, mene je srazmerno teško ubediti."

Nama je to, međutim, već bilo poznato. Što se tiče Aškenkoglija, oni su bili podeljeni na klanove; njihov ambasador ovde bio je poglavica jednog od klanova i mogao je da svojim uticajem podigne svoju flotu. Ovo je toliko uprošćavalo naše pregovore, da smo u tome videli Božju volju. Rekao bih da je samouverenost koju time bejasmo stekli sama po sebi bila naša značajna prednost.

"Vi, dobri sire, sigurno znate za tvrdnje koje smo izneli Žairima", reče ser Rodžer. "One jednako važe za Pur... Pur... kako se već vaša prokleta planeta zove."

Osećao sam ogorčenje što na mene beše svalio sav teret izgovora i uljudnog oblikovanja izraza, i za kaznu sam izgovorio brojanicu. Versgorški je sam po sebi bio tako varvarski jezik, da još nisam mogao da na njemu razmišljam na odgovarajući način. U skladu sa tim, kada sam prevodio francuski ser Rodžera, prvo sam suštinu prenosio na engleski svog detinjstva, zatim na otmenu latinsku retoriku, na čijim krutim osnovama sam mogao da gradim versgorške obrasce koje je Etelbert mentalno prevodio na svoj pr?*tanski. Čudesna su Božja dela.

"Košnice trpe", priznade ambasador. "Versgori ograničavaju našu svemirsku flotu i vanplanetarne posede; zahtevaju i priličan danak u retkim metalima. Međutim, naš matični svet im je beskoristan, tako da se ne plašimo

konačnog zauzimanja na način na koji se toga plaše Boda ili Ašenk. Zbog čega bismo izazivali njihov gnev?"

"Pretpostavljam da ova stvorenja nemaju pojma šta je to čast", promrlja mi baron, "pa mu kaži da kad zbace Versgore više neće biti ni tih ograničenja ni danaka."

"Naravno", stiže hladan odgovor. "Ipak, dobitak je premali u poređenju sa rizikom da naša planeta i njene kolonije budu bombardovani."

"Taj rizik biće daleko manji ako svi versgorški neprijatelji delaju zajedno. Naš zajednički neprijatelj biće suviše zauzet da bi preduzeo napadačka dejstva."

"Ali, takav savez ne postoji."

"Imam razloga da verujem da glavar Ašenkoglija, ovde na Bodi, namerava da nam se pridruži. Potom će nam se i ostali njihovi klanovi gotovo sigurno pridružiti, ako ni zbog čega drugog, onda da ga spreče da ne zadobije previše moći."

"Sire", pobunih se ja na engleskom, "dobro vam je poznato da je taj Ašenk daleko od toga da svoju flotu stavi na kocku."

"Nema veze. Prenesi ovom čudovištu ono što sam rekao."

"Gospodaru moj, to nije istina!"

"Naravno, ali mi ćemo učiniti da to postane; tako da ga ne lažemo."

"Zagrcnuo sam se od tolike kazuistike, ali sam ipak preneo kako je to zahtevao moj gospodar zahtevao od mene. Etelbert, međutim, ispali u odgovor:

"Zašto tako mislite? Poznato je da je taj Ašenk veoma oprezan."

"Naravno." Bila je prava šteta što se umiljatost glasa ser Rodžera traći na te neljudske uši. "Zato on i neće da otvoreno objavi svoje namere. Ali, njegovi ljudi... neki od njih su se izbrbljali, ili nisu mogli da izdrže da ne nabace nešto..."

"Ovo se mora istražiti!" primeti Etelbert. Gotovo sam mogao da mu pročitam misli. Poslaće na posao svoje špijune, unajmljene Žaire.

Mi, opet, požurismo i nastavismo razgovore koje smo započeli sa jednim mladim Ašenkoglom. Ovaj vatreni kentaur i sam je bio željan rata u kome je mogao da zadobije slavu i bogatstvo. On nam je stavljao na raspolaganje pojedinosti ustrojstva, čuvanja podataka, opštenja, koje su bile potrebne ser Rodžeru. Potom ga je baron uputio koje spise da krivotvori i ostavi da ih Etelbertovi agenti nađu, koje reći da pusti da mu izmaknu u tobožnjem pijanstvu, kakve nespretne pokušaje da se podmite žairski zvaničnici da izvede... Ubrzo su svi sem samog ašenkoglijevskog ambasadora znali da on namerava da nam se pridruži.

Tako je Etelbert na Pr?*t poslao preporuku za rat. Bilo je to u tajnosti, naravno, ali ser Rodžer beše podmitio žairskog inspektora koji je do poštanskih brodova prosleđivao diplomatske poruke u posebnim kovčezima. Inspektoru je bio obećan čitav jedan arhipelag na Tariksanu. Bilo j to oštroumno ulaganje mog gospodara, jer je time mogao da pokaže ašenkoglijevskom vođi tu depešu pre nego što je ova nastavila svojim putem. Pošto je Etelbert toliko verovao u našu stvar, i vođa je poslao po svoju flotu i pozvao gospodare savezničkih klanova da učine slično.

Do tada, vojni vrh Bode već je znao šta se događa. Oni sigurno nisu mogli da dopuste da Pr?*t i Ašenk sve požanju za sebe, i da njihova planeta ostane pri tom u zapećku. Prema tome, prdložili su da se i Žairi pridruže savezu. Tako potaknuta, skupština je objavila rat Versgoriksanu.

Ser Rodžer se široko osmehnu. "Ništa lakše", reče on kada su njegovi zapovendici počeli da mu čestitaju. "Trebalo mi je samo da se raspitam kako se to ovde radi, što nije bila tajna. Onda su zvezdani narodi naseli na splotku koja ne bi prevarila ni prglupog nemačkog kraljevića."

"Ali, sire, kako je to moguće?" upita ser Oven. "Oni su stariji, jači i

pametniji od nas."

"Što se prva dva svojstva tiče, sigurno", klimnu glavom baron. Bio je tako dobro raspoložen da se čak i ovom vitezmu obraćao s iskrenim prijateljstvom. "Ali, ono treće, nikako. Kada su spletke u pitanju, ja vam i nisam naročito vešt. Nisam Italijan. Međutim, zvezdani narodi su kao deca.

A zbog čega? Pa, na Zemlji je tokom vekova bilo mnogo naroda i mnogo gospodara, i svi subili u zavadi jedni s drugima, pod feudalnim poretkom gotovo suviše složenim da bi se zapamtio. Zbog čega smo mi vodili toliko ratova u Francuskoj? Zato što je vojvoda Anžijski s jedne strane bio suvereni kralj Engleske, a s druge strane Francuz! Zamislite čemu je to vodilo; pa ipak, to je samo mali primer. Na našoj Zemlji, na silu smo naučili sve moguće prevaranluke.

Ali ovde gore, već vekovima, Versgori su predstavljali jedinu pravu silu. Oni su osvajali na jedan jedini način, okrutnim istrebljavanjem rasa koje nisu imale oružje da uzvrate. Pukom silom - slučajem da su imali najveći posed - oni su nametnuli svoju volju ostalim trima narodima kojima nisu bile poznate takve vojne veštine. Ovi, budući nemoćni, nikada nisu ni pokušali zaveru protiv Versgora. Sve ovo nije zahtevalo mnogo više državničke mudrosti, ili vojne veštine, od grudvanja. Meni nije bilo teško da zaigram na prostodušnost, pohlepu, probuđen strah i uzajamno suparništvo."

"Suviše ste skromni, sire", nasmeši se ser Oven.

"Bah!" Baronovog zadovoljstva odjednom nestade. "Neka se Sotona bavi takvim stvarima! Sada je jedino važno da smo ovde, i da podgrevamo stvar dok se flota ne sakupi. A u međuvremenu neprijatelj je na putu!"

Zaista, bilo je to vreme noćno more. Nismo mogli da napustimo Bodu da se pridružimo našim ženama i deci u tvrđavi, jer je savez još bio labav. Sto puta je ser Rodžer morao da ga krpi, često na načine koji bi ga mogli skupo koštati u sledećem životu. Mi ostali provodili smo vreme proučavajući

istoriju, jezike, geografiju (ili bi trebalo da kažem astrologiju?) i mehaničke veštine koje su podsećale na magiju. Ovo poslednje moralo se obavljati uz izgovor da upoređujemo domaće mašine sa onima kod naše kuće, na uštrb ovih prvih. Srećom, ali ne i neprirodno - ser Rodžer beše izvukao obaveštenja od oficira i iz spisa, odmah pošto smo napustili Tariksan - da su neka od oružja koja smo zaplenili bila tajna. Stoga smo mogli da pokažemo jednu izuzetno delotvornu ručnu pušku i rasprskavajuću kuglu, i da tvrdimo da je oružje englesko, pazeći da se nijedan od naših saveznika ne približi toliko da ga bolje zagleda.

One noći kada se žairski brod za vezu vratio sa Tariksana, sa veću da je neprijateljska armada stigla, ser Rodžer se sam uputi u svoju spavaonicu. Ne znam šta se tamo dogodilo, ali sledećeg jutra njegovom je maču bilo potrebno oštrenje, dok je sav nameštaj bio pretvoren u iverje.

Ali, dao Bog, nismo morali mnogo duže da čekamp. Bodavantska flota već je bila okupljena u orbiti. Tada je stiglo i još nekoliko tuceta vitkih borbenih brodova sa Ašenka, a ubrzo zatim i kutijasta vozila Pr?*ta dovukla su se sa njihovog otrovnog matičnog sveta. Ukrcali smo se i pohrlili u rat.

Prvi pogled na Darovu, pošto smo se probili kroz okruženje versgorških brodova i ušli u atmosferu Tariksana, naterao me je da posumnjam da je bilo šta ostalo da se spase. Stotinama milja unaokolo zemlja je bila crna, izrovana i opustošena. Rastopljene stene ključale su gde god bi pogodila neka granata. Ta istančana smrt, koju je bilo moguće zapaziti samo uređajima, opustošila je čitav kontinent i ostaće da traje godinama.

Ali Darova je bila sagrađena da izdrži takve sile, a i ledi Katarina beše je dobro opskrbila. Na tren sam ugledao versgoršku flotilu kako briše iznad njenog polja sile. Ispaljeni hići padali su sasvim blizu, čineći da se i sam kamen na nadzemnim delovima građevina topi - ali unutrašnjost beše ostala neoštećena. Spržena zemlja se otvorila; topovi su se pružili kao jezici

otrovnica, zagrmeli i povukli se pre nego što bi nove granate stigle da padnu. Tri versgorška broda stropoštala su se, posve uništena, i njihove olupine behu se pridružile pošasti koja je ostala posle pokušaja da se to mesto sravni sa zemljom.

Potom više nisam bio u stanju da vidim dimom zastrtu Darovu. Vergori su navalili na nas, i borba se ponovo preselila u svemir.

Čudna je to bila bitka. Vodila se na nezamislivim razdaljinama vatrenim zracima, topovskim granatama, projektilima bez posada. Brodovima su upravljali veštački mozgovi, tako brzo da je samo polje za pravljenje teže spasavalo njihovu posadu da od njih ne ostanu samo mrlje po zidovima. Bliski promašaji otvarali su trupove, ali brodovi ipak nisu tonuli u bezvazdušni prostor; oštećena mesta su se sama zaceljivala, dok je ostatak nastavljao da puca.

Bio je to uobičajen svemirski rat. Međutim, ser Rodžer beše uveo i jednu novinu. Ona je užasnula žairskog admirala kada ju je ovaj prvi put izložio, ali je ser Rodžer ukazivao da Englezi uvek tako rade - što je, na neki način, i bilo tačno. U stvari, strahovao je da će u protivnom njegovi ljudi ispoljiti svoju nespretnost u rukovanju đavoljim oružjima.

Tako ih je rasporedio u veliki broj malih, izuzetno brzih vozila. Čitava naša zamisao o tome kako bi borba trebalo da se vodi bila je krajnje neuobičajena, ali isključiva svrha nam je bila da neprijatelja nateramo u određen položaj. Kada se takva prilika ukazala, čamci ser Rodžera poleteše u samo srce versgorške flote. Izgubio ih je nekoliko, ali ostali su nastavili da lete u svojim mahnitim orbitama, usmereni prema samom admiralskom brodu neprijatelja. Bila je to čudovišna letelica, gotovo milju dugačka, dovoljno velika da nosi tvorce polja sile. Ali Englezi su upotreбили rasprskavajuća sredstva da prodru kroz njen trup, a onda su vitezovi, u svemirskim oklopima povrh kojih behu natakli svoje perjanice - naoružani mačevima, sekirama,

halebardama i dugačkim lukovima, kao i ručnim puškama - prešli na brod.

Nije ih bilo dovoljno da zahvate čitav lavirint hodnika i kabina. Ipak su se dobro zabavljali, trpeći samo male gubitke (mornari nisu bili uvežvbaniji za borbu prsa u prsa), i tako zamrsili stvar da su beskrajno pomogli naš opšti napad. Na kraju, posada je napustila taj brod. Ser Rodžer je to primetio i povukao svoje trupe trenutak pre nego što se trup rasprsnuo.

Sam Bog i ratnički rapoloženi sveci znaju da se njegov potez pokazao odlučujućim. Saveznička flota bila je malobrojnija i mnogo slabije naoružana, tako da je svaka naša dobit bila neprocenjivo važna. S druge strane, naš napad beše došao kao iznenađenje. Pritesnili smo neprijatelja između sebe i Darove, čiji su najveći projektili i sami leteli u svemir da unište versgorške brodove.

Ja nisam u stanju da opišem viziju svetog Đorđa, jer nisam imao tu čast da je lično vidim. Međutim, mnogi trezveni, pouzdani oklopnici kunu se da su videli svetog viteza kako jaše niz Mlečni put u peni zvezda i natiče neprijateljske brodove na koplje, baš kao što je to činio i sa velikim brojem zmajeva. Bilo tako ili ne, posle mnogo sati kojih se samo maglovito sećam, Versgori su odustali. Povukli su se u dobrom poretku, izgubivši možda samo četvrtinu svoje flote, i mi ih nismo daleko gonili.

Umesto toga, ostali smo da lebdimo nad opustošenom Darovom. Ser Rodžer i vođe njegovih saveznika spustili su se u čamcu. U središtu podzemne sale, engleski garnizon, prljav i iscrpljen od višednevne bitke, slabašno ih je pozdravio. Ledi Katarina, međutim, beše našla vremena da se okupa i odene u najbolje halje, zarad časti. Dostojašteno je izišla, kao kraljica, da dočeka zapovednike.

Ali kada je ugledala muža, kako stoji u ulubljenom svemirskom oklopu na jezovitom, bleštavom svetlu, njen korak se produži. "Gospodaru moj..."

On skinu svoju caklastu kacigu. Cevi za vazduh našle su se na putu tom viteškom pokretu, dok je on zaticao kacigu pod ruku i spuštao se na koleno

pred njom. "Ne", povika on glasno. "Ne govori tako. Daj da ja kažem: 'Gospo moja i ljubavi'."

Išla je napred kao da hoda u snu. "Da li ste pobedili?"

"Nismo. Ti si."

"A sad..."

On ustade, mršteći se što se obaveze ponovo sručaju na njega. "Većanja", odgovori on. "Popravke uništenog u bici. Pravljenje novih brodova, sakupljanje još vojski. Spletke među saveznicima, glave koje treba lupati jednu o drugu, kolebljivci koje treba osokoliti. I borbe, uvek borbe. Sve dok, ako Bog da, plavolike ne zбриšemo s njihove matične planete i pokorimo..."

On zastade. Njeno lice namah beše izgubilo ljupkost. "Ali, ne večeras, gospo moja", reče on, ipak nevešto, iako to mora da je probao mnogo puta, "mislim da smo zaslužili da budemo sami, da mogu da ti odam čast."

Ona drhtavo uzdahnu. "Da li je ser Oven Monbele preživio?" upita ona. Kako on ne dade odrećan odgovor, ona se prekrsti i slabašan osmeh zatreperi joj na usnama. Potom ponudi dobrodošlicu i tuđinskim zapovednicima i pruži im ruku na poljubac.

17.

Sada stižem do najmućnijeg dela ove istorije, i najtežeg za opisivanje. Zbivanjima, međutim, nisam bio prisutan, sem na samom kraju.

Ovo je bilo zbog toga što je ser Rodžer pohrlio u svoj krstaški rat kao da beži od nećega - što je na odrećen naćin bilo taćno - a ja sam bio otrgnut od njega kao list odnet vihorom. Služio sam mu kao prevodilac, ali u svakom trenutku kada nisam imao šta drugo da radim bio sam mu ućitelj i podućavao bih ga versgorškom sve dok moje jadno telo ne bi više moglo da izdrži. Poslednji pogled, pre nego što bih utonuo u san, bacio bih na svetlost sveće kako se cedi sa grubog lica mog gospodara. On bi tada ćesto dozvaio

stručnjaka za žairski koji bi ga podučavao do zore. Tom brzinom nije trebalo da prođe mnogo nedelja pre nego što je on bio u stanju da žestoko kune na oba jezika.

U međuvremenu, ništa manje nije gonio ni svoje saveznike. Versgorima se nije smela pružiti prilika da se oporave. Bilo je potrebno napadati planetu za planetom, podjarmiti i zaposesti, tako da neprijatelj uvek bude izbačen iz ravnoteže, doveden do toga da se brani. U tom zadatku mnogo su nam pomagali porobljeni domorodački narodi. Kao po pravilu, njima je samo bilo potrebno dati oružje i povesti ih. Onda bi oni napali svoje gospodare u takvim hordama, sa takvom žestinom, da su ovi bežali kod nas da se zaštite. Žairi, Ašenkoglij i Pr?*tani bili su užasnuti. Nisu bili vični takvim stvarima, dok se ser Rodžer, opet, već bio sreo sa žakerijom u Francuskoj. Zbunjeni, njegovi saborci sve više i više su prihvatili njegovo bezuslovno vođstvo.

Svi detalji onoga što se događalo suviše su složeni, suviše različiti od sveta do sveta, da bi stali u ovaj ništavan izveštaj. Ali, u suštini, na svakoj naseljenoj planeti Versgori behu uništili izvornu civilizaciju, ma kakva ona bila. Sada se, zauzvrat, versgorški sistem raspadao. U ovaj vakuum - odsustvo religije, bezvlašće, razbojništvo, opštu glad, uvek prisutnu pretnju da će se plavoliki vratiti, neophodnost uvežbavanja samih domorodaca da pojačaju naše slabašne garnizone - zakoračio je ser Rodžer. On je imao rešenje za ta pitanja - iskovano u Evropi tokom sličnih vekova posle pada Rima: feudalni sistem.

Međutim, upravo kada je tako postavljao kamen temeljac pobedi, sve se za njega srušilo. Bog da mu dušu prosti! Veličanstveniji vitez nije nikad živeo. Čak i sada, jedan životni vek kasnije, suze mi naviru na stare oči, i rado bih da požurim s ovim delom povesti. Pošto sam bio svedok tek delića svega toga, imam izgovor da to učinim baš na taj način.

Međutim, oni koji su izdali svog gospodara nisu srljali u to. Natrčali su. Da

ser Rodžer nije bio slep za sve znakove upozorenja, to se nikada ne bi dogodilo, Stoga ja to neću hladnokrvno pribeležiti, već ću se vratiti na stari (i, po mom mišljenju, istinitiji) postupak izmišljanja čitavih prizora, da ljudi sada u prah pretvoreni opet ožive i postanu, ne zamišljeni zlotvori, već grešne duše kojima će se Bog, na samom kraju, ipak možda smilovati.

Počinjemo na Tariksanu. Flota samo što je krenula da zauzme prvu versgoršku koloniju na svom dugom vojnom pohodu. Žairski garnizon zaposeo je Darovu. Ali engleskim ženama, deci i plemenitim starcima koji su se tako herojski odupirali, data je nagrada unutar granica moći ser Rodžera: preselio ih je na ono ostrvo na kome je bila smeštena naša stoka. Tamo su mogli da se raštrkaju po šumama i poljima, da podižu kuće, čuvaju stoku, love, seju i žanju, gotovo kao da su kod kuće. Ledi Katarina trebalo je da vlada njima. Ona je od versgorških zarobljenika zadržala Branitara, koliko da ga spreči da Žairima ne otkrije previše, toliko i da nastavi učenje njegovog jezika. Takođe, imala je i jedan mali brzi svemirski brod za slučaj nužde. Žairske prekomorske posete nisu bile ohrabrivane, da ne bi previše pažljivo osmatrali.

Bilo je to mirno razdoblje, sem u srcu moje gospe.

Za nju, veliki bol počeo je dan pošto se ser Rodžer ukrcao. Hodala je preko cvetnih livada, slušajući kako vetar šušti u drveću. Dve njene služavke išle su za njom. Kroz drveće dopirali su glasovi, zveckanje sekira, lavež pasa, ali to joj se činilo kao da su snolike, daleke stvari.

Iznenada je zastala. Za trenutak mogla je samo da zuri, a onda se jedna ruka prikrala krstu na njenim grudima. "Marijo, smiluj se." Njene služavke, dobro uvežbane, odšunjale su se nazad van dometa glasa.

Ser Oven Monbele došepao je sa proplanka. Bio je u svojoj najšarolikijoj odeždi, i samo ju je mač podsetio na rat. Štaka na koju se naslanjao gotovo da nije uticala na njegovu skladnost, dok je prilikom naklona skidao svoj šešir sa

perjanicom.

"Ah", uzviknu on, "ovog trena ovo mesto postade Arkadija, a stari Hob svinjar, koga sam upravo sreo, paganin Apolon, koji na harfi svira himnu velikoj veštici Veneri."

"Šta ovo treba da znači?" Katarinine oči izražavale su tužno zaprepašćenje. "Da li se to flota vratila?"

"Nije." Ser Oven sleže ramenima. "Krivac je moja jučerašnja nespretnost. Zabavljao sam se, igrajući se loptom, kada sam se spotakao. Iščašio sam gležanj i ostao tako slab i krhak da bih bio beskoristan u borbi. Stoga sam predao upravljanje mladom Hjuu Tornu i doleteo 'vamo u jednom vazдушnom brodu. Sad moram da čekam dok ne ozdravim, a zatim da unajmim brod i žairskog pilota kako bi' se ponovo pridružim svojim drugovima."

Katarina je očajnički pokušavala da govori trezveno. "U... svojim podukama iz jezika... Branitar je pomenuo da zvezdani narod poznaje n-n-neke neobične hirurške veštine." Pocrvenela je kao vatra. "Njihova sočiva mogu da gledaju... čak unutar živog tela... i mogu da ubrizgaju lekovito bilje koje može da izleči i najgoru ranu za nekoliko dana."

"Razmišljao sam već o tome", odgovori ser Oven. "Jer, naravno da ne bih hteo da propustim učešće u ratu. Ali, onda sam se setio strogih naređenja mog gospodara da sva naša nada leži u tome da ubedimo ove đavolske rase da smo jednako učeni kao i oni."

Još jače je stisnula krst.

"Tako da se nisam usudio za zatražim pomoć njihovih vidara", nastavi on. "Umesto toga, rekao sam im da ću ostati da nešto hitno sredim i da ću ovu povredu nositi kao kaznu za greh. Kada me priroda bude izlečila, otići ću. Iako, da pravo kažem, srce će mi prepući što ću se rastati od vas."

"Da li ser Rodžer zna za to?"

On potvrdno klimnu glavom, a onda su žurno prešli na nešto drugo. To

klimanje glavom bilo je prljava laž: ser Rodžer nije znao. Ni jedan od njegovih ljudi nije se usudio da mu to kaže. Ja bih se možda drznuo, jer on ne bi udario čoveka u mantiji, ali i ja sam ćutao. Pošto je baron tih dana izbegavao društvo ser Ovena, i imao dovoljno drugih stvari na umu, on na to nije ni pomislio. Pretpostavljam da u dubini svoje duše nije ni želeo da misli o tome.

Da li je ser Oven zaista povredio članak, ne usuđujem se da kažem. Ali, bila bi to čudna podudarnost. Međutim, s druge strane, sumnjam da je do pojedinosti skovao svoju konačnu izdaju. Najverovatnije je želeo da nastavi izvesne razgovore sa Branitarom i vidi šta će se iz toga izroditi.

On se naže prema Katarini i smeh mu zazvoni. "Dok ne odem", reče on, "biću slobodan da blagoslovim nesreću."

Ona pogleda u stranu i zadržta. "Zašto?"

"Mislim da znate." On je uze za ruku.

Ona je, međutim, povuče. "Molim vas, setit se da je moj muž u ratu."

"Nemojte me pogrešno shvatiti!" uzviknu on. "Radije bih ležao mrtav nego biti obeščašćen u vašim očima."

"Ja nikad ne bih... pogrešno shvatila... jednog tako ljubaznog viteza."

"Da li sam samo to? Samo ljubazan? Zabavan? Lakrdijaš za trenutke umora? Avaj, bolje Katarinina luda nego Venerin ljubavnik. Dopustite mi onda da vas zabavljam."

"Ne..." Ona se odmače od njega, kao srna koja uzmiče od lovca. "Ja sam... dala sam zalog..."

"Na dvoru Ljubavi", prekinu je on, "postoji samo jedan zalog, Ljubav sama." Sunčeva svetlost presijavala mu se u kosi.

"Imam i dvoje dece na koje moram da mislim", podseti ga ona.

On se natmuri. "Da, gospo moja, često sam na kolenima cupkao Roberta i malu Matildu. Nadam se da ću to moći opet da činim, ako Bog da."

Ona ga ponovo pogleda, gotovo čučeci. "Kako to mislite?"

"Oh... Nije važno." On pogleda prema šumi koja je mrmorila, čije lišće je bilo takvih boja i oblika kakve na Zemlji nikada nisu bile viđene. "Nikada ne bih izrekao ništa izdajničko."

"Ali, deca!" Ovoga puta ona je bila ta koja ga je šćepala za ruku. "Hristovog mu svetog imena, Ovene, ako išta znate, govorite!"

Pustio je da mu lice bude okrenuto od nje. Imala je lep profil. "Ja ne znam ni za kakve tajne, Katarina", reče on. "Pre će biti da na to pitanje možete sami odgovoriti, bolje od mene. Jer, vi najbolje poznajete barona."

"Da li njega iko poznaje?" gorko upita ona.

"Čini mi se", reče on tihim, gotovo šaptavim glasom, "da sa svakim okretajem sudbine njegovi snovi rastu. Najpre je bio zadovoljan time da odjuri u Francusku i pridruži se kralju. kako bi oslobodio Svetu zemlju. Doveden ovamo zlom srećom, plemenito je odgovorio; to niko ne može poreći. Ali, zadobivši privremeno olakšanje, da li potražio Zemlju? Nije. Zauzeo je čitav ovaj svet. Sada je krenuo da porobi druga sunca. Gde će se to završiti?"

"Gde..." Nije mogla da nastavi. Niti je mogla da skine pogled sa ser Ovena.

"Bog ograničava sve", nastavi vitez. "Slavoljublje bez granica je Sotonino jaje, iz koga se samo jad može izleći. Zar vam se ne čini, gospo moja, kada ležite u besanim noćima, da ćemo prevazići naše moći i biti uništeni?"

Posle duge stanke, on dodade:

"Zato ja kažem, Hriste i majko Njegova, pomozite svoj dečici."

"Šta mi tu možemo?" zavapi Katarina teskobno. "Ne znamo kako da se vratimo na Zemlju!"

"Ona se može pronaći", primeti on.

"Posle stotinu godina traganja?"

"Ja ne bih podgrejavao lažne nade u tako slatkim nedrima. Ali, s vremena

na vreme razgovarao sam sa Branitarom. Naše međusobno poznavanje jezika veoma je oskudno, a sigurno je i da on ni jednom ljudskom biću ne veruje previše. Ipak... nekoliko stvari koje je rekao... navelo me je da poverujem da je možda moguće naći put do kuće."

"Šta?" Obe njene ruke mahnito ga ščepaše. "Kako? Gde? Ovine, zar ste poludeli?"

"Nisam", odgovori on, s prostudiranim grubošću. "Ali, ako ipak pretpostavimo da je tako, onda nas Branitar, uprkos svemu, može odvesti tamo. Pretpostavljam, naravno, da on to ne bi uradio za lepe oči. Mislite li, ipak, da bi ser Rodžer u tom slučaju otkazao svoj krstaški rat i tiho se vratio u Englesku?"

"On... Zašto..."

"Zar nije iznova i iznova govorio: dok Versgori poseduju moć, Engleska je u smrtnoj opasnosti? Zar ga ne bi ponovno otkrivanje Zemlje samo navelo da udvostruči svoje napore? Ne bi. Kakve koristi onda ima da saznamo kako da se vratimo? Rat bi se i dalje nastavio, sve dok na kraju ne bismo bili uništeni."

Ona se strese i prekrsti.

"Ali, pošto sam već tu", završi ser Oven, "mogao bih pokušati da saznam da li je zaista moguće naći put kući. Možda ćete već smisliti nešto kako da to saznanje iskoristite, pre nego što bude prekasno."

Ljubazno joj je zaželeo dobar dan, što ona nije ni čula, i otšepao dalje u šumu.

18.

Prošlo je mnogo dugih tariksanskih dana; nedelja, po zemaljskom računanju vremena. Pošto je zauzeo prvu planetu na koju se uputio, ser Rodžer je krenuo na sledeću. Tu, dok su njegovi saveznici odvrćali neprijateljske topnike, on je jurišom pešadije zauzeo glavni zamak, koristeći

se šumskim pokrivačem da prikrije svoje približavanje. Ovo je bilo mesto na kome je Crveni Džon Hejmvord zaista oslobodio zarobljenu princezu. Istina, imala je zelenu kosu i perjaste pipke, i nije postojala mogućnost za bilo kakvo mešanje njene i naše vrste. Ali sličnost s ljudima i neizmerna zahvalnost Vaštunarija - koje su tek porobljavali - učinili su mnogo da se usamljeni Englezi razvesele. O tome da li su se Levitikusove zabrane u ovom slučaju mogle primeniti, još se burno raspravljalo.

Versgori su izvršili protivnapad iz svemira, smeštajući svoju flotu u prsten planetoida. Ser Rodžer je iskoristio mogućnost da tokom puta isključi veštačku silu teže, da bi njegovi ljudi vežbali kretanje u takvim uslovima. Tako su sada, oklopljeni protiv vakuuma, naši strelci izveli taj čuveni napad nazvan Bitka meteora. Jarđ duge strele probile su mnogo versgorških svemirskih odela, pri čemu ni vatreni bljesak ni magnetni udar sile nisu odavali položaj čoveka. Kada su njihovi položaji na taj način ostali bez ljudi, neprijatelji su se povukli iz čitavog sistema. Admiral Beljad zgrabio je još tri sunca, dok su se oni bavili ovim, tako da su se sada već bili daleko udaljili.

A na Tariksanu, ser Oven Monbele je ugađao ledi Katarini. S druge strane, on i Branitar oprezno su opipavali jedan drugoga, pod izgovorom učenja jezika. Najzad su pomislili da razumeju jedan drugog.

Ostalo je samo da ubede baronicu.

Verujem da su oba meseca bila izišla. Vrhovi drveća behu posuti injem njihovog zračenja; dvostruke senke pružale su se preko trave na kojoj se blistala rosa; do tada su već i zvuci noći postali bliski i smirujući. Ledi Katarina je bila napustila svoj šator, pošto deca behu zaspala, a ona nije mogla. Umotana u mantiju sa kapuljačom, išla je stazom koja je trebalo da postane glavna ulica u novom selu, pored napola dovršenih koliba od šiblja koje su predstavljale gromade senki pod mesecima, i izišla na poljanu kroz koju je tekao potok. Voda je tekla i iskrila se od svetlosti; odzvanjala je od

kamenja. Upijajući topli, čudan miris cveća, leđi Katarina se seti engleskog gloga kojim su krunisali majsku kraljicu. Setila se i kako je stajala na šljunkovitom žalu Dovera, tek udata, kada je njen muž polazio na letnji pohod i kada je mahala i mahala, sve dok se i poslednje jedro nije izgubilo iz vidika. Sada su zvezde činile hladniju obalu, i niko ne bi video njenu maramicu čak i da je lepršala. Ona pognu glavu i reče sebi da neće zaplakati.

Žice harfe zaječaše u mraku i ser Oven joj priđe. Bio je odbacio štaku, mada je još glumio da šepa. Glomazan srebrni lanac hvatao je mesečinu preko njegove somotske tunike, i ona vide kako joj se smeši. "Oho", blago reče on, "izišle su nimfe i drijade!"

"Nisu." Uprkos svoj rešenosti, bilo joj je drago. Njegova zadirkivanja i laskanja behu joj ozarila toliko tužnih časova; vraćala su je na devojaštvo na dvoru. Negodujući, ona izmahnu rukama, svesna svoje stidljivosti, ali nije mogla da zastane. "Ne, dobri viteže, ovo je nedolično."

"Pod ovakvim nebom, i u ovakvom društvu, ništa nije nedolično", odvrati on. "Jer, uveravaju nas da u Raju nema greha."

"Ne govorite tako!" Bol joj se vratio udvostručen. "Ako smo igde dolutali, tada je ovo pakao."

"Gde god da je moja gospa, tu je raj."

"Da l' je ovo mesto na kome je dvor ljubavi?" gorke se podrugnu ona.

"Nije." Sada je na njega bio red da prizna. "Zaista, jedan šator... ili brvnara, kada je dovrše... nije mesto da u njemu boravi ona koja upravlja svim srcima. Niti je ova pustahija odgovarajuću dom za vas... ili vašu decu. Trebalo bi da sedite u ružičnjaku, kao kraljica ljubavi i lepote, dok hiljadu vitezova lome koplja u vašu čast, a hiljade minstrele opeva vaše čari."

Ona pokuša da se pobuni. "Bilo bi dovoljno ponovo videti Englesku..." Ali, glas je izdade.

On je stajao i gledao u potok po kome su klizile i mreškale se blizanačke

staze mesečine. Na kraju, posegnu pod svoj plašt. Videla je kako je čelik bljesnuo u njegovoj ruci. U deliću sekunda se povukla. Ali on podiže balčak u obliku krsta i reče, onim svojim bogatim glasom koji je tako dobro umeo da koristi:

"Ovim znamenjem svog spasenja i svoje časti, zaklinjem se da će vam se želja ispuniti!"

"Kako to mislite?" Skupila je oko mantiju, kao da je vazduh iznenada zahladneo. Dobro raspoloženje ser Ovena veoma se razlikovalo od grube neobuzdanosti ser Rodžera, ali i njegovo sadašnje samrtnično raspoloženje bilo je rečitije od mucavog negodovanja njenog muža. Ipak, nakratko, ona se uplaši ser Ovena i u tom trenutku bila bi dala sve svoje blago da barona nekako doštropoće iz šume.

"Nikada otvoreno ne kažete šta vam je na umu", prošapta ona.

On okrenu prema njoj lice na kome se očitavala razoružavajuće, dečačko kajanje. "Možda nisam naučio tešku veštinu uvijenog govora. Ali ako sada budem oklevao, to je samo zato što nisam rad da svojoj gospi kažem nešto teško."

Ona se ispravi. Za trenutak, na nestvarnoj svetlosti, izgledala je čudesno slična ser Rodžeru; beše to njegov pokret. A onda je opet postala samo Katarina, koja očajnički hrabro reče:

"Ipak mi recite."

"Branitar može da ponovo pronađe Zemlju", reče on.

Ona nije bila osoba koja bi se lako onesvestila. Ali, ipak, zvezde su se zatalasale. Povratila je svest naslonjena na grudi ser Ovena. Njegove ruke bile su sklopljene oko njegovog struka, dok su mu se usne kretale duž njenog obraza, prema ustima. Ona se malo povukla, i on nije nastavio s poljupcem. Međutim, bila je preslaba da napusti njegov zagrljaj.

"Objavio sam ove ozbiljne vesti", reče on, "iz razloga koje sam već

objasnio. Ser Rodžer neće odustati od svog rata."

"Ali, on može da nas pošalje kući!" izusti ona.

Ser Oven je bio bleđ. "Mislite li da hoće? Njemu je potrebna svaka ljudska duša da održava svoje garnizone i da zadrži utisak snage. Sećate li se šta je izjavio pre nego što je flota napustila Tariksan? Čim bude izgledalo da je planeta u čvrstoj vlasti, poslaće po neke ljude iz ovog sela da se pridruže onim malobrojnim ljudima koje tek što je proizveo u vojvode i vitezove. Što se njega tiče.. ah, da, on govori o završetku opasnosti po Englesku, ali, da li je ikad spomenuo da bi od vas načinio kraljicu?"

Mogla je samo da uzdahne, sećajući se nekoliko reči koje mu se behu omakle.

"Sam Branitar će vam to objasniti." Ser Oven zazvižda.

Versgor iziđe iz trščaka u kome je čekao. Bio je slobodan da se kreće unaokolo, pošto nije mogao da se nada da će uteći sa ostrva. Njegovo zdepasto telo bilo je obučeno u finu zaplenjenu odeću, koja se blistala kao da je načinjena od hiljada majušnih bisera. Okruglo, ćelavo, dugouho lice sa njuškom više nije delovalo ružno; žute oči bile su čak i vesele. U to vreme, Katarina je već mogla dovoljno dobro da prati njegov jezik da bi joj se on mogao neposredno obratiti.

"Moja dama će se sigurno upitati kako ću uopšte biti u stanju da pronađem put nazad, krivudajući među mnogobrojnim zvezdama koje nisu unete u karte", reče on. "Kada su beleške navigatora nestale na Ganturatu, i ja sam očajavao. Toliko sunaca, čak i onih vaše vrste, leži unutar prečnika našeg krstarenja, da bi nasumična pretraga mogla da potraje hiljadu godina. Ovo je utoliko istinitije, što magline u svemiru zaklanjaju jedan broj zvezda, sve dok se gotovo ne nabasa na njih. Zasigurno, da je bilo koji oficir s palube mog broda preživeo, on bi nekako uspeo da suzi pretragu. Ali, ja sam radio kod motora. Ugledao bih zvezde samo pokatkad, i one mi ništa nisu značile. Kada

sam prevario vaše ljude - kukavnog li dana! - samo sam gurnuo jednu upravljačku polugu koja je naložila automatonu da nas dovede 'vamo.'

Sve veće uzbuđenje učinilo je Katarinu nestrpljivom. Ona se oslobodi iz ruku ser Ovena i oštro primeti:

"Nisam ja nikakva glupača. Moj me je gospodin dovoljno poštovao i pokušao je da mi objasni te stvari, ma koliko ja to ništavno slušala. Šta ste novo pronašli?"

"Nismo ništa pronašli", odgovori Branitar. "Setili smo se. To mi je već ranije moralo pasti na pamet, ali, toliko se toga događalo... Pa..."

Znajte, onda, gospo moja, da postoje neke signalne zvezde, dovoljno blistave da se mogu videti kroz spiralu Galaktičkog puta. One se koriste za navigaciju. Stoga, ako sunca koje (mi) zovemo Ulovarna, Jariz i Grač međusobno zauzimaju određen položaj, tad čovek mora da je u određenoj oblasti u svemiru. Čak i gruba procena uglova golim okom može da smesti nečiji položaj sa tačnošću od dvadesetak svetlosnih godina. To nije tako velika kugla da se u njoj pronađe vaše sunce, žuti patuljak."

Ona klimnu glavom, polako i zamišljeno.

"Da. Rekla bih da govorite o svetlim zvezdama, kao što su Sirius i Rigel..."

"Najveće zvezde na nebu neke planete ne moraju biti one na koje sam mislio", upozori je on. "One se, naprosto, možda nalaze u blizinu. U stvari, navigatoru bi bio potreban dobar crtež vašeg sazvežđa, sa brojnim svetlim zvezdama obeleženim bojom (kakve se vide iz bezvaždušnog prostora).

Sa dovoljno podataka, on bi mogao da oceni i odredi koje zvezde mora da su signalni divovi. Onda bi mu njihovo uzajamno mesto reklo odakle se posmatraju."

"Mislim da bih mogla da vam nacrtam zodijak", nesigurno primeti ledi Katarina.

"Gospo, to ne bi ništa koristilo", reče Branitar. "Niste dovoljno vešti da

odredite vrstu zvezde golim okom. Priznajem da nisam ni ja; uopšte nisam uvežban, tek bih pokatkad nešto načuo o nekim posebnim veštinama koje drugi ljudi poseduju. A i kada sam jednom bio u prilici da se nađem u upravljačkoj kuli, dok je naš brod kružio oko Zemlje i osmatrao je iz daljine, nisam posebno obraćao pažnju na sazvežđa. Ne sećam se kako su izgledala."

Njeno srce se stade lomiti. "Ali, onda smo i dalje izgubljeni!"

"Nije baš tako. Trebalo je da kažem da nisam toga svestan. Pa ipak, mi Versgori već dugo znamo da um nije sastavljen samo od svesnog dela."

"Tako je", mudro se složi Katarina. "Postoji i duša."

"Ovaj... to nije baš ono na šta sam mislio. Postoje nesvesne ili polusvesne dubine uma, odakle potiču snovi, i... Pa, bilo kako bilo, zadovoljićemo se time što ćemo reći da se to nesvesno nikad ne zaboravlja. Ono beleži čak i najbeznačajnije stvari koje su ikada dospele do čula. Ako me dovedu u stanje omamljenosti i pod odgovarajućim vođstvom, ja bih mogao da nacrtam sasvim tačnu sliku zemaljskog neba, kakvog sam ga spazio.

Onda bi vešt navigator, sa zvezdanim tablicama u rukama, mogao uz pomoć svog znanja matematike da razluči nešto iz te zbrke. To bi moglo da potraje. Na primer, mnoge plave zvezde mogle bi da budu Grač, i samo pažljivo proučavanje moglo bi da odstrani one koje su u nemogućoj vezi sa (recimo) zvezdanim jatom za koje se pretpostavlja da je Torgelta. Međutim, na kraju bi on suzio mogućnosti na tu najmanju moguću oblast o kojoj govorim. Onda bi mogao da odleti tamo, uz pomoć svemirskog pilota, i da posećuju sve zvezde žute patuljke u okolini, dok ne nađu Sunce."

Katarina zapljeska rukama. "Pa, to je predivno!" uzkliknu ona. "Oh, Branitare, kakvu nagradu želiš? Moj gospodar će ti darivati kraljevstvo!"

On malo raširi svoje debele noge, podiže pogled prema njenom licu u seni, i odgovori otresitom smelošću koju smo već imali priliku da upoznamo:

"Kakvu bi radost meni pružilo kraljevstvo, sagrađeno na krhotinama

carstva mog naroda? Zašto bih vam pomagao da ponovo pronađete Englesku, ako bi to dovelo 'amo još pohlepni Engleza?"

Ona stisnu pesnice i sa normanskom turobnošću odvrati: "Svoje znanje nećeš sakriti od Jednookog Huberta."

On sleže ramenima. "Nesvesni um se nerado otkriva, moja gospo. Vaše varvarsko mučenje bi moglo da postavi neprobojnu prepreku." On poseže ispod svoje tunike i, iznenada, nož mu zablista u ruci. "Ne kažem da bi' podneo muke. Nazad! OVEN mi je ovo dao. I ja sasvim dobro znam gde mi je srce."

Uz slabašan krik, Katarina posrnu.

Vitez joj položi obe ruke na ramena. "Čujte me, pre no što mi budete sudili", izgovori on brzo. "Nedeljama sam pokušavao da to iskopam od Branitara. Ponešto je nabacivao. Zauzvrat, i ja sam. Pogađali smo se kao dva saracenska trgovca, nikad otvoreno ne priznajući čime trgujemo. Na kraju sam imenovao bodež kao cenu po kojoj bi mi izložio svoju robu. Nisam ni pomišljao da bi njime mogao da naudi bilo kome od nas. Čak i naša deca idu unaokolo sa boljim oružjem nego što je taj nož. Na sebe sam preuzeo da se saglasim. Onda mi je rekao ono što vam je sada ispričao."

Drhtanje je odnelo iz nje napetost. Sve to vreme beše primala veliki broj udaraca, a između toga bilo je previše straha i samoće. Snaga joj beše presahnula.

"Šta vam je potrebno?" upita ona.

Branitar pređe palcem preko oštrice svog noža, klimnu glavom, i ponovo ga sakri. Progovorio je sasvim blago:

"Pre svega, morate pribaviti nekog dobrog versgorškog vidara za um. Ja mogu da ga nađem, uz pomoć Knjige Sudnjeg Dana ove planete, koja se drži u Darovi. Pod nekim izgovorom, možete je pozajmiti od Žaira. Taj vidar, međutim, mora da radi zajedno sa vešt看 versgorškim navigatorom, koji će

mu reći koja pitanja da postavlja i koji će voditi moju olovku dok budem crtao kartu u stanju omamljenosti. Kasnije će nam biti potreban i svemirski pilot, a ja ću uporno zahtevati i nekoliko topnika. Ti se takođe mogu naći negde na Tariksanu. Možete reći svojim saveznicima da vam je potrebna pomoć za istraživanje tehničkih tajni neprijatelja."

"A šta kada dobiješ zvezdanu kartu?"

"Pa, neću je tek tako predati vašem mužu! Predlažem da se tajno ukrcamo na vaš svemirski brod. Tamo će postojati pravedna ravnoteža snaga: vi ljudi imaćete oružje, mi Versgori znanje. Mi ćemo biti spremni da uništimo te beleške, i sebe, u slučaju da nas izdate. Iz daljine, moći ćemo da se cenkamo sa ser Rodžerom. Vaše molbe mogle bi da ga pokolebaju. Ako se on puvuče iz rata, bilo bi moguće urediti da se prevezete kući, i naš narod bi se obavezao da vas posle toga neće dirati."

"A ako se on ne složi?" Glas joj je ostao bezosećajan.

Ser Oven joj se primaknu i prošapta na francuskom:

"Onda ćete se vi i deca... a i ja... vratiti na Zemlju, bez obzira na sve. Ali ser Rodžeru se to, naravno, ne sme reći."

"Ne mogu da razmišljam." Ledi Katarina prekri lice. "Oče na nebesima, ne znam šta da radim!"

"Ako vaš narod nastavi ovaj ludački rat", reče Branitar, "to se može okončati samo njegovim uništenjem."

Ser Oven joj je govorio to isto, iznova i iznova, sve vreme dok je na toj planeti bio jedini čovek njenog staleža, jedini s kojim je mogla da slobodno razgovara. Prisetila se sprženih tela u ruševinama tvrđave; razmišljala je o tome kako je mala Matilda vrištala prilikom opsade Darove, svaki put kada bi prasak granate zaljuljao zidove; mislila je na zelene engleske šume u koje je išla u lov sa svojim gospodarem tokom prvih godina njihovog braka i na godine koje je on namerava da provede u ratu za nekakav cilj koji ona nije

mogla da razume. Ona podiže lice prema mesecima, čija joj je svetlost hladno tekla po suzama, i reče: "Da."

19.

Ne mogu da kažem šta je navelo ser Ovena na izdaju. Dve duše gložile su se u njegovim grudima; u dubini duše mora da se uvek prisećao kako je narod njegove majke patio u rukama naroda njegovog oca. Delimično, bez sumnje, njegova osećanja bila su onakva kakva je iznosio ledi Katarini: užas zbog njihovog položaja, sumnja u našu pobjedu, ljubav prema njenoj ličnosti i briga zbog njene bezbednosti. Ali, delimično su tu bili i manje časni porivi, koji su možda započeli kao puka razmišljanja, da bi potom narasli s vremenom - šta bi sve bilo moguće učiniti na Zemlji sa tek nekoliko versgorških oružja! Čitaoče moje povesti, kada se budete molili za duše ser Rodžera i ledi Katarine, recite i neku reč za nesrećnog ser Ovena Monbelea.

Šta god da se događalo u skrivenim uglovima njegove duše, otpadnik je delovao sa vidljivom srčanošću i razumno. Pomno je motrio na Versgore dovedene da pomažu Branitaru. Tokom nedelja njihovog mukotrpnog rada, tokom kojih je ono što Branitar beše zaboravio bilo izvučeno iz njegovih snova i proučeno matematskim uređajima veštijih od arapskih, vitez je u tišini pripremao svemirski brod za polazak. A neprestano je morao da se brine i za stanje srca svoje saučesnice u zaveri, baronice.

Ona se kolebala, plakala, besnela, vikala na njega da je pusti na miru. Jednom je pristiglo vozilo sa naredjenjem da toliko-i- toliko ljudi dođe da se naseli na još jednoj osvojenoj planeti. Njime je stiglo i pismo koje je ser Rodžer poslao svojoj ženi. On mi ga je diktirao, jer njegovo pisanje reči nije uvek bilo kako treba, i ja bejah na sebe preuzeo da malo uglačam njegove izraze, tako da je kroz njegovu krutost provejavalo i malo smerne i postojane ljubavi. Katarina je smesta napisala odgovor, priznajući svoja dela i

preklinjući za oprostaj. Međutim, ser Oven je to predvideo, dobio pismo pre nego što je brod ponovo otišao, spalio ga i nagovorio je da nastave po njihovoj zamisli. To je, zakleo se, najbolje za sve, čak i za njenog gospodara.

Konačno, ona je svom sve manjem selu pružila neki izgovor zbog čega ide da se pridruži svom mužu. Ukrcala se sa decom i dve sluškinje. Ser Oven beše u međuvremenu naučio dovoljno o svemirskim veštinama da pošalje brod na neko poznato, jasno odredište - puko pitanje pritiskivanja pravih dugmića - tako da im se mogao otvoreno pridružiti. Noć ranije, prokrijumčario je Versgore na brod: Branitara, vidara, pilota, navigatora i nekolicinu vojnika uvežbanih za korišćenje topova koji su štrčali sa trupa.

Oni su bili beskorisni u brodu, u kome su samo Oven i Katarina imali puške. Dodatno ručno oružje bilo je smešteno u sanduku za odeću u njenim spavaćim odajama, a jedna služavka uvek se tamo nalazila. Devojke su se toliko plašile plavolikih da bi na svaki njihov pokušaj da uzmu oružje sigurno vrištanjem dozvale ser Ovena.

Bez obzira na to, vitez i dama morali su kao vukovi da paze na svoje saveznike. Očigledan potez za Branitara bio bi da skrene na sam Versgoriks, gde bi mogao da obavesti cara o tačnom položaju Zemlje. Sa čitavom Engleskom kao taocem, ser Rodžer bi morao da se preda. Čak i samo saznanje da ne pripadamo civilizaciji koja može da putuje svemirom, već da smo obični i nevini hrišćani, puke ovčice odvedene na ovu klanicu, moglo bi da toliko ohrabri Versgore i obeshrabri naše saveznike, da se Branitaru ni po koju cenu nije smelo dozvoliti da oda tajnu.

Bar ne dok se ne ostvare zamisli ser Ovena. Možda nikad. Ja sam siguran da se i sam Branitar pomalo neugodno osećao zbog toga što je trebalo da svoje ljudske saveznike iskrca na tle Engleske. Bez sumnje, i on kovao je sopstvene đavolske zamisli da to ne učini. Ali, za sada, svi su se kretali istom linijom.

Sama ova razmišljanja otkrivaju lažnost određenih glasina o leđi Katarini. Ona i ser Oven nisu se usuđivali da se odmaraju u isto vreme. Morali su naizmenično da bdiju, sa pištoljem za pojasom, tokom čitavog putovanja, da ih posada ne bi savladala. Bila je to najbolja pratnja u istoriji. A ona se ni u kom slučaju ne bi nedolično ponašala. Mogla je biti zbunjena i uplašena, ali nikada ne bi bila neverna.

Ser Oven je s razlogom bio uveren da su Branitarovi podaci tačni. Ali, navaljivao je da se to i dokaže. Čamac je leteo desetak dana prema određenom području svemira. Još nekoliko nedelja je proveo lutajući unaokolo i proveravajući različite zvezde koje su pobuđivale nadu. Ja neću pokušavati da zabeležim šta su ljudi osetili kada su sazvežđa ponovo postala poznata; niti taj jedan jedini pogled iz vazduha koji im je omogućila pogodba sa mutnim Branitarom, kada je doverski zamak zalepršao svojim barjacima iznad belih litica. Ne verujem da su ikada izustili ijednu reč o tome.

Njihov brod grmeći je izleteo iz atmosfere i ponovo se uputio ka neprijateljskim zvezdama.

20.

Ser Rodžer se nastanio na planeti koju smo nazvali Novi Avalon. Našim ljudima bio je potreban odmor, a njemu vreme da reši mnogobrojne nevolje koje su se ticale obezbeđivanja tog beskrajnog kraljevstva i koje se već behu sručile na njega. On se, takođe, bavio i tajnim pregovorima sa versgorškim vladarom čitavog zvezdanog jata. Ova osoba činila se voljnom da preda sve čime je upravljala, ukoliko bi mito bio odgovarajući i ukoliko bismo zajamčili bezbednost. Pregovori išli sporo, ali je ser Rodžer bio uveren u dobar ishod.

"Tako malo znaju o prisluškivanju i potkupljivanju", rekao mi je, "da bih tog momka mogao da kupim za manje od jednog italijanskog grada. Naši saveznici to nikada nisu pokušali, jer su zamišljali da su Versgori pouzdani

kao i oni. Pa ipak, zar se ne čini razumnim da tako beskrajno raštrkani posedi, razdvojeni danima i nedeljama putovanja, moraju da podsećaju na neku evropsku zemlju? I, da čak budu i potkupljiviji..."

"Jer im nedostaje prava vera", primetih ja.

"Hm, pa da, bez sumnje. Mada ja, lično, nikada nisam sreo hrišćanina koji je odbio mito na religijskoj osnovi. Razmišljao sam o tome kako versgorška vrsta vladavine ne zahteva nikakvu odanost."

Bilo kako bilo, malo smo mogli da predahnemo, logorujući u udolini ispod vrtoglavo visokih litica. Vodopad se survavao pravo kao sreća u jezero čistije od stakla, oivičeno drvećem. Čak i naš rasprostrt, bučni engleski logor nije mogao da mnogo naudi tolikoj lepoti.

Ja sam se bio smestio izvan mog šatorčića, odmarajući se u gruboj stolici. Na stranu sam ostavio teško učenje i uživao u knjizi iz domovine, opuštajućoj priči o čudima svetog Kozme. Kao iz daljine, čulo se praštanje uvežbavanja pucanja iz vatrenih pušaka, fiju lukova, veselo lupanje igre motkama. Gotovo sam zaspao, kada se neki koraci zaustaviše kraj mene.

Iznenaden, zatreptao sam naviše i ugledao zastrašeno lice baronovog štitonoše. "Brate Parvuse!" uzviknu on. "Za ime Boga, dođite odmah!"

"A, uh, šta?" upitah pospano.

"Smesta", zavapi on.

Prikupio sam mantiju i žurnim korakom krenuo za njim. Sunčeva svetlost, rascvetalo nadnoseće drveće i ptičja pesma iz visine, odjednom postadoše daleki. Znao sam samo za lupanje srca i to kako nas je malo, kako smo slabi i udaljeni od kuće. "Šta nije u redu?"

"Ne znam", odgovori štitonoša. "Poruka je stigla dalekogovornikom, preneti iz svemira putem jednog od naših stražarskih brodova. Ser Oven Monbele je zatražio da lično razgovara sa mojim gospodarem. Ne znam o čemu su pričali. Ali ser Rodžer je izišao, teturajući se kao slepac, i dreknuo da

vas smesta dovedem. Oh, brate Parvuse, bilo je to grozno!"

Pomislio sam da bi trebalo da se pomolim za sve nas, proklete ako nas baronova snaga i prepredenost više ne budu držali. Ali, u isto vreme, bilo mi je žao i njega samog. Nosio je toliko toga, predugo, bez ijedne duše s kojom bi podelio taj teret. Svi vi hrabri sveci, pomislio sam, budite sada uz njega.

Crveni Džon Hejmvord čuvao je stražu na konju ispred malog žairskog skloništa. On beše primetio da mu je gospodar nečim uzdrman i stoga požurio tamo sa strelišta. Sa napetim lukom, urlao je na gomilu koja je vrela i žagorila: "Sklanjaj se! Nazad na mesta! Boga mu Božjeg, ovom strelom proburaziću prvog prokletog tikvana koji bude smetao mom gospodaru i slomiti prokleti vrat prvom sledećem! 'Ajde, kad kažem!"

Sklonio sam orijaša u stranu i ušao. U skloništu je bilo vrelo Sunčeva svetlost koja je prolazila kroz napola prozirne zidove bila je zamučena. Većinom je bio opremljeno domaćim stvarima: koža, tapiserija, oklop. Ali na jednoj polici bili su tuđinski aparati, dok je veliki dalekogovornik bio je smešten na podu.

Ser Rodžer je sedeo ispred njega, zavaljen u stolicu, sa bradom na grudima i rukama koje su mlitavo visile. Prikrao sam mu se i spustio ruku na rame. "Šta je, sire?" upitao sam, što sam blaže mogao.

Nije se ni pomerio. "Odlazi", reče on.

"Zvali ste me."

"Nisam znao šta radim. Ovo je između mene i... Odlazi."

Glas mu je bio miran, ali meni je bila potrebna sva moja skromna hrabrost da dođem ispred njega i kažem:

"Pretpostavljam da je vaš prijemnik, kao i obično, zabeležio poruku?"

"Jeste. Nema sumnje. Najradije bi' je pocep'o."

"Ne."

Njegov sivi pogled podiže se prema meni. Prisetio sam se vuka koga sam

jednom video u stupici, kada su seljaci prilazili da ga ubiju. "Ne želim da te povredim, brate Parvuse", reče on.

"Onda nemojte", odgovorio sam naprasito i sagao se da uključim vraćanje poruke.

On je skupio snagu, teškom mukom. "Ako saslušaš tu poruku", upozori me on, "moraću da te ubijem da sačuvam čast."

Setio sam detinjstva. Koristilo se mnogo kratkih, žestokih, čisto engleskih reči. Izabrao sam jednu i izgovorio je. Krajičkom oka, dok sam čučao nad brojčanicima, video sam kako su mu se čeljusti razjapile. Ponovo je utonuo u stolicu. Izgovorio sam još jednu englesku reč, radi mere.

"Vaša čast leži u dobrobiti vaših ljudi", dodao sam. "Niste sposobni da prosuđujete o nečemu što vas je toliko pogodilo kao ovo. Sedite i pustite me da to saslušam."

On se sav skupi u sebe. Okrenuo sam prekidač. Lice ser Ovena pojavilo se na zaslonu. Videlo se da je i on izmožden; njegova lepota bila je manje očita, oči suve i užagrene. Govorio je učtivo i ukočeno, ali nije mogao da sakrije radost.

Ne sećam se tačnih reči. Niti su one važne. Ispričao je svom gospodaru šta se dogodilo. Sada je u svemiru, sa ukradenim brodom. Prišao je Novom Avalonu da pošalje ovu poruku, ali je odmah zaždio čim je bila izrečena. Bio je bezbedan u tom beskrajju. Ako se predamo, rekao je, obezbediće prevoz kući za naše ljude, a Branitar ga je uverio da će vergorški car držati ruke podalje od Zemlje. Ako se ne predamo, izdajnik će otići na Versgorikasn i otkriti istinu o nama. Onda će, ako to bude neophodno, neprijatelj moći da unajmi dovoljno plaćenika, Francuza ili Saracena, da nas uništi; ali, verovatno će i obeshrabrenost naših saveznika, kad saznaju za našu slabost, biti dovoljno. U oba slučaja, ser Rodžer više nikada ne bi video svoju ženu i decu.

I ledi Katarina se pojavila na zaslonu. Sećam se njenih reči. Ali, ne želim

da ih zapišem. Kada se poruka završila, sam sam je obrisao.

Neko vreme smo ćutali, moj gospodar i ja.

Najzad:

"Pa?" reče on, kao starac.

Zurio sam u svoja stopala. "Monbele je rekao da će se sutra, u tačno određeno vreme, vratiti u domet saopštavanja, da čuje vašu odluku", promrmljao sam. "Biće moguće poslati brojne brodove bez posade, napunjene rasprskavajućim materijalom povezanim sa magnetskim pramcem, duž tog zraka dalekogovornika. Verovatno bi bio uništen."

"Tražiš suviše od mene, brate Parvuse", primeti ser Rodžer. I dalje su njegove reči bile beživotne. "Ne traži od mene da pogubim moju gospu i decu... bez pokore."

"Dobro. Ali, zar to vozilo ne možemo nekako da zarobimo? Ne", sam sam odmah odgovorio. "Bilo bi gotovo nemoguće. Svaki pogodak, čak i u blizinu tog brodića, verovatno bi ga pretvorio u prah, a ne samo osposobio njegove motore. A ako bi, opet, šteta bila mala, smesta bi pobegao brzinom većom od svetlosti."

Baron podiže svoje ukrućeno lice. "Šta god da se dogodi", reče on, "niko ne sme da sazna za učešće moje gospe u ovome. Razumeš? Ona nije pri sebi. Neki đavo ju je poseo."

Posmatrao sam ga sa još većim sažaljenjem. "Vi ste suviše hrabri da bi se zaklanjali iza takvih gluposti", odgovorio sam.

"Pa, šta da radim?" zareža on.

"Možete da se borite..."

"Beznadežno, kad Monbele ode na Versgoriksan."

"Ili možete da prihvatite ponuđene uslove."

"Ha! Šta misliš, kol'ko bi dugo plavoliki stvarno pustili Zemlju na miru?"

"Ser Oven mora da ima nekakav razlog da veruje da hoće", rekoh oprezno.

"On je budala." Pesnica ser Rodžera tresnu o doručje stolice. Potom se uspravi, i oštrina u njegovom glasu pričinu mi se kao samotna zaloga nade. "Ili je crniji Juda nego što je ikad priznao da jeste, i nada se da će posle pojarmljivanja postati vicekralj. S'vataš li, ima nečeg jačeg od želje za zemljom što će naterati Versgore da pokore našu planetu. To je činjenica da se naša vrsta pokazala kao smrtonosno opasna. Za sada, ljudi kod kuće su bespomoćni. Ali ako se ljudima da nekoliko stotina godina da se pripreme, mogli bi da sagrade sopstvene svemirske brodove i preuzmu vasseljenu."

"Versgori su pretrpeli silnu štetu u ovom ratu", pokušah da se usprotivim. "Biće im potrebno vremena da povrate ono što su izgubili, čak i kad bi im naši saveznici predali sve zauzete sveteve. Lako bi mogli da dođu do zaključka da bi bilo najbolje da ostave Zemlju na miru nekih stotina godina."

"Dok mi ne pomremo?" Ser Rodžer teško klimnu glavom. "Naravno, u pitanju je veliko iskušenje. Pravo kockanje. Ali, zar ne bismo goreli u paklu ako bismo se ovako poigrali sa sudbinom nerođene dece?"

"Možda je to ono najbolje što možemo da učinimo za dobrobit naše vrste", odgovorih ja. "Ono što je van domašaja naših moći nalazi se u rukama Boga."

"Ali ne, ne, ne." On preplete šake. "Ne mogu. Bolje je umreti kao čovek... Ipak, Katarina..."

Posle još jedne stanke, ja rekoh:

"Možda ne bi bilo prekasno odvratiti ser Ovena. Mogli biste da se pozovete na njegovu čast i ukažete mu kako je budalasto osloniti se na versgorška obećanja, ponuditi mu oprostaj i visoko mesto..."

"I korišćenje moje žene", podrugnu se on.

Ipak, trenutak kasnije, on dodade:

"Može biti. Rado bi' mu prosuo njegov pogani mozak. Ali, možda... naravno, možda razgovor... Mogao bi' možda i da se ponizim. Hoćeš li da mi pomogneš, brate Parvuse? Ne smem da ga opsujem u lice. Hoćeš li da mi

ojačaš duh?"

21.

Sledeće večeri napustili smo Novi Avalon.

Ser Rodžer i ja pošli smo sami, u malom, nenaoružanom svemirskom čamcu za spasavanje. Ni mi sami nismo bili mnogo jači. Ja sam, kao i uvek, imao na sebi sveštenu mantiju i brojanice - ništa više. On je bio obučen u slobodnjački grudnjak i duge čarape, mada je nosio mač i bodež, a na čizmama imao pozlaćene mamuze. Onako krupan, sedeo je na mestu pilota kao u sedlu, ali njegove oči, okrenute prema nebesima, bile su pune zime.

Rekli smo našim zapovednicima da je ovo samo kratak let da se pregleda nešto posebno što je ser Oven pribavio. Logor je osetio laž i tutnjao od nemira. Crveni Džon je slomio dve motke pre nego što je uspostavio red. Dok sam se ukrcavao, činilo mi se da je naš poduhvat odjednom krenuo nagore. Ljudi su tako mirno sedeli. Bilo je to veče bez vetra, naše zastave visile su na jarbolima, i ja sam primetio da su izbledele i pocepane.

Naš čamac zaparao je plavo nebo i ušao u crnilo, nalik na prognanog Lucifera. Na kratko sam zapazio borbeni brod, kako stražari u orbiti; bilo bi mi mnogo draže da sam imao te velike topove u zaleđu. Ali, morali smo da krenemo isključivo ovim bespomoćnim iverom. Ser Oven je bio izričit u pogledu toga, kada smo drugi put razgovarali o tome putem zraka dalekogovornika. "Ako želiš, Turnevilu, primi ćemo te na pregovore. Međutim, moraš doći sam, u običnom čamcu za spasavanje, nenaoružan... Ma, dobro, možeš da povedeš i svog fratra... Reći ću ti koju orbitu da zauzmete. U određenom trenutku, negde tamo, moj brod će vam prići. Ako moji teleskopi i detektori pokažu bilo kakav znak izdaje sa vaše strane, ja krećem pravo ka Versgoriksanu."

Ubrzavali smo dalje, kroz tišinu koja se zgušnjavala. U jednom sam

trenutku pokušao da kažem:

"Ako se ipak izmirite, to će našim ljudima podići moral. Mislim da biste bili zaista nepobedivi."

"Katarina i ja?" lanu ser Rodžer.

"Ne. M-m-mislio sam vi i ser Oven..." promucah. Ali, istina se raskrili pred mnom: zaista sam mislio na damu. Oven, sam po sebi, nije bio ništa. Ser Rodžer je bio taj od koga je zavisila čitava naša sudba. Ipak, on više nije mogao tako, odvojen od nje, koja je posedovala njegovu dušu.

Ona, i deca koju su zajedno imali, bili su razlog zbog koga je ponizno dolazio da moli Ovena da popusti.

Sve dalje i dalje smo odlazili. Planeta se iza nas smanjila do potamnelog novčića. Nikad se ranije nisam osećao tako usamljenim, čak ni kada smo prvi put napustili našu Zemlju.

Ali na kraju je nekoliko od mnoštva sjajnih zvezda bilo zaklonjeno. Gledao sam kako raste vitko crno telo svemirskog broda, dok su usklađivali brzine. Mogli smo iz ruke da bacimo bombu i da ga uništimo. Ali ser Oven je dobro znao da to nikada ne bismo učinili, dok su Katarina, Robert i Matilda na njemu. Najzad je magnetska čaklja zazvečala na našem trupu. Brodovi su se spojili, ulaz na ulaz - hladan poljubac. Otvorili smo vrata i čekali.

Branitar je prošao kroz njih. Pobeda je plamsala u njemu. Trgao se kada je ugledao ser Rodžerov širok mač i mizerikord. [Misericord, bodež kojim se ranjenom vitezu zadavao smrtni udarac. \(Prev.\)](#) "Niste smeli da donesete oružje!" zakrešta on.

"A? Ah, da. Da." Baron tupo spusti pogled na sečiva. "Nisam razmišljao... oni su mi kao mamuze... obeležja onog što jesam... bio."

"Predajte ih", zatraži Branitar.

Ser Rodžer skinu s pojasa i mač i bodež i pruži ih Versgoru. Branitar ih prosledi jednom drugom plavom i lično pretraži naša tela. "Nema skrivenog

oružja", zaključio on. Osetio sam kako su mi se obrazi užarili na uvredu, ali ser Rodžer kao da ništa nije primećivao. "Dobro", reče Branitar, "pratite me."

Krenuli smo hodnikom do gostinske odaje. Ser Oven je sedeo za stolom ukrašenim intarzijom. On, sam, bio je skromno obučen u crni somot, ali dragulji su blještali na ruci koja je prekrivala vatreni pištolj koji beše položio ispred sebe. Ledi Katarina je nosila sivu togu i koprenu. Previdela je samo neposlušni uvojak koji joj je padoo preko čela kao vatra koja tinja.

Ser Rodžer zastade čim je ušao na vrata. "Gde su deca?" upita on.

"U spavaćim odajama sa služavkama." Njegova žena govorila je kao mašina. "Dobro su."

"Sedite, sire", blagoglagoljivo ponudi ser Oven. Njegov pogled leteo je po odaji. Branitar položi mač i bodež pored sebe i stade s njegove desne strane. Onaj drugi Versgor, a i treći koji je čekao ovde, stajali su su pored ulaza, odmah iza nas. Pomislio sam da su to vidar i navigator koji su se pominjali; dvojica topnika mora da su bila u svojim kulama, a pilot za upravljačem, za slučaj da nešto krene kako ne valja. Ledi Katarina je stajala, kao voštani lik, pored stražnjeg zida, s Ovenove leve strane.

"Verujem da ne zamerate", reče izdajnik. "U ljubavi i ratu sve je dopušteno."

Katarina podiže ruku da se usprotivi. "Samo u ratu." Jedva da se i čula. Ruka joj opet pade.

Ser Rodžer i ja nismo ni mrdnuli. On pljunu na palubu.

Oven pocrvene. "Čuj", reče on, "'ajde da ne naričemo nad prekršenim zakletvama. Tvoj položaj je više nego sumnjiv. Preuzeo si na sebe pravo da od seljaka i kmetova stvaraš plemiće, deliš feude, uspostavljaš odnose sa tuđinskim kraljevima. Ma, da si mogao i sebe bi proglasio kraljem! Šta je onda s tvojim zalogom vladaru Edvardu?"

"Nisam učinio ništa na njegovu štetu", odgovori ser Rodžer, drhtavog

glasa. "Ako ikad pronađem Zemlju, svoja osvajanja priključiću njegovom carstvu. Do tada, moramo nekako da se snalazimo i nemamo drugog izbora nego da ustanovimo sopstvenu feudalnost."

"To je možda do sada bilo tako", priznade ser Oven. Osmeš mu se vrati. "Ali, meni možeš da zahvališ, Rodžere, što sam te oslobodio tog bremena. Možemo da se vratimo kući!"

"Kao versgorška marva?"

"Ne bih rekao. Ali, sedite, vas dvojica. Doneće vam vino i kolače. Znae, sad ste moji gosti."

"Ne. Ja s tobom neću deliti hleb."

"Onda ćeš umreti od gladi", veselo odvrati ser Oven.

Rodžer se skameni. Prvi put sam tada primetio da leđi Katarina nosi korice pištolja, ali da su one prazne. Oven mora da joj je, pod nekim izgovorom, oduzeo oružje. Sada je samo on bio naoružan.

Uozbiljio se, međutim, kada je ugledao izraze naših lica. "Gospodaru moj", reče on, "kada si ponudio pregovore, nisi mogao da očekuješ od mene da ću propustiti takvu priliku. Ostaćeš s nama."

Katarina se zaljulja. "Ovene, ne!" zavapi ona. "Nisi mi rekao... rekao si mi da će moći da napusti brod ako..."

On okrenu svoj lepi profil prema njoj i blago reče: "Razmisli, moja gospo. Zar to nije bilo ono što si najviše želela - da ga spaseš? Ali si plakala, plašeći se da mu njegov ponos nikada neće dopustiti da se preda. Sada je zatvorenik. Tvoja želja je ispunjena. Ja sam taj koji je nečastan. Ali, ja lako podnosim taj teret, jer je zarad sreće moje gospe."

Ona je toliko drhtala, da sam to jasno mogao da vidim. "Ja u ovome nisam učestvovala, Rodžere", preklinjala je. "Nisam ni zamišljala..."

Njen muž, međutim, nije gledao u nju. Njegov glas je prekinu. "Šta smeriš, Monbele?"

"Ove nove prilike ulivaju mi novu nadu", odgovori drugi vitez. "Priznajem da me nikada nije previše radovalo pogađanje s Versgorima. Sada to, međutim, više nije neophodno. Možemo pravo kući. Oružje i škrinje sa zlatom na ovom vozilu doneće mi onoliko koliko mi je stalo da imam."

Branitar, jedini koji nije bio čovek, a koji je razumeo engleski, iznenada lanu:

"Ej, a šta je sa mnom i mojim prijateljima ovde?"

"Zašto nam se ne pridružite?" odgovori Oven hladnokrvno. "Bez ser Rođera od Turnevila, Englezi će uskoro stradati, tako da ste time odužili dug prema vašim ljudima. Proučavao sam vaš način razmišljanja - neko određeno mesto ništa vam ne znači. Usput ćemo pokupiti neke vaše žene. Kao moji odani vazali, možete da zadobijete jednake moći i posede i na Zemlji, kao i bilo gde drugde; vaši naslednici podeliće zemlju sa mnom. Istina, žrtvovaćete određenu količinu željenog društvenog saobraćanja, ali, s druge strane, zadobićete stepen slobode koji vam je vaša vlada nikad nije dopuštala."

Oružje je bilo kod njega. Ali, ipak, mislim da se Branitar saglasio i sa samim tvrdnjama i da je njegov spor mrmor slaganja bio iskren.

"A mi?" prozbori ledi Katarina.

"Ti i Rodžer zadržaćete vaše imanje u Engeskoj", obaveza se ser Oven. "Dodaću tome i jedno u Vinčesteru."

Verovatno je i on bio iskren. Ili je možda mislio da će, kada postane vladar Evrope, moći da s njenim mužem i njom radi šta god ushtedne. Ona se takođe stresla kada je uvidela tu drugu mogućnost. Odjednom sam spazio da kao da je utonula u snove. Pogledala je u lice ser Rodžera, smešeći se i plačući.

"Ljubavi moja, opet možemo kući!"

On je okrznu pogledom, samo jednom. "Ali, šta je s narodom koga smo dovde doveli?" upita on.

"Ah, ne, ne mogu da rizikujem da i njih vodim s nama." Ser Oven sleže

ramenima. "Oni ionako nisu plemićkog porekla."

Ser Rodžer klimnu glavom. "Ah", reče on. "Tako."

Još jednom je pogledao svoju ženu. A onda izmahnu nogom unazad. Mamuza, obeležje viteštva, pogodi trbuh Versgora iza njega. Rasporen, ovaj se stropošta.

Padajući u istoj kretnji, ser Rodžer se zakotrlja preko palube. Ser Oven dreknu i poskoči. Njegov vatreni pištolj zaprašta u vazduhu, ali promaši. Baron je bio suviše brz; posegnuvši naviše, on dohati drugog omamljenog Versgora i sruči ga na sebe. Drugi vatreni udar pogodi taj živi štit.

Ser Rodžer podiže leš ispred sebe, ustajući i bacajući se napred u jednoj jedinoj žestokoj kretnji. Oven je imao vremena za samo još jedan, poslednji hitac, koji ugljenisa već mrtvo meso. Potom ser Rodžer baci telo preko stola, drugom čoveku u lice.

Oven se sruči pod njegovom težinom. Ser Rodžer posegnu za svojim mačem, ali Branitar već beše stavio ruku na njega. Umesto toga, moj gospodar zgrabi bodež, i ovaj bljesnu, izvučen iz korica. Čuo sam tang kada je prošao kroz Branitarovu ruku i zabio se u sto, do same drške.

"Čekaj samo!" zareža ser Rodžer i isuka mač. "Napred! Bog šalje pravoverne!"

Ser Oven se iskobelja i ustade, još stišćući pištolj. Ja se bejah našao na korak ili dva udaljenosti, tačno preko puta stola. On nanišani pravo u trbuh ser Rodžera. Obećao sam svecima mnogo sveća i brojanicom tresnuh izdajnika preko ručnog zgloba. On zaurla. Pištolj mu ispade iz ruke i otkliza preko stola. Veliki široki mač ser Rodžera zazvižda i Oven jedva stiže da odskoči. Zašiljeni čelik zari se u drvo. Za trenutak, ser Rodžer mora da se mućio da ga oslobodi. Vatreni pištolj ležao je na podu. Ja se sagnuh da ga dohvatim, ali je i ledi Katarina nameravala isto, obilazeći sto. Sudarili smo se čelima. Kada sam se osvestio, sedeo sam, a Rodžer je jurio Ovena kroz vrata.

Katarina zavrišta.

Rodžer zastade kao ukopan. Ona beše ustala, obavijena vrtlogom odeće. "Deca, gospodaru moj! Pozadi su, u spavaćim odajama - tamo ima još oružja..."

On opsova i pohita napolje. Ona pođe za njim. Ja polako ustadoh, sav uzdrman, i dalje sa pištoljem koga obojica behu zaboravili, čvrsto stisnutim u ruci. Branitar iskezi zube prema meni. Cimaio je nož koji ga beše pribio, ali samo je učinio da krv još jače poteče. Zaključio sam da ne može ni da mrdne. Moja pažnja bila je usmerena na drugu stranu. Versgor kome je moj gospdar izvadio utrobu još je bio živ, ali se nije moglo očekivati da će još dugo biti tako... Za trenutak sam oklevao... Gde mi je dužnost da budem ž uz svog gospodara i njegovu gospu, ili uz ovog paganina koji je umirao?... Nagoh se nad iskrivljeno plavo lice. "Oče", prozbori on. Ne znam koga... ili Koga... je zvao, ali sam ga proveo kroz onakve jadne obrede kakve je trenutak dopuštao, i držao ga dok je umirao. Molio sam se da bar dospe do čistilišta.

Ser Rodžer se vrati, otirući mač. Osmeh mu je obasjavao čitavo lice; retko sam video nekog tako srećnog. "Taj mali vuk!" huknu on. "Da, odmah se vidi ko je normanske krvi!"

Šta se dogodilo?" upitah ga, ustajući u krvlju natopljenoj odeći.

"Oven uopšte nije stigao do skloništa s oružjem", odgovori mi ser Rodžer. "Mora da je krenuo napred, prema upravljačkoj kuli. Ali, ostatak posade, topdžije, čule su borbu. Prosuđujući da je sazrela prilika, kao i da postoji očigledna potreba, želeli su da se opskrbe. Ugledao sam kako jedan od njih prolazi kroz vrata budoara. Onaj drugi mu je bio za petama, naoružan dugim odvijaćem. Pao sam na njega s mačem, ali on se dobro borio i trebalo mi je vremena da ga ubijem. U međuvremenu, Katarina je stigla prvog i borila se golim rukama s njim, sve dok je nije oborio. One kukavice od sluškinja samo su se šćućurile i vrištale, kao što se moglo i očekivati. Ali, tada! Slušaj, brate

Parvuse! Moj sin Robert beše otvorio škrinju s oružjem, izvadio pištolj i ustrelio tog Versgora tako vešto da ni sam Crveni Džon to ne bi bolje uradio. Oh, taj mali đavolak!"

Moja gospa uđe. Pletenice su joj slobodno visile, a jedan lep obraz beše poplavio od modrice. Ali ona samo, kao kad bi neki narednik izvestio o izvršenim stražarskim zadacima, bezlično reče:

"Umirila sam decu."

"Jadna mala Matilda", promrmlja njen muž. "Da l' se mnogo uplašila?"

Ledi Katarina kao da je bila ogorčena. "Oboje su hteli da dođu da se bore!"

"Sačekajte ovde", reče ser Rodžer. "Ja ću da iziđem na kraj s Ovenom i pilotom."

Gospa drhtavo uzdahnu. "Da li ću morati večito da se skrivam dok se moj gopodar bori?"

On se ukopa u mestu i pogleda je. "Ali, mislio sam..." poče on, neobično bespomoćan.

"Da sam te izdala samo da se vratim kući? Sigurno." Zurila je u palubu. "Mislim da ćeš mi ti to oprostiti mnogo pre nego što ću ja to ikada sebi moći da oprostim. Ipak, činila sam samo ono što sam mislila da je najbolje... i za tebe... Bila sam zbunjena. Bilo je to kao grozničavi san. Nije trebalo da me ostavljaš samu toliko dugo, gospodaru moj. Suviše si mi nedostajao."

Vrlo polako, on klimnu glavom. "Ja sam taj koji mora da moli za oprostaj", reče on. "Bog nek' mi podari dovoljno godina da te ponovo postanem dostojan."

A onda dodade, stišćući njena ramena:

"Ali, ostani ovde. Potrebno je da nadzireš ovog plavolikog. Ako budem morao da ubijem Ovena i pilota..."

"Učini to!" povika ona u naletu besa.

"Radije ne bih", reče on s istom blagošću koju je ispoljio prema njoj.

"Gledajući te, vrlo dobro mogu da ga razumem. Ali... ako dođe do najgoreg... Branitar će moći da nas odvede kući. Zato pazi na njega."

Ona uze pištolj od mene i sede. Prikovani zarobljenik stajao je krut od prkosa.

"Dođi, brate Parvuse", pozva me ser Rodžer. "Možda će mi biti potrebna tvoja veština s rečima."

On ponese svoj mač i zatače za pojas vatreni pištolj iz škrinje s oružjem. Pošli smo hodnikom, uz kosi prilaz, sve do ulaza u upravljačku kulu. Vrata su bila zatvorena, zaključana iznutra.

Ser Rodžer zalupa o njih balčakom mača. "Vas dvojica unutra!" viknu on. "Predajte se!"

"A ako nećemo?" Ovenov glas slabašno je dopirao kroz ploče.

"Ako ništa drugo", odlučno odvrati ser Rodžer, "uništiću motore i otići u svom čamcu, ostavivljajući vas da plutate. Ali, vidite ovako: ja više nisam gnevan. Sve se svršilo kako je najbolje moglo da se desi i mi zaista možemo da pođemo kući - pošto su ove zvezde prestale da budu opasne za Engleze. Ti i ja smo jednom bili prijatelji, Ovene. Pruži mi ponovo ruku. Kunem ti se da ti niko neće učiniti ništa nažao."

Tišina je bila teška.

Sve dok čovek s druge strane vrata nije rekao:

"Važi. Ti nikad nisi prekršio zakletvu, zar ne? Onda dobro, prođi, Rodžere."

Čuo sam kako je zasun kvrcnuo. Baron je stavio ruku na vrata, ali ja... ne znam šta me je navelo da kažem "Čekajte, sire" i da se proguram ispred njega - ponašanje za kakvo niko nikad ne beše čuo.

"Šta ti je?" On zatrepta, zatečen u svom zadovoljstvu.

Ja otvorih vrata i prekoračih prag. Dve gvozdene šipke istog časa sručiše mi se na glavu.

Ostatak ove pustolovine moram ispričati iz druge ruke, jer sam došao k sebi tek kroz nedelju dana. Stropoštao sam se, obliven krvlju, i ser Rodžer je pomislio da sam mrtav.

U trenutku kada su videli da nisu sredili barona, Oven i pilot su ga napali. Bili su naoružani sa dva odvrnuta potpornja, duga i teška kao mačevi. Mač ser Rodžera je bljesnuo, ali je Versgor podigao svoju toljagu. Sečivo je skliznulo, praćeno pljuskom varnica. Ser Rodžer zaurla tako silno, da su zidovi zazvečali.

"Vi, ubice nedužnog... Njegov drugi udarac izbacio je šipku iz ukočene ruke. Kod trećeg, plava glava sletela je s ramena i otkotrljala se niz prilaz.

Katarina beše čula urlik. Prišla je vratima gostinske odaje i bacila pogled prema pramcu, kao da je užas mogao da joj izoštri vid da prodre kroz zidove. Branitar u međuvremenu stisnu zube i dohvati bodež slobodnom rukom. Mišići mu iskočiše na ramenima. Malo ljudi bilo bi sposobno da izvuče to sečivo, ali Branitar jeste.

Moja gospa čula je buku i okrenula se. Branitar je obilazio oko stola. Njegova desna ruka visila je rasečena... krv je šikljala iz nje... ali nož se svetlucau u levoj.

Ona podiže pištolj. "Nazad!" uzviknu ona.

"Spusti to", podrugljivo reče on. "Nećeš ga upotrebiti. Ti nisi videla dovoljno zemaljskih zvezda, izvežbanim okom. Ako na pramcu bilo šta pođe kako ne treba, jedino ja mogu da pronađem put kući."

Pogledala je u oči neprijatelja njenog muža i ustrelila ga. Onda je potrčala prema kuli.

Ser Oven Monbele beše klisnuo nazad u odaju. On nije bio u stanju da se suprotstavi pravoj provali besa, kojom je bio praćen napad ser Rodžera. Baron poteže pištolj, ali Oven zgrabi jednu knjigu i podiže je ispred grudiju.

"Pazi!" doviknu mu on. "Ovo je brodski dnevnik i u njemu su podaci o

položaju Zemlje. Drugih nema."

"Lažeš. Tu je i Branitarov um." Bez obzira na to, ser Rodžer vrati pištolj za pojas i stade mu prilaziti. "Žao mi je da uvredim čisti čelik tvojom krvlju. Jer, ubio si brata Parvusa i umrećeš i sam."

Oven se u međuvremenu beše sabrao. Njegov potporanj bio je nespretno oružje, ali ga on ipak podiže i hitnu. Pogođen posred čela, ser Rodžer se zatetura unazad. Oven skoči, dohvati pištolj iz pojasa omamljenog čoveka i izmače slabašnom zamahu mača. Umakao je potom na sigurno, vičući slavodobitno. Rodžer posrnu prema njemu i Oven nanišani.

Ali, Katarina se beše pojavila na vratima i njen pištolj zaplamsa. Knjiga o putu nestade u dimu i pepelu. Oven bolno vrisnu, ali ona, hladnokrvno, ponovo opali, i on pade.

Potom se baci u Rodžerovo naručje i zaplaka. On ju je tešio. Ipak, pitam se ko je kome davao više snage.

Posle toga, on pokajnički reče:

"Bojim se da se nismo najbolje pokazali. Sada je put kući zaista izgubljen."

"Nije važno", prošapta ona. "Gde si ti, tu je i Engleska."

EPILOG

Zvuci truba prolomiše se vazduhom. Kapetan odloži kucani tekst i pritisnuo dugme interkoma. "Šta se događa?" zareža on.

"Taj osmonogi majordom gore u zamku konačno je pronašao svog gazdu", odvrati glas sociotehničara. "Koliko mogu da razaznam, planetarni vojvoda je napolju na safariju i sve ovo vreme su ga tražili. On koristi čitav jedan kontinent kao svoje lovište. Bilo kako bilo, upravo stiže. Dođite da prisustvujete predstavi. Sto antigrav vazdušnih vozila... blagi Bože!... oni koji su sleteli izbacuju konjanike!"

"Svečano, nema sumnje. Samo malo i stižem tamo." Kapetan je zurio u

kucani tekst. Bio je pročitao gotovo polovinu. Kako može da razumno govori s ovim čudesnim vrhovnim gospodarem, a da ne spomene ono što se ovde zaista događalo?

Žurno je prelistavao tekst, stranicu za stranicom. Povest versgorškog krstaškog rata bila je duga i gromoglasna. Dovoljno je pročitati kraj, kako je kralj Rodžer I krunisan od strane nadbiskupa Novog Kenteberija i vladao mnogo plodnih godina.

Ali, šta se zaista dogodilo? Oh, naravno, Englezi su na ovaj ili onaj način dobili bitke. Na kraju su dovoljno ojačali da više nisu zavisili od sreće i lukavstva njihovog vođe. Ali, njihovo društvo! Kako je uopšte njihov jezik, a kamoli njihove ustanove, mogli da prebrode susret sa starim i razvijenim civilizacijama? Prokletstvo, zašto je uopšte sociotehničar preveo ovog opširnog brata Parvusa, osim ako tu nema nekih važnih podataka?... Stani. Da. Jedan deo blizu kraja pade u oči kapetanu i on stade čitati.

"...Napomenuo sam da je ser Rodžer od Turnevila ustanovio feudalni sistem na novoosvojenim svetovima predatim na brigu svojim saveznicima. Kasnije su neki zajedljivci tvrdili da je moj plemeniti gospodar to učinio jer nije znao šta bi drugo. Pobijam to. Kao što to sam ranije rekao, slom Versgora podosta je nalikovao slomu Rima, a slične nevolje nalažu i slične odgovore. Njegova prednost bila je u tome što je imao pri ruci te odgovore, iskustvo mnogih zemaljskih stoleća.

Naravno, svaka planeta je posebna i zahteva poseban pristup. Međutim, najveći deo njih imao je određene zajedničke činioce. Domorodačko stanovništvo rado je sledilo zapovesti nas, svojih oslobodilaca. Bez obzira na zahvalnost, bili su jadni i neuki; civilizacija im je bila davno uništena; u svemu im je bila potrebna pomoć. Prigrlivši veru, dokazali su da imaju dušu. Ovo je nateralo naše englesko sveštenstvo da žurno zareduje preobraćenike. Otac Simon pronašao je odlomke iz Biblije i dela crkvenih otaca, da podrži

ono što je bilo neminovno... Zaista, iako on to nikad nije sam rekao, čini se da ga je sam Bog proizveo u biskupa, poslavši ga tako daleko in partibus infidelium. Ako se ovo uzme u obzir, onda sledi da on i nije prekoračio svoja ovlašćenja time što je utemeljio našu ličnu katoličku crkvu. Naravno, dok je on bio živ, pazili smo da o nadbiskupu Novog Kenterberija govorimo kao o 'našem' papi, ili 'papiću', da nas to podseća da je on samo običan poslanik pravog Svetog oca, koga nismo mogli da nađemo. Ja, međutim, ne odobravam nemarnost mlađih generacija kad je u pitanju ovo oslovljavanje.

Čudno, ali mnogo Versgora ubrzo je prihvatilo novi poredak. Njihova centralna vlada bila im je nešto daleko, običan sakupljač poreza i nametač sumnjivih zakona. Maštu mnogih plavokošaca zagolicala su naše bogate svetkovine i naša vlast putem pojedinačnih plemića s kojima su mogli da se sretnu licem u lice. Šta više, odano služeći ove vrhovne gospodare, mogli su da se nadaju da će zaslužiti posed, ili čak titulu. Od Versgora koji su okajali svoje grehe i postali cenjeni hrišćanski Englezi, pomenuću samo našeg nekadašnjeg neprijatelja Hurugu, koga čitav ovaj svet, Jorkšir, slavi kao nadbiskupa Vilijema.

Međutim, nije bilo ničeg nepoštenog u postupcima ser Rodžera. On nikada nije izdao svoje saveznike, za šta su ga neki optuživali. Ponekad je, istina, lukavo postupao s njima, ali osim neophodnog skrivanja našeg stvarnog porekla (maska koju je odbacio čim smo postali dovoljno snažni da se više nismo plašili istine), on je igrao otvorenim kartama. Nije on kriv što je Bog uvek podržavao Engleze.

Žairi, Ašenkoglij i Pr?*tani rado su pristajali na njegove predloge. Oni, u stvari, nisu ni imali pravu predstavu o tome kako bi trebalo da izgleda novo carstvo. Bili su zadovoljni da dobiju bilo koju osvojenu planetu bez domorodaca, i bili su sasvim srećni da prepuste nama, ljudima, izuzetno težak zadatak vladanja nad velikim brojem planeta na kojima je postojalo

porobljeno stanovništvo. Okretali su licemerne oči od često neophodnih krvavih posledica koje je zahtevala takva vladavina. Siguran sam da su mnogi njihovi političari u potaji likovali zbog toga, smatrajući da svaka nova ovakva odgovornost slabi njihovog tajanstvenog saveznika; jer, morao je da na svakoj takvoj planeti postavi vojvodu i niže plemstvo, a zatim da ostavi mali garnizon da uvežbava urođenike. Pobune, krvavi ratovi, versgorški protivnapadi, još su više smanjivali ovaj skroman broj. Pošto sami nisu imali nekakvu tradiciju u vojnim veštinama, Žairi, Ašenkoglijji i Prt?*tani nisu shvatali da ove mučne godine stapaju veze odanosti između domaćih seljaka i engleskih aristokrata. Takođe, nekako jalovi, oni nisu predvideli kako će se ljudi žudno množiti.

I tako, na kraju, kada su ove činjenice postale jasne kao dan, bilo je prekasno. Naši saveznici i dalje su bile samo ove tri nacije, svaka sa svojim jezikom i načinom života. Oko njih uzdizalo se stotinak rasa, ujedinjenih hrišćanstvom, engleskim jezikom i engleskom krunom. Čak da smo mi, ljudi, i poželeli da to promenimo, ne bismo uspeli. U stvari, i mi smo time bili iznenađeni otprilike isto onoliko koliko i svi ostali.

Kao dokaz da ser Rodžer nikada nije kovao zavere protiv svojih saveznika, razmislite samo o tome kako ih je lako mogao savladati u svojoj starosti, kada je vladao najmoćnijom nacijom koja je ikada viđena među ovim zvezdama. Ali, on je bio velikodušan. Nije njegova stvar što su njihova nova pokolenja, prestrašena našim uspesima, počela da nas sve više i više oponašaju..."

Kapetan odloži spis i požuri do glavog ulaza u vazdušnu komoru. Pristupna kosina bila je spuštена i crvenokosi čovek-div krupnim koracima išao je prema njima. Fantastično obučen, sa ornamentima okićenim mačem, nosio je i poslovni rasprskavajući pištolj. Iza njega, počasna garda strelaca u linkolnškom zelenom stajala je u stavu mirno. Iznad njihovih glava lepršala je zastava sa grbom ogranka loze velike porodice Hejmvord.

Kapetanova ruka utonu u dlakavu vojvodsku šapu, i sociotehničar prevede izobličeni engleski. "Najzad! Blagi Bože, konačno su i na Staroj Zemlji naučili da grade svemirske brodove! Dobro došli, dobri gospodine!"

"Ali, zašto vi nikada niste našli nas... ovaj... poštovani vojvodo?" promuća kapetan. Kada su mu preveli pitanje, vojvoda samo sleže ramenima i odgovori:

"Oh, tragali smo. Pokolenjima, svaki mladi vitez polazio je da traga za Zemljom, ako već nije izabrao da traga za Svetim Gralom. Ali, poznato vam je koliko prokleta mnogo ima sunaca. A još više ih je prema središtu galaksije... gde smo se sreli s još nekim narodima koji putuju zvezdama. Trgovina, istraživanje, rat, sve nas je to odvlačilo od ove slabo zvezdama naseljene spiralne ruke. Vama je, naravno, jasno da ste naišli na jednu graničnu postaju. Kralj i papa obitavaju daleko, na sedmom nebu... Na kraju je potraga polako prestala. Stara Zemlja postala je tek nešto više od predanja." Njegovo veliko lice je zračilo. "Ali, sad je sve okrenuto naglavačke. Vi ste našli nas! Predivno! Odmah mi recite, da li je Sveta zemlja oslobođena od nevernika?"

"Pa", odgovori kapetan Ješu haLevi, koji je bio odani stanovnik Izraelskog carstva, "jeste."

"Šteta. Baš bi mi prijao jedan krstaški rat. Život je postao dosadan otkako smo pre deset godina porobili Zmajeve. Međutim, kažu da je kraljevski pohod u zvezdane oblake Strelca otkrio neke jako obećavajuće planete... Ali, gledaj 'vamo! Morate da dođete u zamak. Zabaviću vas najbolje što mogu i opremiti vas za put do kralja. Teško je stići do tamo, ali ću vam dati astrologa koji zna put."

"Šta je sad rekao?" upita kapetan haLevi, kada je bučni žamor prestao. Sociotehničar mu objasni.

Kapetan haLevi pade u vatru. "Nikakav astrolog neće dotaći moj brod!"

Sociotehničar uzdahnu. Pred njim je bilo dosta posla u godinama koje su nailazile.